

Lähi-idän konflikti Ylen ja BBC:n verkkouutisissa tasapainon näkökulmasta

Henrik Suni

Journalistiikan pro gradu -tutkielma

Syksy 2014

Viestintätieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty HUMANISTINEN	Laitos – Department Viestintätieteiden laitos
Tekijä – Author Henrik Suni	
Työn nimi – Title Lähi-idän konflikti Ylen ja BBC:n verkkouutisissa tasapainon näkökulmasta	
Oppiaine – Subject Journalistiikka	Työn laji – Level Pro Gradu -tutkielma
Aika – Month and year Tammikuu 2015	Sivumäärä – Number of pages 88 + liitteet
<p>Tiivistelmä – Abstract</p> <p>Israelin ja palestiinalaisten vuosikymmeniä jatkunut konflikti työllistää ulkomaantoimittajia vuodesta toiseen. Kytevä konflikti leimahtelee aika ajoin, ja sitä seurataan eurooppalaisessa mediassa tarkasti. Konfliktiin liittyy myös paljon intohimoja, ja uutisointia syytetään usein puolueellisuudesta. Leimaavaa kuitenkin on, että puoltoa nähdään yhtä aikaa molempiin suuntiin. Israelin ja palestiinan konfliktista uutisointi vaatii erityistä herkkyyttä ja asiantuntemusta myös sen pitkän ja monivaiheisen historian vuoksi.</p> <p>Tarkastelen tässä tutkimuksessa tasapainon toteutumista verkkouutisoinnissa kahdessa eurooppalaisessa julkisen palvelun mediassa: Suomen Yleisradiossa ja Britannian yleisradioyhtiössä BBC:ssä. Materiaali on aikaväliltä 9.11.2012 – 22.11.2012. Tuohon ajanjaksoon osuu yksi viime vuosien rajuimmista Israelin ja Gazaa hallitsevan Hamasin välisistä yhteenotoista. Pyrin tutkimuksen kautta selvittämään, kuinka konfliktin uutisoinnissa toteutuu määrällinen tasapaino, miten tarkasti konfliktin syitä ja juuria yleisölle avataan ja mitä lähteitä uutisoinnissa käytetään. Metodina tutkimuksessa on sisällönerittely. Teoreettinen viitekehys rakentuu aikaisemmista konfliktijournalismin tutkimuksista ja portinvartijateoriasta.</p> <p>Tutkimuksen tulokset noudattelivat aikasempien aiheesta tehtyjen tutkimusten tuloksia. Uutisten lähteinä käytettiin pääsääntöisesti viranomaisia, siviilien osuus jäi selvästi vähäisemmälle. Israelilaislähteitä käytettiin huomattavasti palestiinalaislähteitä enemmän. Konfliktista uutisointi näyttää tutkimuksen valossa jäävän pintapuoliseksi. Tilanteen historiaan ei juurikaan paneuduttu, joten konfliktin selittäminen jäi vähäiseksi. Varsinaista vinoumaa uutisoinnista ei löytynyt. Epätasapainoa oli löydettävissä puolin ja toisin, mutta se ei ollut säännönmukaista.</p> <p>Tutkimus osoitti, että konfliktin jatkuvuudesta huolimatta sen uutisoinnissa on puutteita. Lähteiden valinnoissa näkyivät propagandan ja pr-työn tulokset, eikä alueen historiaan ja konfliktin taustoihin juuri paneuduttu. Israelin ja palestiinalaisten konfliktista uutisointi kaipaa yhä enemmän asiantuntijuutta ja analyysijä, joiden avulla myös yleisö voisi paremmin punnita itse uutisoinnin tasapuolisuuden toteutumista.</p>	
Asiasanat – Keywords Lähi-itä, lähteet, konfliktit, objektiivisuus, sisällönanalyysi	
Säilytyspaikka – Depository Jyväskylän yliopisto, viestintätieteiden laitos	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	1
1.1 Tutkimusasetelma ja tutkimuksen kohde	3
1.2 Lähi-idän konfliktin historia	6
1.2.1 Kolonialismin vaikutukset Lähi-idän valtioiden synnyssä	7
1.2.2 Palestiinan historia ja juutalaisvaltion synty.....	8
1.2.3 Israel, toinen maailmansota ja itsenäisyys.....	9
1.2.4 Kuuden päivän sota nyky-Israelin pohjana.....	11
1.2.5 Palestiinalaisjärjestöt ja tie rauhanneuvotteluihin.....	12
1.2.6 Toisesta intifadasta sotilasoperaatioihin	16
2 TEOREETTINEN TAUSTA	18
2.1 Aikaisempi tutkimus.....	18
2.1.1 Sotajournalismin perinteet	18
2.1.2 Rauhanjournalismi haastaa sotautisoinnin perinteitä.....	19
2.1.3 Sotajournalismi ja sota totuudesta	21
2.1.4 Lähi-idän mediasota tutkimuksen kohteena	22
2.1.5 Lähi-idän konflikti brittimediassa.....	24
2.2 Objektiivisuus ja journalismin ihanteet	26
2.2.1 Objektiivisuuden määrittely uutisoinnissa.....	26
2.2.2 Objektiivisuuden kehityskaaret.....	29
2.2.3 Objektiivisuuden mahdottomuus?	31
2.3 Lähteiden valta uutisissa	33
2.3.1 Ei uutista ilman lähdettä	33
2.3.2 Viranomaislähteiden hallintaa	35
2.3.3 Uutistoimistot, uudet lähteet ja Al-Jazeera	38
2.4 Lähteiden käyttö ja portinvartijateoria.....	39
2.4.1 Portinvartijateoria ja median murros	41
3 TUTKIMUKSEN METODIT.....	43
3.1 Määrällinen sisällönerittely	43
3.2 Tutkimusmenetelmät tässä tutkimuksessa.....	47
3.3 Aineistona Ylen ja BBC:n verkkouutiset	50
4 TUTKIMUKSEN TULOKSET	52

4.1 Tuotettu uutismateriaali juttutyypeittäin.....	52
4.2 Juttujen ja uutisten otsikointi.....	54
4.3 Sotatoimien uutisointi.....	56
4.4 Konfliktin osapuolten perustelut.....	59
4.5 Konfliktin syyt ja taustat uutisoinnissa	62
4.6 Lähteet maittain.....	64
4.7 Israelilais- ja palestiinalaislähteiden asema	66
5 JOHTOPÄÄTÖKSET	69
5.1 Tasapainon toteutuminen	69
5.2 Konfliktin taustat ja konteksti.....	71
5.3 Israelin hallitsema mediamaisema	72
5.4 Virallisten lähteiden hallintaa	73
5.5 Tulokset portinvartijateorian näkökulmasta	74
6 POHDINTA.....	76
6.1 Mihin unohtuu Palestiina?	76
6.2 Uutisten rakentama maailmankuva.....	78
6.3 Toimituksen rutiinit määrittelevät uutisoinnin	80
6.4 Totuus sodan uhrina.....	81
6.5 Objektivisuuden toteutuminen uutisissa	84
6.6 Tutkimuksen arviointi.....	85
6.7 Lopuksi	86
LÄHTEET	89
LIITTEET	98

1 JOHDANTO

Kanaaninmaa, Filistea, Palestiina, Eretz Israel, Terra Sancta.

Välimeren itäisen pohjukan epämääräiselle maa-alueella on historian saatossa ollut monta nimeä ja vähintään yhtä monta ottajaa. Maata – joka nykyään parhaiten tunnetaan Israelina ja siihen kuuluvina palestiinalaisalueina, Länsirantana ja Gazana – ovat vuoroin hallinneet juudealaiset, muslimit, osmanit, britit ja juutalaiset. Viimeiset vuosikymmenet tuo sama maa-alue on toiminut umpikujaan ajautuneen konfliktin surullisena näyttämönä. Nykyinen Israelin ja palestiinalaisten konflikti ei kuitenkaan ole vuosituhansia vanha, eikä se ole uskonsota. Se on hädin tuskin puolitoista vuosisataa vanha poliittinen kiista Kuolleenmeren ja Välimeren väliin jäävän maakaistaleen hallinnasta, vaikka esimerkiksi Jerusalemin merkitystä monien uskontojen pyhänä paikkana ei voi väheksyä.

Käytännössä jokaisen länsimaan ulkomaantoimituksille Israelin ja palestiinalaisten konflikti alkaa olla työn “peruskauraa”. Peruskauraa tai ei, suomalaisten toimittajien tiedot konfliktista ovat pinnalliset. Rajallisen tietämyksen ja toimituksellisen kiireen keskellä toimittajat ovat entistä alttiimpia sille propagandalle joka konfliktin ytimessä jyllää (Kujala 2012, 11). Sota ylittää mediale poikkeuksellisen haastava aihe, sillä osapuolet pyrkivät ohjailemaan tiedonkulkua omiin strategioihinsa sopivalla tavalla. Lähi-idässä mediasota on vuosien saatossa kehittynyt erityisen sofistikoituneeksi. Mediat ovat entistä alttiimpia ulkopuolisille vaikutusyrityksille ja osapuolten strategioille. Israel pyrkii luomaan propagandan kautta kuvaa toimistaan itsepuolustuksena, palestiinalaiset taas haluavat näyttäytyä julkisuudessa sorron ja miehityksen uhreina (McNally 2002, 14). Oman lusikkansa tähän soppaan tuovat eri myötätuntoverkostot, jotka omalla pr-materiaalillaan vahvistavat haluamiaan näkemyksiä ja painostavat mediaa haluamaansa suuntaan.

Israelin ja palestiinalaisten konflikti herättää myös yleisössä paikoin jopa kiivaita tunteita. Maailmanlaajuisesti mikään muu konflikti ei kerää niin suurta määrää yleisöpalautetta, ja epätasapainoa löydetään puolin ja toisin (Smith 2008, 44 ja McNally 2002, 15). BBC:n toimittajan Gordon Coreran mukaan Lähi-itä on yksi vaikeimmista

aihepiireistä journalisteille käsitellä. Mitä ikinä toimittaja tekeekään, saa hän Coreran mukaan vastaan kielteistä arvostelua jommalta kummalta puolelta. Molempien yhteisöjen mielipiteet ovat niin polarisoituneita, että melkein mitä tahansa osapuolten keskeltä yrittää toimittajana sanoa johtaa kritiikkiin (Corera 2003, 256). Corera ottaa esimerkiksi itsemurhapommittajien motiivien uutisoinnin. Jos haluaa tehdä jutun joka selittää miksi jostain tuli itsemurhapommittaja, pitää mennä itsemurhapommittajan perheen luo, Corera sanoo. Välitön reaktio Coreran mukaan on, että kirjoittaja yrittää selittää tekoa ja hyväksyä sen, mikä taas lisää journalistin työskentelypainetta (Corera 2003, 254).

Esimerkiksi Israelin ystävien keskuudessa sympatia virtaa odotetusti juutalaisten puolelle. Uutisointi nähdään herkästi puolueellisena ja mediaa syytetään palestiinalaisten uhriroolin korostamisesta. Sama toistuu toiseen osapuoleen identifioituneessa yleisössä; mediaa syytetään Israelin sotatoimien vähättelystä ja arabien leimaamisesta terroristeiksi. Yleisön kiinnostuksesta kielinee jotain se, että Wikipediasta löytyy laaja artikkeli nimenomaan Lähi-idän kriisin mediakritiikistä (www.wikipedia.com). Konfliktin ympärille on kehittynyt myös riippumattomia järjestöjä, joiden pyrkimyksenä on paljastaa "totuus" Lähi-idän konfliktista. Näistä ehkä vaikutusvaltaisimmin on yhdysvaltalainen CAMERA (Committee for Accuracy in Middle East Reporting in America), johon jo vuonna 2007 kuului 55 000 jäsentä (www.camera.org).

Salaliittoteoriat voidaan varmasti sulkea tutkimuksen ulkopuolelle, mutta täysin perusteettomia tällaiset väitteet eivät ole. Bosnian sodasta raportoinut Helsingin Sanomien toimittaja Leo Pugin kirjoitti vuonna 2008 jutussaan "Sotaraportoinnin vaikea taito" (Pugin, 2008), että tasapainoisen raportoinnin tuottaminen on mahdotonta jo siitäkin syystä, että toisen osapuolen oloja ei päästy todistamaan paikan päältä. Samankaltainen todellisuus välittyy myös Helsingin Sanomien toimittajan Inka Kovanen jutusta "Absurdi matka Gazaan" (Kovanen, 2012), jossa Kovanen kuvaa israelilaisten tarkkaa toimittajakontrollia Gazan rajalla vuoden 2012 marraskuun kriisin aikana. Edellisessä kriisissä Gazan raja oli täysin suljettu.

Kovanen ja Puginin kokemusten rinnalle tuotuna toimittajien rajallinen tietämys sekä propagandasota tekevät konfliktin raportoinnista varmasti haastavaa etenkin tasapainon

osalta. Konfliktien syiden löytäminen voi olla liki mahdoton tehtävä. Kun tarjolla ei ole yhtä absoluuttista kaikkien osapuolten hyväksymää syytä konfliktien syttymiseen, jää journalistin tehtäväksi tuottaa mahdollisimman tasapainoista ja kaikki osapuolet huomioon ottavaa materiaalia. Israelin ja palestiinalaisten konfliktissa näitä osapuolet on useita, ja sekä Israelin että palestiinalaisten leirien sisältä löytyy eriäviä näkemyksiä (Philo & Berry 2011, 9).

1.1 Tutkimusasetelma ja tutkimuksen kohde

Aluksi on hyvä määritellä muutama tässä tutkimuksessa käytetty termi. Kuten tässä luvussa esittämistäni tutkimuskysymyksistä käy ilmi, keskittyy tämä tutkimus vahvasti tasapainon ympärille. Tasapainoisuuden määrittely onnistuu ehkäpä parhaiten negaation kautta. Journalismi on tasapainotonta silloin, kun se edustaa toista osapuolta, tuo julki vain yhden osapuolen näkemyksen tai on puolueellista. Tasapainoinen journalismi edustaa tämän määritelmän mukaisesti tasaisesti molempia puolia ja molempien puolten näkemyksiä (Wien 2005, 9).

Tasapainon toteutuminen itsessään ei tarkoita tasapuolisuuden toteutumista, mutta on yksi tasapuolisen uutisoinnin vaatimista seikoista. Tasapuolisuuden määrittelen tässä tutkimuksessa BBC:n journalististen ohjesääntöjen mukaisesti (BBC:n toimitukselliset ohjeet – tasapuolisuus uutisissa). Tasapuolisuus uutisoinnissa tarkoittaa sitä, että kaikkia osapuolet kohdellaan siinä määrin tasa-arvoisesti, ettei uutisesta ole luettavissa toimittajan oma mielipide aiheesta. Tasapaino on yksi tasapuolisuuden mittareista. Tasapuolisuuden mittaaminen on hyvin vaikeata, sillä se pitää sisällään paljon muutakin kuin määrällisen tasapainon mittaamisen, kuten objektiivisuuden ja rehellisyyden. Tasapaino ei sekään kerro tasapuolisuuden toteutumisesta, sillä voi olla, että esimerkiksi käytännön syistä johtuen uutisointi vaikuttaa tasapainottomalta vaikka se olisikin tuotettu tasapuolisista lähtökohdista.

Tässä vaiheessa on myös hyvä selvittää, että käytän tutkimuksessani osapuolista nimityksiä Israel ja palestiinalaiset. Israel on selkeästi valtiona yksi toimija, mutta palestiinalaisten kohdalla tilanne on hieman epäselvempi. Palestiinalaisalueet käsittävät sekä Länsirannan että Gazan, mutta vuoden 2012 konflikti käytiin pääosin Israelin ja

Gazassa valtaa pitävän Hamasin välillä. Konflikti ei kuitenkaan ollut ainoastaan Hamasin ja Israelin välinen, vaan siihen osallistui muitakin palestiinalaisjärjestöjä- ja tekijöitä Gazassa. Toisaalta Länsirannalla valtaa pitävä Fatah ei osallistunut sotatoimiin, joten olisi epätarkkaa määritellä konflikti Israelin ja Palestiinan väliseksi.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tutkia uutisointia Israelin ja palestiinalaisryhmien syksyllä 2012 käymän aseellisen konfliktin ympärillä. Kyseinen konflikti oli ensimmäinen sen jälkeen, kun Hamas nousi valtaan Gazassa vuonna 2006. Huomionarvoista onkin, että konflikti rajautui liki täysin Israelin ja Hamasin hallitseman Gazan väliseksi. Länsiranta ja sitä hallitseva Fatah eivät aktiivisesti ottaneet osaa konfliktiin. Aseellinen konflikti käytiin *14.11.2012 – 21.11.2012*. Konfliktin uutisointi ei suinkaan rajoitu kyseiseen ajanjaksoon, sillä mediassa Israelin ja palestiinalaisten välit ovat jatkuvasti esillä. Konflikti kuitenkin selkeästi eskaloitui tuona ajanjaksona molemminpuoliseksi, päivittäiseksi rakettisodaksi. Tuohon ajanjaksoon kohdistuu myös suuri mediahuomio, mikä tekee siitä tutkimuksen kannalta otollisen.

Tutkimuskohteena on Yleisradio sekä Britannian yleisradioyhtiö BBC. Tutkimuskohteiden valintaan on vaikuttanut molempien asema omassa maassaan. Tavoittavuutensa puolesta Yle muokkaa suomalaisten käsityksiä maailmasta tehokkaasti. Esimerkiksi vuonna 2012 Ylen verkkosivuilta luettiin uutisia lähes 1,4 miljoonalla selaimella viikossa. Viikoittain Ylen kanavat tavoittivat 86 prosenttia väestöstä. (Ylen yleisökertomus 2012). Vertaan Ylen uutisointia yhteen maailman arvostetuimmista yleisradioyhtiöistä, BBC:hen. Yleisradion sekä BBC:n voisi kuvitella Euroopan unionin jäsenmaiden kansallisina toimijoina edustavan jossain määrin Euroopan tai vähintään omien maiden ääntä, onhan EU ottanut Lähi-idän kriisiin kantaa nimenomaan jäsenmaidensa yhteisenä liittona. Toisaalta Britannialla oli merkittävä rooli alueen konfliktin synnyssä – kuten myöhemmin tässä tutkimuksessa selviää – joten painotuseroja on lupa odottaa. Sekä Yleä että BBC:tä voi pitää kaikin puolin laatumedioina, joten niiden uutisoinnilta tulee odottaa tarkkuutta ja laatua, mikä on olennaista tämän tutkimuksen kannalta.

Oma kiinnostukseni Lähi-idän kriisiä ja samalla yleisesti ulkomaanjournalismia kohtaan sai minut tarttumaan aiheeseen. Toisaalta olen omakohtaisesti joutunut etsimään kantaa

maallikkojen syyttäessä mediaa puolueellisesta ja tasapainottomasta uutisoinnista. Sivistymättömiinkään syytöksiin ei aina voi suhtautua ylimalkaisesti, ainakaan perehtymättä aiheeseen. Teen tätä tutkimusta siis yhtä lailla itselleni. Tutkimusta aiheesta tarvitaan, sillä kuten sanottu, Lähi-idän kriisi on ulkomaantoimitusten peruskauraa ja ainakaan vielä alkuvuonna 2013 tilanne ei lupailut muutosta parempaan. Konfliktin laajuudesta huolimatta kotimaiseen mediaan kohdistuvaa tutkimusta aiheesta löytyi melko vähän. Tätä tutkimusta tehdessä tuorein tutkimus aiheesta oli Tapio Kujalan väitöskirja Lähi-idän mediasodasta (Kujala, 2012). Tutkimus avasi kattavasti sitä kontekstia jossa jutut syntyvät, mutta median sisältöön tutkimus ei puuttunut.

Tämä tutkimus pyrkii täyttämään tuon kolon. Sen päämääränä on määrällisin keinoin syventyä siihen materiaaliin, jota konfliktin keskeltä tuotetaan. Yritän tutkimuksessani selvittää, heijastuvatko Kujalan väittämä toimittajien rajallisesta tiedosta, konfliktin osapuolten propagandasota ja mahdolliset painostusyrietykset julkaistavaan materiaaliin. Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

- Kuinka Israelin ja palestiinalaisten konfliktin uutisoinnissa toteutuu määrällinen tasapaino?
- Mitä selittäviä teemoja konfliktista käytetään?
- Ketkä saivat äänensä kuuluviin uutisissa ja jutuissa?
- Millaisia eroja Ylen ja BBC:n väliltä löytyi lähteidenkäytön osalta?

Pääsääntöisesti vastaan tutkimuskysymyksiin tutkimalla juttujen määriä ja pituuksia, niiden näkökulmia, sitä kenen puolelta jutut/uutiset konfliktia katsovat ja tietysti sitä, keitä käytettiin juttujen ja uutisten lähteinä. Määrällinen tutkimus ja lähteiden perkaaminen auttavat selvittämään, missä määrin laadun ja tasapainon vaatimukset toteutuvat – kuten vaikkapa Suomen journalistiliiton ohjeistuksesta käy ilmi, tulisi eri osapuolille tarjota mahdollisuus puolustaa omaa näkökantaansa. Israelin ja palestiinalaisten kriisiä tutkittaessa uskon etenkin lähteiden käytön tutkimisen tuottavan hedelmällisiä tuloksia. Kuten seuraavassa luvussa tuon tarkemmin julki, ovat sekä Israelin että palestiinalaisten keinot mediasodan voittamiseksi kehittyneet niin pitkälle, että toimittajien ja uutishuoneiden voi olla niitä vaikea havaita. Lähteiden tutkiminen siis jatkaa Kujalan väitöskirjaa vastaamalla siihen, miten mediasodan vaikutus heijastuu valmiiseen materiaaliin.

On kuitenkin hyvä huomata, että määrällinen tasapaino ei välttämättä tarkoita, että uutisointi olisi todenmukaista tai tasapuolista. Uutisoinnin todenmukaisuutta ja siitä kumpuavaa tasapuolisuutta tutkittaessa pitäisi kyetä vertaamaan uutisointia sodan osapuolten sotatoimiin. Tältä osin voi jo siis nyt todeta, että tutkimus ei täydellisesti vastaa kysymykseen uutisoinnin tasapuolisuudesta, vaan lähinnä antaa osviittaa siitä, miten osapuolet nousevat uutisoinnissa esille.

Seuraavassa luvussa asettelen tutkimusta laajempaan viestintätieteelliseen ja historialliseen teoriakehykseen. Avaan luvussa niitä avainkäsitteitä jotka tämän tutkimuksen ytimeistä löytyvät – totuus, objektiivisuus sekä tasapaino ja tasapuolisuus. Lisäksi tuon esille konfliktin historiallisen taustan, jonka toivon avaavan lukijalle sitä todellisuutta, josta materiaalia tuotetaan. Aiemman tutkimuksen tarkastelu helpottaa myös tämän tutkimuksen ymmärtämistä. Lopuksi avaam muutamia viestintätieteellisiä teorioita, jotka selittävät toimittajan työskentelyä ja lopulta julkaistavaa materiaalia.

Teoriaosuuden jälkeen esittelen tutkimuksessa käytetyt menetit sekä aineiston, mitä seuraa tulosten esittely luvussa neljä. Lukuun viisi kokoa tulokset ja johtopäätökset, ja vastaan tulosten pohjalta tutkimuskysymyksiini ja vertaan niitä aiempiin tutkimuksiin.

1.2 Lähi-idän konfliktin historia

Lähi-idän kriisin juurten tunteminen on toimittajalle välttämätöntä päivittäisen uutis- ja tiedotusvirran keskellä. Kuitenkin konfliktin heikko tuntemus näkyy Kujalan mukaan siinä, että toimittajat kokevat aiheen seuraamisen hankalana Israelin tai palestiinalaisten ystävien voimakkaan reagoinnin keskellä. Lähi-idän selkkauksessa aseellisten yhteenottojen rinnalle nousee liki tasavertaisena mediasota, joka entisestään hämärtää konfliktin taustoja ja todenmukaisuutta (Kujala 2012, 11, 20). Tässä luvussa pyrin avaamaan sitä todellisuutta ja niitä poliittisia intressejä, joiden päälle konflikti on vähitellen kerrostunut.

1.2.1 Kolonialismin vaikutukset Lähi-idän valtioiden synnyssä

Israelin ja palestiinalaisten konflikti saa sekä mediassa että ihmisten mielissä korostetun syvät juuret. Konflikti esitetään herkästi jopa tuhansia vuosia vanhana uskonnollisena kamppailuna, vaikka tosiasiaassa levottomuuksien historia voidaan jäljittää noin puolentoista vuosisadan päähän. Nykyinen konfliktien kierre on melko yksiselitteisesti eurooppalaisen kolonialismin ja suurvaltapolitiikan perintöä. (Multanen 2003, 101 – 110) Täysin tuulesta temmattuja eivät puheet tuhansien vuosien perinnöstä ja uskontojen kamppailusta ole, mutta todellisuudessa ne on otettu mukaan konfliktin retoriikkaan vasta joitain vuosikymmeniä sitten poliittisiksi keppihevosiiksi valtapolitiikan toteuttamiseen. (Multanen 2003, 111)

Paluu Siioniin on esiintynyt juutalaisessa retoriikassa ja esimerkiksi rukouksissa jo yli kahden tuhannen vuoden ajan, aina Babylonian pakkosiirtolaisuudesta asti. Sen sijaan sionismi – poliittis-ideologinen ajatus juutalaisten kansallisvaltiosta – nosti päätään ympäri Eurooppaa karkotettujen juutalaisten keskuudessa oikeastaan vasta 1800-luvun viimeisinä vuosikymmeninä. Juutalaisnationalismi nähtiin vastaukseksi ongelmaan, joka kumpusi kahdesta seikasta: juutalaiset oli kansana hajotettu ympäri maailmaa, ja kaikissa näissä maissa juutalaiset muodostivat vähemmistön. (Shlaim 2001, 2)

Sionismin pohjalla oli pelko siitä, että juutalainen kulttuuriperimä häviäisi vähittäisen muihin kansoihin sulautumisen myötä. Syy, miksi ajatus sionismista levisi juuri 1800-lopulla löytyy Itä-Euroopan juutalaisten vainoista. 1800-luvulla noin 75 prosenttia maailman juutalaisista asui Itä-Euroopan alueella. Oikeastaan läpi historian Itä-Euroopan juutalaiset olivat kärsineet alisteisesta asemasta valtaväestöön nähden, toisin kuin läntisessä Euroopassa, jossa Ranskan vallankumouksen hedelmät olivat taanneet juutalaisille kutakuinkin tasa-arvoiset oltavat. Kun Aleksanteri III nousi Venäjällä valtaan vuonna 1881 nosti se mukanaan rajun ja pitkäkestoisen antisemitismin aallon. Juutalaisia syytettiin Aleksanteri II salamurhasta ja syytökset muuttuivat jatkuvaksi väkivallaksi ja kansalaisyhteisöjen alasajoksi. Neljän vuoden väkivaltainen vaino tuhosi juutalaisilta viimeisenkin uskon tasa-arvoiseen kansalaisuuteen Venäjällä, minkä seurauksena sadat tuhannet juutalaiset pakenivat Länsi-Eurooppaan, Etelä-Amerikkaan, Yhdysvaltoihin ja jo tässä vaiheessa Palestiinaan. (Harms 2007, 49-51) Sionistisen liikkeen päämääräksi muodostui vähitellen juutalaisvaltion perustaminen “tyhjäin”

Palestiinaan. Alun perin sijainti ei ollut olennainen, vaan sekulaarin valtion perustamista suunniteltiin muiden muassa Argentiinaan, Pohjois-Amerikkaan ja nykyiseen Keniaan. Sionismi ei alun perin myöskään ollut uskonnollisimpien juutalaisliikkeiden ideologia, vaan ennen kaikkea sekulaaripoliittinen liike. Sionistisen liikkeen perustaja Theodor Herzl hahmotteli kuitenkin lopulta sionismin tavoitteeksi juutalaisen kodin Palestiinaan Baselin julistuksessa vuonna 1897. Herzlin päämääränä oli valtion rakentaminen diplomaattisesti kansainvälisen tunnustuksen kautta, ei niinkään jo käynnissä olevan siirtokuntakehityksen keinoin. Rohkeinta Herzlin ajatuksessa oli käyttää antisemitismia hyväksi juutalaisen nationalistisessa projektissa. (Juusola 2005, 31)

1.2.2 Palestiinan historia ja juutalaisvaltion synty

Israelilaisten muuttoliikkeen ohella on hyvä tarkastella myös Palestiinan kansallista historiaa, ovathan kysymykset oikeudesta kyseiseen maa-alueeseen nykyisen konfliktin keskiössä. Palestiinan määrittely historiallisesti osoittautuu kuitenkin hankalaksi. Palestiina sai virallisen statuksen vasta vuonna 1922, ja ennen sitä Palestiina tarkoitti lähinnä tiettyjen arabiankielisten palestiinalaisten asuttamia alueita Tel-Avivin ja Gazan välillä. Aina 1900-luvun alkuun asti Palestiina maa-alueena oli jakautunut useampaan hallintoalueeseen, ja on hyvä muistaa, että länsimainen ajatus kansallisvaltiosta sai jalansijaa Lähi-idässä vähitellen vasta 1800-luvulta alkaen. Tätä ennen palestiinalaisten lojaliteetit kohdistuivat perheeseen, uskontoon ja korkeintaan kyliin tai kaupunkiin. Palestiinalaisten nationalistinen tiedostaminen alkoi oikeastaan vasta länsimaihin kohdistuvan kaupankäynnin kautta ja ennen kaikkea vastareaktion sionistiselle liikkeelle. (Kayyali 1979, 22) Ennen laajaa juutalaisten muuttoliikettä Palestiinan alueella asui noin 450 000 muslimia, 43000 kristittyä ja 15000 juutalaista. (Harms 2007, 60)

Juutalaisvaltio otti ensimmäisen merkittävän askeleen kansainvälisessä mielessä vuonna 1917, Britannian ulkoministerin Arthur Balfourin antaman julistuksen myötä. Julistus on eittämättä Israelin ja palestiinalaisten yhteisen historian kiistanalaisin dokumentti. Ennen julistusta Ranska ja Iso-Britannia olivat jakaneet Lähi-Idän omiin valtapiireihinsä osmanivaltakunnan kukistuttua (Shlaim 2001, 7). Julistuksen mukaan “Hänen majesteettinsa hallitus suhtautuu suopeasti ajatukseen, että Palestiinaan perustetaan

kansalliskoti juutalaiselle kansalle, ja tekee kaikkensa tämän päämäärän toteuttamiseksi olettaen, ettei mikään uhkaa Palestiinassa asuvien ei-juutalaisten yhteisöjen kansalais- ja uskonnollisia oikeuksia”. Julistuksen taustalla oli useita taloudellis-poliittisia syitä, kuten esimerkiksi yritys saada vaikutusvaltaiset Venäjän- ja Amerikan juutalaiset mukaan Euroopassa mylläävään suursotaan (Harms 2007, 69). On hyvä huomata, että julistuksen aikaan Palestiinan asukkaista alle kymmenen prosenttia oli juutalaisia, ja useimmat juutalaiset eivät tuolloin kannattaneet sionismia. Palestiinalaisille julistus takasi ainoastaan yksilöoikeudet, eivätkä alueen arabit tuolloin juurikaan kiinnittäneet julistukseen huomiota (Juusola 2005, 33).

1.2.3 Israel, toinen maailmansota ja itsenäisyys

Tilanne Palestiinassa pysyi brittien kontrollissa aina toiseen maailmansotaan saakka, vaikka sekä juutalaisten määrä että palestiinalaisten vastarinta kasvoivatkin. Britit yrittivät tasapanoitella Palestiina-kysymyksessä toisilleen täysin vastakkaisten vaatimusten välillä lupaamalla esimerkiksi palestiinalaisille vuonna 1922, ettei koko Palestiinaa muutettaisi juutalaisten kansalliseksi kodiksi. Samalla pidettiin kuitenkin kiinni Balfourin julistuksesta. Pysyvää politiikassa oli se, ettei Iso-Britannia suhtautunut suopeasti ajatukseen itsenäisestä arabivaltiosta Lähi-idässä. Toista maailmansotaa lähestyessä molempien osapuolten kansalliset identiteetit alueella vahvistuivat ja alkoi käydä selväksi, etteivät kummatkaan osapuolet suostuneet kompromisseihin, mikä näkyi ajoittaisina arabikapinoina. Ne saivat alkunsa yleisesti maailmanlaajuisesta lamasta ja Hitlerin sortoja paenneiden juutalaisten massamuutosta, mutta myös Britannian päätöksestä jakaa Palestiina juutalaisille ja palestiinalaisille niin, että juutalaiset saivat maa-alueesta 20 prosenttia. (Juusola 2005, 46 ja Harms 2007, 73-80).

Vaikka toisen maailmansodan ja holokaustin seuraukset tuntuivat Palestiinassa maahanmuuttona, eivät ne suoraan vaikuttaneet Lähi-Idän poliittiseen kenttään. Britannian pyrkimys säilyttää tasapaino Palestiinassa pitämällä arabit tyytyväisinä johti juutalaisten ja brittien välien kylmenemiseen, samalla kun David Ben-Gurionin johtama juutalaisliike muuttui yhä militantimmaksi ja retoriikaltaan vahvemmaksi. Näihin aikoihin myös Yhdysvallat lähti tukemaan juutalaisten muuttoa Palestiinaan. Toisen maailmansodan myötä brittien vaikutusvalta Palestiinassa heikkeni, ja juutalaiset

organisoiutuivat ja vahvistivat asemaansa ja nousivat kansainväliseen valokeilaan (Harms 2007, 82).

Sodan seurauksena Iso-Britannia luovutti Palestiinan YK:n hallittavaksi. YK päätti ehdottaa ratkaisuksi alueen jakoa juutalais- ja palestiinalaisvaltioiksi siten, että Jerusalemi olisi jäänyt YK:n hallittavaksi. Vähemmistönä maassa oleville juutalaisille olisi jaon myötä annettu 55 prosenttia maa-alueesta, mikä ärsytti Palestiinan arabeja ja Arabiliittoa juuri niin paljon, että he hylkäsivät YK:n ehdotuksen. Tämän seurauksena marraskuussa 1947 alkoi 1,3 miljoonan arabin ja 650 000 juutalaisen välinen sisällissota. Juutalaisten puolelta puolustusotana alkanut konflikti muuttui pian kansainväliseksi, kun ympäröivät arabivaltiot liittyivät mukaan. Samalla juutalaiset muuttivat taktiikkansa hyökkäysvetoiseksi. Sisällissodan seurauksena 300 000 arabipakolaista lähti Palestiinasta ympäröiviin arabimaihin. Juutalaiset voittivat sisällissodan ja toukokuussa 1948 David Ben-Gurion julisti Israelin valtion syntyneeksi. Tätä seurasi sodan kansainvälinen vaihe, jota on etenkin Israelin toimesta luonnehdittu Daavidin ja Goljatin taisteluksi. Israel kuvasi itsensä pieneksi puolustajaksi, vaikka todellisuudessa hyvin varustautunutta ja järjestäytynyttä 30 000- 40 000 sotilaan israelilaisarmeijaa vastaan hyökkäsi sekasortoinen 23 000 sotilaan arabijoukko (Juusola 2005, 62 – 65 ja Harms 2007, 94 – 96). Israel selvisi sodasta voittajana, ja onnistui laajentamaan hallussa pitämänsä maan pinta-alaa 55 prosentista 79 prosenttiin. Israel ajoi arabijoukot maasta, lukuun ottamatta arabilegioonaa, jolle jäi haltuun nykyinen Länsiranta (Shlaim 2001, 47). Israelille sota oli itsenäisyystaistelu, mutta palestiinalaisille se merkitsi viimeistenkin itsenäisyystoiveiden romuttumista. Tähän päivään asti sotavuodet ovat kulkeneet palestiinalaisten keskuudessa nimellä katastrofi, al Nakba (Harms 2007, 99).

Juutalaiset istuttivat sodassa vallattujen kylien tilalle metsiä ja alkoivat vuokrata maita yksinomaan juutalaisille. Ne palestiinalaiset, joita sodassa ei karkotettu, asuvat Israelissa 116:ssa arabi-yhteisössä ja seitsemässä sekakaupungissa (Kujala 2012, 78). Israelin itsenäistymissota toimi lähtölaukauksena Israelin ja palestiinalaisten välisen konfliktin lisäksi Israelin ja arabien väliselle konfliktille. Jälkimmäinen tarkoittaa siis nimenomaan niitä tulehtuneita suhteita, jotka Israelille jäi ympäröivien arabivaltioiden kanssa. Vuoden 1948 Israel oli täynnä uhoa ja itsevarmuutta kun taas arabivaltiot olivat kokeneet häpeällisen nöyryyksen. Suhteet ympäröivävaltioihin pysyivät tulehtuneina ja

kärjistyivät aika ajoin, erityisen voimakkaasti Suezin kriisin myötä 1956 (Harms 2007, 102-103).

1.2.4 Kuuden päivän sota nyky-Israelin pohjana

Nykyisen Israelin valtion – ja koko Lähi-idän konfliktin – muodostumisen kannalta ehkäpä merkittävin konflikti on vuoden 1967 kuuden päivän sota. Israelilaisten silmissä sota oli kansakunnan historian loistokkain voitto. Israel löi sodassa Neuvostoliiton tukemat arabivaltiot ja liitti Länsi- ja Itä-Jerusalemin yhteen “ikuiseksi pääkaupungikseen” vastoin kansainvälisen oikeuden kantaa. Lisäksi Israel miehitti Egyptiltä Siinain ja Gazan, Jordanialta Länsirannan sekä Syyrialta Golanin. Arabimaat kokivat moraalisen ja taloudellisen tappion. Israelin kannalta sota merkitsi heikentyneitä poliittisia suhteita, kun Neuvostoliitto kääntyi vahvemmin tukemaan arabimaita ja kansainvälinen yhteisö kyseenalaisti sionistisen liikkeen pyrkimykset maa-alueiden valtaamisen suhteen (Shlaim 2001, 241 – 251). Kuuden päivän sodan jäljiltä Länsirannalta pakeni 200 000 palestiinalaista ja Israelin kontrolliin jäi kaiken kaikkiaan 1,1 miljoonaa palestiinalaista Länsirannalla, Itä-Jerusalemissa ja Gazassa. Pelkästään Itkumuurin ympäriltä tuhottiin 135 palestiinalaiskotia ja 650 asukasta muutettiin muualle (Harms 2007, 112). Itä-Jerusalem on poliittisesti herkkä alue, sillä se on yksi sekä juutalaisten että muslimien pyhimmistä paikoista. Juutalaisvaltion laajeneminen islamin pyhimille paikoille avasi portit islamististen ääriliikkeiden nousulle samoin kuin Israelin laajeneminen raamatulliseen laajuuteensa antoi vauhtia juutalaisuuden uskonnollisimmille suuntauksille (Multanen 2003, 106 – 107).

Kansainvälisen yhteisön tärkein vastaus kuuden päivän sotaan oli YK:n turvallisuusneuvoston loppuvuonna 1967 antama päätöslauselma 242, joka on siitä lähtien toiminut liki jokaisen uudemman rauhansuunnitelman pohjalla. Se tuomitsi maa-alueiden hankkimisen sodan keinoin ja korosti, että pysyvän rauhan tulee perustua jokaisen valtion oikeuteen elää rauhassa turvallisten ja tunnustettujen rajojen sisällä sekä Israelin vetäytymiseen vallatuilta alueilta (Juusola 2005, 144).

Eräs käynnissä olevan kriisin tärkeimmistä siemenistä kylvettiin kuuden päivän sodan seurauksena. Juutalaisuudelle tärkeiden alueiden siirtyminen Israelin haltuun sekä

hallituksen epätietoisuus siitä, mitä alueille pitäisi tehdä sysäsi liikkeelle massiivisen siirtokuntaliikkeen. Se alkoi Jerusalemin ympäristöstä ja levisi vähitellen muualle Länsirannalle. Siirtokuntakehitys pääsi todenteolla vauhtiin vuonna 1977 oikeistohallituksen myötä, mutta jo silloin Länsirannalla oli yli kolmekymmentä siirtokuntaa (Juusola 2005, 149 - 151).

1.2.5 Palestiinalaisjärjestöt ja tie rauhanneuvotteluihin

Palestiinan tärkein sotilaallinen ja poliittinen järjestö Fatah oli perustettu jo vuonna 1959 Jasser Arafatin johdolla ja toinen tärkeä palestiinalaisjärjestö PLO (Palestine Liberation Organisation) perustettiin viisi vuotta myöhemmin. Kuuden päivän sodan myötä palestiinalaiset alkoivat mieltää itsensä yhä vahvemmin itsenäiseksi kansaksi – ei ainoastaan osaksi muita arabikansoja – mikä tarkoitti myös Fatahin ja PLO:n vahvistumista. Järjestöt alkoivat kasvaa ja yhä organisoidummin asettua Israelia vastaan. Vuonna 1986 PLO julisti, että ainoa tie Palestiinan vapauttamiseen on aseellinen vastarinta ja että “sionismi on luonteeltaan rasistinen ja fanaattinen, päämääriltään vihamielinen, ekspansionistinen ja kolonialistinen, ja metodeiltaan fasistinen”. Fatahin rooli oli olla PLO:n sissijärjestö, jonka rinnalla toimi useita pienempiä arabijärjestöjä (Juusola 2005, 126 – 127 ja Harms 2007, 118 – 119). Israelin leirissä suurin muutos tapahtui vuonna 1977, jolloin oikeistolainen Likud-puolue nousi valtaan. Likud oikeastaan palasi alkuperäisen sionismin nationalistisille juurille korostaen esimerkiksi kuuden päivän sotaa Daavidin taisteluna jättiläistä vastaan. Likudin valta tuntui vahvasti siirtokuntaliikkeessä. Ennen Likudin valtaannousua siirtokunnissa asui noin 3000 juutalaista, kun vuoteen 1985 mennessä asukkaita oli yli 50 000 (Juusola 2005, 161 – 162, 171).

Seuraavat kaksi vuosikymmentä kulkivat konfliktista ja rauhanneuvottelusta toiseen. Vuonna 1973 Israel soti Jom Kippur -sodan Egyptiä ja Syyriaa vastaan. Sota ei lopulta johtanut mihinkään muuhun konkreettiseen, kuin Israelin asemenojen kasvattamiseen. Molemmat osapuolet kärsivät raskaat tappiot ilman kummankaan osapuolen selkeää voittoa (Juusola 2005, 153 – 157). Vuonna 1979 Israel ja Egypti allekirjoittivat ensimmäisen rauhansopimuksen Camp Davidin julistuksen tuloksena, joskin PLO ja Palestiina ylipäättään jäivät siinä huomioimatta (Harms 2007, 29). Vuonna 1982 Israel

kävi verisen sodan Libanonin ja siellä päämajaa pitävän PLO:n kanssa. PLO:n vaikutusvalta rajan yli Länsirannalle huoletti Israelia ja se aloitti “Rauha Galileaan” -operaation. Ensimmäisen viikon aikana Israelin armeija tappoi tuhansia palestiinalaisia ja libanonilaisia. Libanonin sota kärjistyi silloisen puolustusministerin Ariel Sharonin käynnistämään palestiinalaisten pakolaisleirien verilöylyyn. Sota säikäytti kansainvälisen yhteisön, joka yritti eri sovittelijoiden kanssa luoda rauhaa Lähi-itään, lopulta siinä onnistumatta. Sodan seurauksena myöskään PLO ei Israelin yrityksistä huolimatta tuhoutunut (Juusola 2005, 185 – 194).

1990-luvulle tullessa pääpaino kääntyi Israelin ja ympäröivien maiden konflikteista – jotka tosin kytkeytyivät vahvasti palestiinalaistilanteeseen – takaisin oman maan rajojen sisälle. Vuonna 1987 alkoi palestiinalaisten kansannousu, intifada. Sitä tosin edelsivät vuosikymmenten kaunat, kuuden päivän sodan nöyryytys ja palestiinalaisten torjutut yritykset vakiinnuttaa edes jonkinlainen asema Israelissa (Harms 2007, 116 – 140). Intifada alkoi köyhän, suurilta osin työttömän ja nuoren palestiinalaisväestön spontaanina protestina Israelin politiikalle. Mielenosoitukset, lakot ja polttopullojen heittälyt vaihtuivat vähitellen tietoiseksi ja koordinoituksi poliittiseksi kapinaksi. Ensimmäistä kertaa Israelin historiassa levottomuudet lähtivät omien rajojen sisältä, eikä vastassa ollut tuliaseita, vaan polttopulloja ja kiviä. Israel ei tiennyt kuinka suhtautua levottomuuksiin, ja niihin päädyttiin vastaamaan “pehmein” keinoin – pampuilla ja kumiluodeilla. Israel myös tuhosi epäiltyjen koteja eräänlaisena kollektiivisena rangaistuksena. Ensimmäinen intifada päättyi vuonna 1991. Yhteenotoissa oli kuollut toistatuhatta palestiinalaista ja 39 israelilaista (Juusola 2005, 199 – 201). Intifada antoi sysäyksen monille islamistisille liikkeille, niistä merkityksellisimpänä Hamas. Se oli äärimmäisen uskonnollinen liike, jonka ajatuksena oli valtion synnyttäminen jihadin, pyhän sodan, avulla. Tämän ohella Hamas rakennutti kouluja, moskeijoita ja sairaaloita, ja kaikkineen se sai nopeasti kannatusta palestiinalaisten keskuudessa. Myös Israel tuki Hamasia, Fatahin ja PLO:n kilpakumppania, taloudellisesti kunnes Hamas ilmaisi vuonna 1988 perustamisasiakirjassaan vahvan antisemitistisen ja -sionistisen lähtökohtansa (Harms 2007, 145 – 146). Hamasin synty on yhteydessä myös laajempaan radikalismiin syntyyn (Juusola 2005, 204).

Oikeastaan koko 1990-lukua leimaa Israelin ja palestiinalaisten konfliktin osalta

neuvottelusta toiseen kulkeva rauhanprosessi. Se alkoi Madridin rauhankonferenssilla lokakuussa 1991, mutta neuvottelut jumiutuivat pian. Toisaalta palestiinalaiset oli pakotettu osallistumaan konferenssiin osana Jordanian delegaatiota, mutta tärkeämpi syy jumiutumiseen oli samaan aikaan käydyt salaiset neuvottelut Norjassa. Neuvottelut johtivat siihen, että vuonna 1993 Israel ja Palestiinan vapautusjärjestö PLO tunnustivat toisensa. Tuolloin kaksi kolmesta israelilaisesta tuki sopimusta, mutta myös vastarinta oli kiihkeää; esimerkiksi Likudin johtajaksi noussut Benjamin Netanyahu ilmoitti mitätöivänsä sopimuksen heti, kun puolue pääsee taas valtaan (Juusola 2005, 222 – 227). Oslon sopimus ei kuitenkaan ollut rauhanjulistus, vaan lähinnä periaatejulistus jossa määriteltiin jatkuvien neuvottelujen tuleva aikataulu ja sovittiin palestiinalaisten itsehallinto-oikeuksista Gazan alueella ja Jerikossa. Oslon sopimuksen tärkein tulos oli kuitenkin osapuolten molemminpuolinen tunnustaminen (Harms 2007, 153). Oslon sopimus sai jatkoa vuonna 2005, jolloin osapuolet allekirjoittivat Oslo 2 -nimellä kulkevan sopimuksen. Sopimuksessa sovittiin Jordanjoen länsirannan liittämisestä palestiinalaisten itsehallintoalueeseen. Länsiranta jaettiin kolmeen hallinto-alueeseen Israelin ja palestiinalaisten kesken. Sopimuksessa 74 prosenttia Länsirannasta jäi todellisuudessa Israelin haltuun, joskin alue oli tarkoitus vähitellen luovuttaa palestiinalaisten hallittavaksi (Harms 2007, 155).

Neuvotteluista huolimatta väkivalta alueella jatkui, ja kun vuonna 1994 radikaaliin juutalaispuolueeseen kuulunut Barukh Goldstein murhasi Hebronin kaupungissa 29 muslimia, saivat väkivaltaisuuDET uutta voimaa liekkeihinsä. Oslon neuvottelut keskeytyivät ja Hamas alkoi tehdä iskuja ensimmäistä kertaa varsinaisen Israelin alueelle (Juusola 2005, 229). Rauhanneuvottelut saivat aikaan laajaa vastustusta molempien osapuolten äärijärjestöissä. Neuvottelut nähtiin periksi antamisena, ja vuonna 1996 rauhanneuvottelut keskeytyivät Israelin hallituksenvaihdoksen seurauksena (Juusola 2005, 234). Samana vuonna Jasser Arafat valittiin Palestiinan presidentiksi ja Palestiinaan muodostettiin 88-paikkainen lainsäädäntöelin. Samalla kun Palestiina vähitellen otti virallisen valtion muotoa, ajettiin palestiinalaiset Länsirannalla entistä ahtaammalle. Oslo 2:n seurauksena kulkeminen alueella vaikeutui ja käytännössä vapaus väheni (Harms 2007, 159). Israelin hallituksenvaihdon yhteydessä pääministeriksi valittiin Benjamin Netanyahu. Rauhanneuvotteluita jatkettiin, ja vuonna 1997 Israel luovutti Hebronin kaupungin palestiinalaisille. Vuonna 1998 allekirjoitettiin Wyen sopimus, jossa Israel sitoutui luovuttamaan 13 prosentin suuruiset alueet

Länsirannalta. Lopulta Israel luovutti vain pienen osan sovituista (Harms 2007, 162 – 163). Vuoteen 1999 mennessä palestiinalaiset olivat kuitenkin saaneet haltuunsa 40 prosenttia Länsirannasta ja 70 prosenttia Gazasta. Samaan aikaan Israelin juutalaissiirtokuntien asukasmäärä Länsirannalla kasvoi (Juusola 2005, 234).

Epäonnistuneiden rauhanneuvotteluiden turhauttamina palestiinalaiset aloittivat toisen intifadan syyskuussa 2000. Kansannousu oli välitön seuraus Israelin oppositiojohtajan Ariel Sharonin näyttävälle vierailulle Jerusalemin Temppelellyvuorella. Temppelellyvuori on myös muslimien pyhä paikka, ja vierailun tarkoituksena oli osoittaa Israelin sitoutumista Temppelellyvuoreen. Levottomuudet alkoivat vierailua seuranneena päivänä, ja intifadan ensimmäisen viikon aikana yli 60 palestiinalaista ja viisi israelilaista sai levottomuuksissa surmansa. Toisesta intifadasta kehkeytyi Israelin ja Palestiinan historian verisin yhteenotto sitten vuoden 1948. Vuoteen 2005 mennessä konfliktissa oli saanut surmansa jo kolmisentuhatta palestiinalaista ja vajaa tuhat israelilaista. Intifadan synnystä osapuolet ovat yhä eri mieltä. Palestiina näkee sen spontaanina kansannousuna kun taas Israel uskoo sen olleen tietoinen sotatoimi (Juusola 2005, 250 – 252). Toisen intifadan myötä konfliktiin juurtuivat myös liki arkipäiväiset itsemurhapommitukset ja Israelin puolelta salamurhat ja epäiltyjen terroristien talojen tuhoamiset. Israelin toimesta 17 000 palestiinalaista jäi kodittomaksi. Israel haki toimilleen oikeutusta syyskuun 2001 Yhdysvaltain terrori-iskuista, mutta käytännössä kansainvälinen mielipide alkoi kääntyä Israel-vastaiseksi. (Harms 2007, 173-175)

Rauhanprosessin suhteen 2000-luku jatkoi 1990-luvun tiellä. Suunnitelmia tehtiin ja neuvotteluita käytiin, mutta käytännön ratkaisut jäivät tekemättä. Lisäesteenä rauhalle Israel päätti vuonna 2002 Länsirannalle rakennettavasta muurista tai turva-aidasta joka eristää Palestiinan Israelista. Muiden muassa Haagin kansainvälinen tuomioistuin tuomitsi aidan vuonna 2004, sillä paikoin se kulkee syvällä Länsirannan puolella. Israel kuitenkin näkee aidan välttämättömänä, sillä se on vähentänyt oleellisesti itsemurhaiskuja (Juusola 2005, 266). Vaikka siirtokuntakehitys Länsirannalla on jatkunut, otti Israel merkittävän askeleen vuonna 2004 vetäytyessään täydellisesti Gazasta. Israel kuitenkin jatkaa Gazan piirittämistä, eikä tilanne kriitikoiden mukaan käytännössä muuttunut lainkaan. Israelin eristämä Gaza on ylikansoittunut ja lamaantunut. Sen työttömyysaste oli vuonna 2005 50 prosentin luokkaa ja kansa vakavasti aliravittu. Gaza oli ja on käytännössä kansainvälisten avustusjärjestöjen

varassa. Israelin vetäytymistä seurasi väkivallan ja raketti-iskujen sarja Gazasta Israelin puolelle. Vuonna 2006 Hamas voitti Palestiinan vaalit ja nousi valtaan kaikkien yllätykseksi. Hamas ilmoitti vastustavansa Israelin sortoa kaikin tavoin, mutta länsivaltojen terroristijärjestöksi määrittelemän Hamasin nousu valtaan tarkoitti palestiinalaisille entistä ankeampia oloja. Israel, Yhdysvallat ja EU katkaisivat avustusvirtansa päämääränään kuristaa Hamas vähitellen hengiltä, mikä synnytti lisää levottomuuksia. (Harms 2005, 185-188).

1.2.6 Toisesta intifadasta sotilasoperaatioihin

Oma tutkimukseni kohdistuu toisen intifadan – ja koko konfliktin yli satavuotisen historian – synnyttämään aseelliseen konfliktiin marraskuussa 2012. Vaikka väkivaltaisuuDET ovat jatkuneet läpi 2000-luvun, on tuo konflikti selkeä – vaikkei ainoa – kärjistymä Israelin ja palestiinalaisten jatkuvassa konfliktissa.

27. joulukuuta 2008 Israel teki yllätyshyökkäyksen Palestiinassa valtaa pitävää Hamasia vastaan. Hyökkäys oli seurausta aiemmin joulukuussa päättyneestä tulitauosta, jota oli epävirallisesti jatkettu aina seuraavaan kesään saakka. Molemmat kuitenkin syytivät toisiaan tämän tulitauon rikkomisesta. Israel ei hellittänyt Gazan saartoa, mikä esti oikeastaan kaiken muun paitsi välttämättömimmän humanitaarisen avun pääsyn Gazaan. Saarrosta Hamas sai itselleen oikeutuksen jatkaa rakettitultaan, joka kiihtyi entisestään joulukuun loppua kohden. Nimellä “operaatio valettu lyijy” kulkenut hyökkäys suuntautui Israelin Hamasille strategisesti tärkeiksi määrittelemiä kohteita – salatunneleita ja asevarastoja – vastaan. Raskas ilmahyökkäys laajentui viikossa maasodaksi, kun Israel miehitti Gazan. Israel ei törmännyt Gazassa kovinkaan vahvaan vastarintaan, mutta Hamasin raketti-iskut Israelin puolelle jatkuivat. Konflikti päättyi 18. tammikuuta 2009, kun Israel suostui kansainvälisen yhteisön painostamana tulitaukoon. Konfliktissa kuoli 1440 palestiinalaista ja 13 israelilaista (Congressional research service, 2009).

Israelin ja Palestiinan välit jatkuivat tulitauosta huolimatta muuttumattomina. Hamas jatkoi satunnaista rakettitulta Israeliin ja Israel Gazan saartoa. Vuoden 2011 lopulla välit kiristyivät, kun Palestiinan presidentti Mahmoud Abbas haki YK:lta Palestiinan

virallista tunnustamista. Yrityksistä huolimatta neuvottelut osapuolten välillä eivät taaskaan tuottaneet tulosta, ja marraskuussa 2012 tilanne kärjistyi avoimeksi konfliktiksi ensimmäistä kertaa sitten “operaatio valetun lyijyn”.

14. marraskuuta Israel käynnisti täsmähyökkäyksen Hamasin johtoa vastaan. Kuten vuoden 2008-2009 konfliktissa, myös tässä oli kunnianhimoisena tavoitteena Gazan terroristiverkoston tuhoaminen ja jopa Hamasin syrjäyttäminen. Konfliktia edelsi Gazasta Israeliin suuntautuneen raketitulen lisääntyminen, ja Israel ilmoitti operaatio “puolustuksen pilarin” tarkoituksena olevan Israelin kansalaisten suojelemisen jatkuvalta raketitulelta (Herzog 2013).

Israelin ensimmäinen isku tappoi Hamasin sotilaallisen siiven johtajan Ahmed Al-Jabarin. Tämän seurauksena Hamas käynnisti rajun raketihyökkäyksen ampumalla vuorokauden aikana yli 300 raketia Israeliin. Ensimmäistä kertaa raketituli ylsi Tel Aviviin, Israelin väkirikkaimpaan kaupunkiin ja Jerusalemiin. Molemminpuolinen raketituli jatkui kiivaana viikon. Israel iski yli 1500 kohteeseen Gazassa kun taas Gazasta ammuttiin Israeliin liki 1500 raketia. Gazasta ammutuista raketeista 58 osui kaupunkialueille. Loput putosivat joko asumattomalle maalle tai Israelin ohjuspuolustus tuhosi ne. 21. marraskuuta sovittuun tulitaukoon mennessä konfliktissa oli kuollut 133 palestiinalaista, joista 53 oli siviileitä. Israel sai operaation aikana rajusti arvostelua iskuista siviilikohteita vastaan. Gazasta tulleissa raketti-iskuissa kuoli kuusi israelilaista. (OHCHR, 2013)

2 TEOREETTINEN TAUSTA

2.1 Aikaisempi tutkimus

2.1.1 Sotajournalismin perinteet

Sotatilanteet – jollaiseksi myös Israelin ja palestiinalaisten välit ovat aika ajoin kärjistyneet – voidaan helposti nähdä journalismin laadun mittareina. Journalismilla on kyky vaikuttaa yleisön maailmankuvaan, mikä korostuu entisestään monimutkaisissa ja -ulotteisissa kriisitilanteissa. Odotukset journalisteja kohtaan ovat sen mukaiset: toisaalta heidän tulisi mennä tarpeeksi lähelle tuottaakseen tarkkaa ja kattavaa materiaalia, toisaalta pysytellä tarpeeksi etäällä ollakseen turvassa. Pitäisi pystyä paneutumaan kriittisesti totuuden juurille ja samalla suhtautumaan myötätuntoisesti sodan siviiliuhreihin. Tämä kaikki tulisi tehdä pitäen etäisyyttä sodan osapuoliin (Allan & Zelizer 2004, 4).

Sotien ja konfliktien raportointi on viehättänyt tiedeyhteisöä pitkään. Ehkä juuri sotatilanteiden luoman korkean laatuvaatimuksen ja poliittisen tulenarkuuden vuoksi sotajournalismista riittää tutkimusta. Tutkimukset ovat käsitelleet laajalti esimerkiksi sodan – ja myöhemmin terrorismin – määrittelyä, yleisövaikutuksia, lähdekäytäntöjä ja objektiivisuutta (Tumber 2009; Ottosen 2005; Ottosen 2007). Tässä luvussa keskityn etenkin aikaisempiin propaganda- ja vaikutustutkimuksiin. Objektiivisuutta käsittelem tarkemmin seuraavassa luvussa, samoin median vaikutusmalleja portinvartijateorian kautta.

Ammatillisesta näkökulmasta etulinjoissa työskentelevien journalistien työ on muuttunut jatkuvasti haastavammaksi ja vaarallisemmaksi. Tumberin (Tumber 2009, 388) mukaan rajat taistelijoiden ja siviilien välillä ovat muuttuneet häilyviksi – kuten monet arabikevään konflikteista varmasti osoittivat. Journalistit joutuvat herkemmin tulilinjalle ja kidnappausten uhreiksi. Tästä ja monien uutistoimistojen taloudellisista leikkauksista huolimatta materiaali taistelukentiltä saavuttaa yleisön entistä nopeammin uuden teknologian ja internetin ansiosta. Journalistit ovat myös alttiimpia sekä yleisön

että uutisoinnin kohteen palautteelle ja kritiikille.

Ilmiselvän vaaran lisäksi raportointia vaikeuttaa nykyaikaisen sodankäynnin erityispiirre: terrorismin ja sotimisen rajankäynti. Syyskuusta 2001 lähtien terrorismi on määrittänyt käytännössä jokaista sotaan jossa länsimaat ovat olleet jollain tavoin osallisina. Valtioiden väliset rajasodat voidaan kai nähdä jonkinlaisina muinaisjäänteinä kun sodat ovat siirtyneet vallasta kamppailevien ryhmien välille tiukasti valtioiden rajojen sisälle. Oman voimansa tälle kehitykselle on antanut uusien mediateknologioiden kehittyminen. Äärijärjestöjen on helppo saada äänensä ja viestinsä koko maailman kuultavaksi sekä uuden että perinteisen uutismedian kautta. Tumber viittaa terrorismintutkija Brigitte Nacosin väitteeseen, että “uutismediasta on tullut terroristien tahaton rikoskumppani” (Tumber 2009, 388).

Sotajournalismi noudattaa pitkälti ulkomaanjournalismin säännönmukaisuuksia. Kuten ulkomaan uutisointi, on myös sotajournalismi keskeisessä asemassa yleisen mielipiteen syntymisessä. Aikana, jolloin todellisuus on vaikeasti hahmotettavissa, journalismin tulkinnat saavat helposti totuuden leiman (Uskali 2007, 9-10). Tästä ajatuksesta on helppo erottaa sen heikkous; yleistä keskustelua syntyy vain aiheista, jotka pääsevät uutismedian agendalle. Pikaisesti selattuna suomalainen media ei tarjoa juurikaan uutisia yhdestä maailman pitkäaikaisimmasta konfliktista Intian Kashmirissa. Sen sijaan Lähi-itä on vuosikymmeniä ollut yksi tärkeimmistä ulkomaan uutisten aiheista eikä mikään viittaa siihen, että kriisiuutisointi alueelta ainakaan vähenisi (Ibid., 11).

2.1.2 Rauhanjournalismi haastaa sotauutisoinnin perinteitä

Ulkomaan uutisten tuottama kuva maailmasta on korostetun kielteinen (Uskali 2007, 245). Tämän negatiiviseksi vinoumaksi kutsutun piirteen ohelle ja haastajaksi on kehittynyt niin sanottu rauhanjournalismi. Yksinkertaistettuna se antaa medialle mahdollisuuden keskittyä väkivallattomiin ratkaisuihin taisteluiden kuvaamisen sijasta. Rauhanjournalismia on tarjottu lääkkeeksi väkivaltaisten konfliktien lisääntymiselle. Kansainvälisen Heidelbergin konflikti-instituutin konfliktibarometrin (Conflictbarometer 2005, 1-8) mukaan konfliktien määrä on kohonnut tasaisesti vuodesta 1945 vuoteen 2005. Samalla yleinen argumentti on, että media näyttölee

konfliktien jatkumisessa ja jopa syttymisessä tärkeää roolia (Hanitzsch 2007, 2). Suurin osa konflikteista jäisi meiltä pimentoon ilman konfliktien keskellä työskenteleviä journalisteja. Vastauksena tähän on kehittynyt käytännössä määrittelemätön konsepti journalismista, jossa journalistit voisivat olla ongelman sijaan osa ratkaisua (Hanitzsch 2007, 3).

Periaatteessa konfliktit voidaan aina tulkita joko kilpailutilanteiksi (voitto-tappio) tai yhteistyöprosessiksi (voitto-voitto). Valtajournalismi on kuitenkin omaksunut konfliktitilanteissa tavanomaisen mallin, joka pohjautuu kysymyksille “kuka aloitti sodan” ja “kuinka se (aloittaja) voidaan pysäyttää”. Kempfin (2007, 3) mukaan tämän näkökulman valitseminen, tarkoituksella tai ei, tiivistää konfliktit nollasummapeliksi ja antaa konfliktien eskaloitumiselle potkua entisestään. Lynch (2008, 190) tiivistää tällaisen lähestymistavan neljään vaiheeseen:

- Kaksi erillistä pistettä (tässä tapauksessa sotien osapuolet) voi liittää toisiinsa ainoastaan suoralla viivalla.
- Se tarkoittaa, että kaikki liike – muutokset noiden kahden pisteen suhteissa – tapahtuu tuon linjan muodostamalla akselilla.
- Tällainen malli on kuin köydenvetoa; kumpikaan osapuoli ei voi edetä metriä ilman, että toinen menettää metrin.
- Tässä mallissa molemmilla osapuolilla on ainoastaan kaksi vaihtoehtoa: voittaa tai hävitä.

Rauhanjournalismissa on kyse syvemmälle pureutumisesta. Kempf tiivistää konseptin ajatuksen kysymyksiin “mikä on ongelma” ja “kuinka se voidaan ratkaista”. Perspektiivin laajentaminen konfliktista sen vaihtoehtoihin on Kempfin ensiaskel rauhanjournalismiin (Kempf 2007, 4). Konfliktin juurille kaivautuminen tarkoittaa käytännössä sitä, että journalistit antavat äänen äänettömille, köyhyydelle ja aikaisemmille väärinkäytöksille (Lynch 2008, 4). Toisaalta on hyvä muistaa, että toimittajan työnkuva konfliktialueella ei ole olla rauhanneuvottelija. Media voi omalta osaltaan kuitenkin rakentaa todellisuutta joka tarjoaa vaihtoehtoisia malleja konfliktille (Kempf 2007, 6). Rauhanjournalismissa on kyse joustavuudesta journalismin eettisten rajojen puitteissa. Lynchin mukaan faktojen uutisointi on hyvä asia, kunhan toimittajat tietävät mitä faktoilla tekevät. Lynch myös argumentoi, että moderni pyrkimys

objektiivisuuteen rajaa tietyt todellisuuden aspektit juttujen ulkopuolelle, mutta rauhanjournalismi perustuu sellaisten keinojen löytämiselle, joilla ulossuljetut asiat saadaan kuuluville ja näkyville (Lynch 2008, 191).

Lähi-idän kontekstissa rauhanjournalismi tarkoittaa Lynchin mukaan miehityillä alueilla elävien palestiinalaisten jokapäiväisen elämän kuvaamista ilman, että se samalla toimii kontekstina terrorismin oikeutukselle. Jutuissa tulisi näkyä samalla palestiinalaisten pyrkimykset etsiä terrorismille vaihtoehtoja. Israelin puolella katseen tulisi kohdistua niihin moniin israelilaisiin jotka vastustavat miehitystä ja yrittävät tehdä asialle jotain. Kaiken kaikkiaan rauhanjournalismi Lähi-idässä tarkoittaa fokuksen kääntymistä voittajista ja häviäjistä jaettuuihin ongelmiin jotka vaativat yhteisiä ratkaisuja (Lynch 2008, 191).

2.1.3 Sotajournalismi ja sota totuudesta

Sotajournalismin – tai kriisialuejournalismin – ytimessä on ehkä muita sektoreita vahvemmin ajatus oikeudenmukaisuudesta ja taistelusta epäoikeudenmukaisuutta vastaan. Uskali lainaa ajatuksen brittiläiseltä kolumnistilta Jonathan Powerilta, jonka mukaan maailman mielipiteen herättämiseksi voi riittää yhden ihmisen teko tai ajatus (Uskali 2007, 197). Median voima ja rooli kriisialueilla tiedostetaan kuitenkin muuallakin kuin mediataloissa. Nykyaikaisia sotia ei voida käydä ilman julkista hyväksyntää tai tukea. Sotien osapuolet pyrkivät kaikin keinoin voittamaan puolelleen yleisön hyväksynnän ja saamaan heidät tukemaan omia toimiaan konflikteissa. Mediasta on tullut yksi kriisien taistelulentistä, ja journalistit vedetään mukaan konflikteihin joko vapaaehtoisesti tai tietämättään (Nohrstedt 2009, 95 - 96). Nohrstedt ottaa esimerkiksi 1990-luvun alun Persianlahden sodan ja kaapeliuutisyhtiö CNN:n läpilyönnin uutiskanavana sodan ympärivuorokautisen seurannan ansiosta. CNN välitti amerikkalaisyleisölle kliinistä kuvaa liittoutuneiden toimista Baghdadissa. Kuvamateriaali korosti koalition kykyä iskeä pommeillaan millintarkasti kohteisiinsa minimoiden siviiliuhrien määrän. Kuva jota CNN välitti vähätteli siviiliuhrien määrää Baghdadissa kun taas Irakin ohjusiskujen tuhot Israelissa nostettiin kansan silmille kaikkine kauheuksineen. CNN oli toimillaan omaksunut liki täydellisesti liittoutuneiden pr-strategian ja propagandan.

Sodat ovat aina olleet uutisarvoltaan suuria. Kuvaukset voitoista ja tappioista ovat dramaattisia ja vaikuttavat pahimmillaan koko maailmaan. Sotauutiset keräävät laajan yleisön ja vaikuttavat yleisössä sekä tunne- että älyllisellä tasolla (Nohrstedt 2009, 96). Nohrstedt argumentoi, että uutiset sodista vetoavat ihmisissä jo ennestään tuttuihin tarinoin hyvän ja pahan kamppailuista. Tästä syystä etsimme uutisista identiteettejä ja valitsemme luontaisesti konflikteissa puolen. Kamppailun yleisön sympatioista voittaa se, joka saa oman propagandamateriaalinsa paremmin läpi ja johon yleisön on helpompi identifioitua. Samalla identifioituminen herättää kysymyksen, mihin me journalisteina identifioidumme, kumpaan puoleen luotamme, kenen uhrit ansaitsevat nousta otsikoihin?

Yleisesti toisteltu ajatus sotien ja journalismin suhteesta on, että totuus on sodan ensimmäinen uhri (Tehranean 2004, 237). Ajatus yhdestä absoluuttisesta totuudesta on utopistinen, mutta monien vallitsevien totuuksien keskellä räikeäkin propaganda on usein ainoa selviytyjä. Toimittajien tehtäväksi kentällä jää tuon propagandan tunnistaminen, mutta usein toimittajat eivät eroa muista konfliktin sivustaseuraajista. He ovat samojen sosioekonomisten ja poliittisten rakennelmien panttivankeja (Tehranean 2004, 237). Nohrstedin (Nohrstedt 2009, 96) esittämän identifioitumisen kautta toimittajat saattavat ajautua tilanteeseen, jossa toisen puolen propaganda pääsee automaattisesti läpi toista herkemmin.

2.1.4 Lähi-idän mediasota tutkimuksen kohteena

Tapio Kujala keskittyy juuri propagandaan väitöskirjassaan *Lähi-idän mediasota: journalismin ristipaineet Israelin ja palestiinalaisten välisessä konfliktissa (2012)*. Kujala esittää, että propaganda on voimissaan Lähi-idän konfliktissa. Viestintäteknologian kehittyminen on tuonut viestintävälineet kaikkien saataville, ja kamerapuhelimet ja sosiaalinen media tarjoavat propagandatyövälineet kaikille osapuolille. Kujala painottaa, että journalistiset ihanteet totuudenmukaisesta tiedonvälityksestä ja yhteiskunnan kriittisestä tarkastelusta joutuvat tämän keskellä koetukselle (Kujala 2012, 206). Kujalan tutkimuksen mukaan kaikki haastatellut Palestiinassa työskennelleet toimittajat kokivat tulleen vaikutusyritysten kohteeksi, joka ilmeni etenkin jutun julkaisemisen jälkeen välittömänä palautteena. Toisaalta suuri

osa vaikutusyrityksistä jää toimittajilta kokonaan huomaamatta (Kujala 2012, 208). Vaikutusyritykset ovat joskus hyvinkin näkyviä ja selkeitä. Konfliktien eskaloituessa toimittajia kuljetetaan usein juttukohteisiin laumoissa paikallisen ”paimenen” eli käytännössä tiedottajan saattelemana. Sen lisäksi, että aineisto muotoutuu hyvin samankaltaiseksi, näiltä laumakeikoilta jutut pitää tuottaa usein hyvin nopeasti, jolloin syntyy herkemmin totuudenvastaisia propagandan kyllästämiä uutisia (Kujala 2012, 169).

Molemmilla puolilla konfliktia toimittajat törmäävät vaikeuksiin sanavalinnoissa. Kansainvälinen media tasapainoilee sanojen kanssa jatkuvasti, hakien jonkinlaista yhteisymmärrystä ilmaisuille ja konfliktin historialle. Näistä esimerkkinä Länsirannan ja Israelin väliin rakennettu muuri, josta Israel käyttää nimeä turva-aita, palestiinalaiset nimitystä *separation wall* – eristysaita – ja kansainvälinen media jotain siltä väliltä (Kujala 2012, 172). Kujalan kenttätutkimusten mukaan Israelin propagandakoneisto luo kansainvälisen median agenda hiotulla PR-koneistolla ja kansainvälisillä lobbaajilla. Samalla Kujala myös esittää, että median valta Israelin ja palestiinalaisten konfliktissa ei ole niin suuri kuin väitetään. Kujalan mukaan ratkaisu esimerkiksi miehitettyjen alueiden kohtaloon olisi jo löytynyt jos medialla olisi todellista vaikutusvaltaa (Kujala 2012, 171). Toisaalta mediakeinottelu ei rajoitu ainoastaan Israeliin, vaan molemmat osapuolet pyrkivät parhaansa mukaan selviämään konfliktista median silmissä voittajana. Etenkin palestiinalaiset heikompana osapuolena ovat riippuvaisia kansainvälisen median sympatiasta (Kujala 2012, 170).

Lähi-itää ranskalaisessa mediassa tutkineen Denis Sieffertin (2009) mukaan useat toimittajat Lähi-idässä eivät ole enää ainoastaan taidokkaan propagandaviestinnän uhreja. He ovat itse syvällä ideologisessa taistelussa, vakuuttuneina sen tarpeellisuudesta. Sieffert puhuu lähinnä median mielipidevaikuttajista: tuottajista, kolumnisteista, asiantuntijoista ja kommentaattoreista jättäen ulkopuolelle vakituiset kirjeenvaihtajat ja pätkäkirjeenvaihtajat. Ideologisella taistelulla Sieffert tarkoittaa jotain sen suuntaista, mistä Kempf (2007, 6) varoitti. Journalistin rooli vaihtuu herkästi rauhanneuvottelijan rooliin ja oma tehtävä mielletään korostetusti vääryyksien korjaajan tehtävänä – raportoinnin kustannuksella. Sieffertin mukaan juuri kommentaattoreilla, tuottajilla ja kolumnisteilla on näkyvin vaikutus yleiseen mielipiteeseen minkä vuoksi ilmiö on huomion arvoisen. (Sieffert 2009, 36)

Yhtä lailla uutisointiin vaikuttavat luonnolliset tekijät kuten journalistiset rutiinit, aikaerot ja kiire. Kotitoimituksissa suurin huolenaihe on usein se, saadaanko juttu aikataulussa ulos sen sijaan, millaisen kokonaiskuvan konfliktista juttu antaa. Usein myös juttujen formaatti – oli sitten kyseessä televisio-uutinen tai lehtiteksti – määrittelee sen, miten juttu rajataan. Juttuja pitää saada eetteriin kellon ympäri joten kameran edessä (televisiouutisista puhuttaessa) käytetään usein enemmän aikaa kun kentällä (Philo 2011, 319 – 320). Lähi-idän konfliktista puhuttaessa journalistien maantieteellinen sijoittuminen antaa oman selityksensä Philon esittämään tasapainottomuuteen. Liki jokainen länsimainen journalisti asuu Israelin puolella Jerusalemissa, puhuu ainakin vähän hepreaa ja pukeutuu ja käyttäytyy kuin israelilaiset ystävät ja naapurit.

Kaiken tämän ja yleisen poliittisen ilmapiirin vuoksi Lähi-idän konflikti on yksi haastavimmista journalisteille käsitellä. Greg Philo toteaa kirjassaan *More bad news from Israel* (Philo 2011, 3), että viime vuosina keskustelu vääristymien, salaliittojen ja uutisten laadun ympärillä on ainoastaan kiihtynyt. Jo tätä ennen itsenäinen tutkimusyhtiö julkaisi raportin BBC:n uutisoinnin puolueettomuudesta. Raportin mukaan esimerkiksi historiallisen kontekstin esille tuonnissa oli puutteita. Samoin palestiinalaisten arjessa kohtaamien vaikeuksien ja ongelmien julkituonnissa oli puutteita. Paneelin johtajan Quentin Thomasin mukaan tällaisen uutisoinnin ongelma on siinä, että se ei tuo todenmukaisesti julki sitä eriarvoisuutta, joka tilanteessa Israelin ja palestiinalaisten välillä vallitsee (Thomas 2009, 6). Raportin mukaan BBC ei aina antanut täyttä ja täysin rehellistä kuvaa konfliktista, mutta järjestelmällistä puolueellisuutta ei esiintynyt. Se mitä esiintyi ennemminkin tuki Israelin kantaa (Thomas 2009).

2.1.5 Lähi-idän konflikti brittimediassa

Yksi laajimmista Israel-uutisointia koskevista tutkimuksista on Greg Philon määrällinen selvitys Israel-Palestiina -konfliktin uutisoinnista brittimediassa (Philo 2011). Philon tutkimus kattaa käytännössä koko 2000-luvun alun aina vuosien 2008-2009 kriisiin. Määrällisen tutkimuksen lisäksi Philo tutki yleisön reaktioita ja ymmärrystä Israelin ja palestiinalaisten kriisistä. Tämän tutkimuksen kannalta kiinnostavin osuus oli vuoden

2008 – 2009 kriisin uutisoinnin tutkimus. Määrällinen tutkimus piti sisällään BBC:n ja ITV:n alkuillan uutislähettykset sekä pääuutislähettykset konfliktin ensimmäisestä päivästä 27. joulukuuta 2008 aina 17. tammikuuta 2009 solmittuun tulitaukoon saakka. Uutiset analysoitiin temaattisesti ennalta määriteltyjen aiheiden mukaisesti, ja teksteistä poimittiin muun muassa osapuolten selitykset konfliktin syistä, historiallisen kontekstin avaaminen, eri osapuolten toimia puolustavat selitykset ja toisaalta osapuoliin kohdistuva kritiikki sekä osapuolten uhrien uutisointi (Philo 2011, 340). Philon mukaan tutkimuksen huomiota herättävin tulos oli Israelin perspektiivin dominointi materiaalissa. 4000:sta rivistä tutkittavaa tekstiä Israelin selitykset kahmivat 421 riviä kun taas palestiinalaisten selitykset mahtuivat 126 riviin. Philon mukaan Israelin dominointi uutisoinnissa johtaa siihen, että se saa teoilleen legitimitetin (Philo 2011, 341 – 344).

Israelin hyökkäykset Gazaan uutisoitiin sekä BBC:llä että ITV:ssä vastaiskuina Hamasin jatkuvaan terroriin. Philon mukaan ongelma ei ole siinä, että Israel saa selittää tekojaan, vaan siinä, etteivät toimittajat antaneet palestiinalaisille mahdollisuutta vastaavaan. Tutkimuksen mukaan analysoidussa aineistossa ei puhuttu sanallakaan niistä syistä, jotka palestiinalaisten vastarinnan taustalla olivat. Se, mitä Philo odotti median mainitsevan on, että “palestiinalaiset tuntevat olevansa sotilaallisen miehityksen uhreja” (Philo 2011, 345). Tasapainon tavoittelu näkyy teksteissä Hamasin ja palestiinalaisten saamina yksittäisinä puheenvuoroina, jotka eivät Philon mukaan laajuudeltaan vastaa Israelin saamaa näkyvyyttä eivätkä avaa tilanteen toista puolta kunnolla (Philo 2011, 356). Samassa yhteydessä Philo mainitsee, että konfliktin aikana Israelin puolustusvoimien lausunnot esitettiin mediassa faktoina. Kujalan tutkimuksen valossa se asettaa brittiläisen journalismin epäilyttävään valoon, sillä Kujala tuo selvästi tutkimuksessaan ilmi, että Israelin puolustusvoimat suhtautuu omaan pr-osastoonsa äärimmäisellä ammattitaidolla ja vakavuudella ja tekee paljon työtä sen eteen, että halutut viestit pääsevät läpi kansainvälisessä mediassa (Kujala 2012, 130 – 133).

Kaikkiaan Philon tutkimuksessa paistaa läpi median kykenemättömyys ottaa huomioon konfliktin juuret ja historia. Se ei toisaalta kykene luomaan kontekstia palestiinalaisten toimille samalla kun Israelin hyökkäyksiä tarkastellaan usein irrallaan vuosikymmenien jatkumosta. Palestiinalaisten äänen puuttumista selittää osaltaan se, ettei Israel kyseisen konfliktin aikana päästänyt toimittajia Gazaan. Philo kuitenkin huomauttaa, että keinoja

saada paikkansa pitävää tietoa Gazasta oli paljon (Philo 2011, 352). Jos tasapainottomuutta löytyi, se tapahtui israelilaisten eduksi, mikä osaltaan vastaa Thomasin johtaman työryhmän saamia tuloksia (Thomas 2006, 6-7). Philon tutkimuksen mukaan mediakattavuus näkyy suoraan yleisön tuntemuksessa konfliktista. Yleisötutkimuksen mukaan konfliktin juuret ja syyt ovat suurilta osin yleisöltä pimennossa. Vielä vuonna 2009 kaksi kolmannesta tutkimukseen osallistuneista ei tiennyt kuka alueella on miehittäjä ja kenen maita miehitetään (Philo 2011, 398). Philo huomauttaa, ettei mediakattavuutta voi tarkastella pelkästään tasapainon näkökulmasta. Uutisten monimutkaista merkityksellisyyttä ei tulisi tarkastella ainoastaan määrällisen jaottelun keinoin. Tutkimuksessa nousi esille myös paljon Israelin toimia vastaan esitettyä kritiikkiä ja Israelin toimet nähtiin usein konfliktia entisestään ruokkivana.

2.2 Objektiivisuus ja journalismin ihanteet

2.2.1 Objektiivisuuden määrittely uutisoinnissa

“Objectivity is seeing the world as it is, not how you wish it were”

- Michael Bugeja, Iowa university, Columbia journalism review

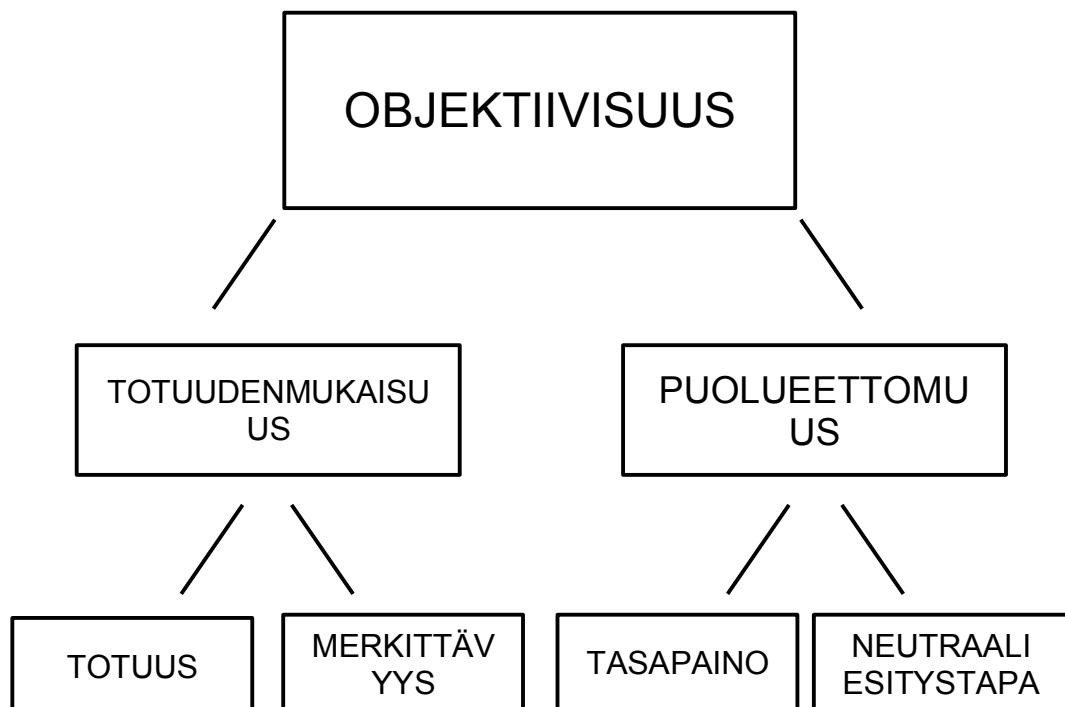
Journalismi oikeuttaa itsensä länsimaisen demokratiarakenteen tukipylväänä pitkälti sillä, että kuva jonka se ympäröivästä maailmasta rakentaa on todenmukainen ja objektiivinen. Mikään muu normi ei ole pystynyt ottamaan jalansijaa toimittajien ammatillisena ihanteena samalla tavalla kuin objektiivisuus, ja useimmille toimittajille se on vähintäänkin maali jota kohti pyritään (Cunningham 2003).

Kuten Cunningham tuo julki, ei objektiivisuus ole ainoastaan journalistinen tavoite vaan jotain, mitä yleisö odottaa saavansa. Lukiessamme lehtijuttuja presidentinvaalien alla luotamme saavamme totuudenmukaisen kuvan ehdokkaiden mielipiteistä, taustoista, kampanjoista, gallupeista ja lopulta äänimääristä. Luottamuksemme mediaan, oli se sitten tietoista tai tiedostamatonta, konkretisoituu kun annamme äänemme vaaleissa sille, jonka uskomme – median levittämän tiedon pohjalta – parhaiten kykenevän johtamaan maattamme. Journalismille tuskin olisi kysyntää, tai ainakaan sille ei

annettaisi niin suurta yhteiskunnallista painoarvoa, jos journalistit tietoisesti ja julkisesti pyrkisivät kuvaamaan maailmaa puolueellisesti, omien itsekkäiden motiivinsa sävyttämänä. Länsimainen valtajournalismi voidaan määritellä totuus pohjaiseksi journalismiksi, joka mielipiteiden ja tulkintojen sijaan perustuu faktoille ja totuudenmukaisille havainnoille. Journalismin ihanteissa “totuus” ja “todenmukaisuus” nähdään usein synonyymeina objektiivisuudelle (Wien 2005, 3).

Objektiivisuuden määrittely ja sen toteuttaminen käytännössä osoittautuvat kuitenkin ongelmalliseksi. Kuten Cunningham toteaa, “kysy kymmeneltä toimittajalta mitä objektiivisuus tarkoittaa, ja saat kymmenen eri vastausta”. (Cunningham 2003) Yksi tapa lähestyä objektiivisuutta on nostaa se yläkäsitteeksi tietyille normeille ja standardeille. Westerståhlin mallissa objektiivisuuden toteutuminen edellyttää sille alisteisten normien toteutumista. Nämä normit ovat totuudenmukaisuus ja puolueettomuus, jotka molemmat pitävät sisällään omat rinnasteiset elementtinsä (Westerståhl 1983, 403). Westerståhlin hierarkiamallia (Westerståhl, 1983) käytetään usein journalistista objektiivisuutta avaavana kuvauksena:

Kuvio 1. Westerståhlin objektiivisuuden komponentit

Objektiivisuus voidaan myös nähdä puolueellisuuden tai tunteellisuuden tietoisena välttelemisenä, niin sanottuna viileänä journalismina (Schudson 2001, 150). Tällainen erottelu juontaa juurensa 1800-luvulle, jolloin journalismi sai vaikutteita akateemisissa yhteisöissä vaikuttaneesta positivismista. Wienin mukaan positivistinen käsitys objektiivisuudesta on vieläkin vallassa journalismissa (Wien 2005, 4). Positivistisen määritelmän mukaan objektiivinen tieto ei perustu lähteen – tässä tapauksessa journalistin – omiin tulkintoihin vaan faktoihin. Fakta on sellaista tietoa, jonka voi saavuttaa havaitsemalla tai kokemalla, ja jonka jokainen havaitsisi samalla tavalla. Se on siis yleisesti hyväksyttyä ja yleisesti totena pidettyä tietoa. Tältä pohjalta tieto ja mielipide pystytään erottamaan kuin musta valkoisesta. Samalla tavalla journalistin pitää pystyä erottamaan faktat mielipiteistä ja luottamaan siihen, että lukijat kykenevät objektiivisesti esitettyjen faktojen pohjalta muodostamaan omat mielipiteensä. (Wien 2005, 4-5) Hackettin ja Zhaon mukaan positivismin “maalaisjärkinen” suhtautuminen tietoon viehättää journalisteja: voimme tietää jostain asiasta ainoastaan sen, mitä siitä aisteillamme havaitsemme. Niinpä voimme saavuttaa tietoa ainoastaan havainnoimalla. (Hackett & Zhao 1998, 52).

Shaw ja McCombs puolestaan avaavat objektiivisuutta kirjassa *Advanced reporting: discovering patterns in news events* (1997, 303). Heidän mukaansa kirjoittaessaan juttua journalistit usein antavat jutun osapuolille yhtäläisen painoarvon, ikään kuin juttu olisi ainoa, joka yleisöllä on aiheesta luettavissa. Journalistit tekevät tämän ollakseen objektiivisia. Jos se on mahdotonta, niin ainakin ollakseen reiluja ja tasapuolisia. Tutkijoiden mukaan useimmat journalistit ja uutispäälliköt myöntävät että objektiivisuus on mahdotonta saavuttaa, ja journalistin on mahdollistaa ainoastaan pyrkiä olemaan rehellinen. Rehellisyys ja objektiivisuus kulkevat käsi kädessä. (Shaw & McCombs 1997, 303)

Shawn ja McCombs rinnastavat objektiivisuuden rehellisyyteen, ja ollakseen rehellistä täytyy tiedon olla tasapainoista ja tarkkaa. Määritelmä on siinä mielessä riittämätön, että se pakottaa määrittelemään tasapainoisuuden ja tarkkuuden. Tasapainoisuuden määrittely onnistuu ehkäpä parhaiten negaation kautta. Journalismi on tasapainotonta silloin, kun se edustaa toista osapuolta, tuo julki vain yhden osapuolen näkemyksen tai on puolueellista. Tasapainon arviointi jää journalistin itsensä vastuulle. Journalismi on

tarkkaa silloin, kun se tuo lähteet julki ja tyytyy esittämään ainoastaan faktoja. (Wien 2005, 9)

David Berry (2008, 124) vie ajatuksen rehellisyydestä vielä pidemmälle määrittelemällä objektiivisuuden ennemminkin toimittajan sisäsyntyiseksi pyrkimykseksi totuuteen: Objektiivinen toimittaminen on kokonaisvaltaista selontekoa tapahtumasta ja niistä kirjoittamista maltillisesti ja osapuolista irrallaan, niin että välttää puolen valitsemista tai omien arvopohjaisten valintojen liiallista käyttämistä. Maltillisuus ja etäisyyden ottaminen eivät kuitenkaan tarkoita joutilaana olemista, vaan kumpuavat ennemminkin intohimosta saavuttaa totuus. (Berry 2008, 124)

Amerikkalaisten sanomalehtipäätoimittajien keskuudessa tehdyn kyselyn mukaan objektiivisuus tarkoittaa tasapainoisuuden ja tarkkuuden lisäksi kaikkien relevanttien asianhaarojen julkituomista, kirjoittajan omien asenteiden, mielipiteiden ja osallistumisen minimoimista sekä asenteellisuuden ja vilpillisten keinojen välttämistä. (Boyer, 1981)

Nostan myöhemmin tässä luvussa esille problematiikan joka liittyy objektiivisuuden määrittelyyn ja sen mittaamiseen journalismissa. Journalismi ei kuitenkaan täysin voi häivyttää positivistisia perinteitään. Positivistinen objektiivisuuskäsite on läpileikkaava piirre länsimaisessa journalismissa tänäkin päivänä, vaikka sen ongelmallisuus tunnustetaan.

2.2.2 Objektiivisuuden kehityskaaret

Länsimaisen valtajournalismin objektiivisuusihanteen kehittymisestä on hyvä erottaa kaksi toisistaan poikkeavaa kehityskaarta. Näennäisesti niinkin samanlaisissa maissa kuin Yhdysvalloissa ja Britanniassa journalistiset ihanteet objektiivisuuden suhteen poikkeavat toisistaan melkoisesti. Objektiivisuus on Yhdysvalloissa journalismin keskeisin ammatillinen arvo, mikä erottaa sen eurooppalaisesta journalismista. (Schudson 2001, 149) Vaikkei eurooppalainen journalismi samalla tavalla rakennukaan objektiivisuuden varaan, on objektiivisuus päämäärä, johon länsimainen valtajournalismi tähtää. (McNair 1997, 31)

Yhdysvalloissa objektiivisuuden idea voidaan jäljittää 1830-luvulle, jolloin niin sanottu pennilehdistö nosti päätään. Aikaisemmin puolueuskolliset lehdet alkoivat tavoitella lukijoita markkinaehtoisesti yli puoluerajojen, mikä asetti myös sisällölle uusia vaatimuksia – kaupallinen paine asetti lehdille vaatimuksia totuudenmukaisuudesta ja faktoista. Samalla katkesivat taloudelliset riippuvuussuhteet mikä entisestään vapautti lehdistöä kirjoittamaan haluamistaan asioista haluamallaan tavalla. (Schudson 2001, 150; Allan 1997, 303). Samoihin aikoihin koko amerikkalainen yhteiskunta alkoi kääntyä uskontokeskeisyydestä kohti tiedettä, jossa maailmaa pyrittiin selittämään empirismin ja positivismin keinoin. (Cunningham 2003, & Wien 2005, 4) Kun journalismia alettiin opettamaan yliopistoissa – ensimmäisenä tähän ryhtyi Missourin yliopisto 1800-luvun loppupuolella – vahvistui myös positivistinen objektiivisuuskäsite. (Wien 2005, 4) Viimeistään ensimmäisen maailmansodan jälkeen objektiivisuus vakiintui journalistiseksi käytännöksi, osaltaan sodan nostamaa pr-materiaalia ja sotapropagandaa vastaan. (Cunningham 2003)

Yhdysvalloissa luotetaan lujasti objektiivisuuden ihanteeseen, mikä näkyy hyvin Pew-tutkimuskeskuksen vuonna 1999 teettämästä tutkimuksesta. Sen mukaan noin 75 prosenttia amerikkalaisista toimittajista ja uutispäälliköistä uskoi, että tapahtumien todellinen, tarkka ja yleisesti hyväksytty näkemys oli mahdollista saavuttaa. (Cunningham 2003) Samassa tutkimuksessa kävi ilmi, että yli 60 prosenttia uskoi, että objektiivisen raportoinnin tuottamiseksi on mahdollista kehittää systemaattinen malli.

Euroopassa ajatus objektiivisuudesta kehittyi eri reittiä. Tietyt sosiologiset piirteet, jotka vaikuttivat Yhdysvalloissa objektiivisuuskehitykseen, joko puuttuivat tai olivat heikompia eurooppalaisissa yhteiskunnissa. Journalisteilla ei ollut tarvetta erottaa itseään tiedotus- ja pr-väestä samalla tavalla kuin Yhdysvalloissa, jossa tiedotustoiminta kehittyi varsin tehokkaaksi. (Schudson 2001, 166) Toisaalta eroja löytyy myös Euroopan sisältä. Britanniassa sähköinen media korostaa objektiivisuutta median journalistisena ohjenuorana kun taas printtimedia on objektiivisuuskäsityksissään löyhempi. (Frost 2000, 138) BBC:n ohjesäännöissä lukee, että puolueettomuus on BBC:n vastuun ytimessä, ja uutisoinnissa pitäisi välttää epätasapainoa kiistanalaisista kysymyksistä uutisoidessa. (BBC, Editorial Guidelines)

Etenkin manner-Euroopassa journalismi on kautta sen historian linkittynyt vahvasti politiikkaan ja poliittisten ideologioiden ajamiseen. Tässä kohden monien Euroopan maiden lehdistö eroaa Yhdysvalloista ja jopa Britanniasta, jossa objektiivisuutta ja poliittista sitoutumattomuutta on ollut helpompi harjoittaa rajallisemman poliittisen kentän vuoksi. (Williams 2006, 47) Eurooppalaisten journalistien on liki mahdotonta toteuttaa täydellistä objektiivisuutta kirjavalla poliittisella kentällä. Pienikin kannanotto jutussa voidaan tulkita jonkun poliittisen tahon suosimiseksi. Niinpä pyrkimys objektiivisuuteen on jäänyt ihanteena taka-alalle. (Mancini 2000, 273) Vaikka keski- ja pohjois-eurooppalainen journalismi on läpi historian ollut poliittisesti puolueellisempaa ja siinä on esimerkiksi Yhdysvaltoihin verrattuna korostunut vahvemmin valtion läsnäolo, ovat nuo perinteet viimeisten vuosikymmenten aikana vähitellen murentuneet. Samalla eurooppalainen lehdistö nauttii laajasta journalistisesta vapaudesta ja ammattimaisuudesta. (Hallin & Mancini 2004, 196)

2.2.3 Objektiivisuuden mahdottomuus?

Keskustelu objektiivisuudesta vaikuttaa olennaisesti journalismin ja uutisten merkitykseen, päämääriin ja määritelmiin. Objektiivisuus erottaa uutisen mielipiteestä. Yhtäläillä objektiivisuus pitää sisällään joukon ongelmia, jotka ovat luonteeltaan varsin filosofisia. Voidaan kysyä, mitä ylipäätään on totuus? Millä keinoin totuus voidaan saavuttaa, ja kuka sen määrittelee? (Berry 2008, 110) Ehkä juuri totuuden ja objektiivisuuden epämääräisyyden vuoksi ne muodostuvat usein journalismin kompastuskiviksi. Berry (Ibid.) viittaa artikkelissaan yhdysvaltalaisen poliitikon Hiram Johnsonin osuvaan lausahdukseen “sodassa totuus on ensimmäinen uhri”. Israelin ja palestiinalaisten selkkauksissa lausahdus tuntuu pitävän paikkansa harmillisen hyvin. Kuten tutkimuksen taustalta käy ilmi, ovat osapuolten hyökkäykset totuutta vastaan häikäilemättömiä. Onko objektiivisuuden tavoittelussa siis mitään järkeä?

Objektiivisuuden ongelmallisuus paljastuu hyvin pyrkimyksessä tasapuolisuuteen. Molempien osapuolten tasainen edustus voi tehdä jutusta kokonaisemman kuin yksipuolisesti esitettynä, mutta se ei välttämättä anna yleisölle totuudenmukaista kuvaa monimutkaisista ongelmista. Sen sijaan se voi johtaa laiskaan journalismiin, joka välttelee asioihin perehtymistä ja totuuden etsimistä faktojen takaa. Esimerkiksi 1990-

luvun lopulla käynnistynyt julkinen ilmastonmuutoskeskustelu kärsi Smithin (2008) mukaan samaisesta laiskuudesta. Valtaosa ilmastotutkijoista myönsi jo 1990-luvulla, että ilmaston lämpeneminen oli todellinen ilmiö ja vain murto-osa oli sitä mieltä, että ilmaston lämpenemistä ei tapahtunut. Pyrkimyksissään objektiivisuuteen ja tasapuolisuuteen media antoi molemmille osapuolille jutuissa yhtä suuren painoarvon. Tämän johdosta yleisölle syntyi vaikutelma, että ilmaston lämpenemisestä käydään tiukkaa ja tasaväkistä kädenvääntöä. Tämän johdosta ilmastonmuutosta todellisena ongelmana pitävien amerikkalaisten määrä laski samalla, kun todistusaineisto muutoksen puolesta lisääntyi. (Smith 2008, 43)

McGoldrick (2006, 4) toteaa, että varma tapa pitää itsensä (toimittajana) erossa puolueellisuussyytöksistä on kuunnella molempia osapuolia. Hänen mukaansa esimerkiksi ”klassinen BBC-raportointi” noudattaa kaavaa ”On the one hand...on the other...in the end, only time will tell”. Tällaisessa lähestymisessä piilee kuitenkin vaara, jota McGoldrick nimittää dualismin paradigmaksi. Se rajaa ulkopuolelleen konfliktin moniulotteisuuden, kompleksiset syyt ja tilanteet joista kaikki voivat selvitä ulos voittajina. Se tekee monimutkaisista konflikteista gangsterisotia, joissa osapuolilla on ainoastaan kaksi vaihtoehtoa: voitto tai tappio. McGoldrick viittaa Francisin tutkimukseen (Francis, 2002), jonka mukaan todellinen tilanne konflikteissa on harvoin jos koskaan tämä. Liki aina osapuolia on useampia, samoin syytä ja lopputulemia.

Objektiivisuuden on nähty myös imevän viimeisetkin mehut mielenkiintoisesta journalismista. Objektiivisuutta vastaan on hyökätty sanomalla, että mielipiteiden sulkeminen juttujen ulkopuolelle tekee toimittajista hienoja pikakirjoittajia, samalla kun mielipiteitä julkituovat mediat nostavat kannatuslukemiaan (Overholser 2004). Goldingin ja Elliotin (1979) mukaan ajatus objektiivisuudesta on lopulta mahdoton, sillä matkalla uutisiksi tapahtumat kulkevat toimittajan henkilökohtaisten prosessien ja tulkintojen läpi, eivät suinkaan toistu valokuvamaisina kopioina. Ajatuksen mukaan objektiivisuutta voi tavoitella ja jopa käyttää tiedonkeruukeinona, mutta lopputulos ei koskaan voi olla vapaa subjektiivisista tulkinnoista.

Kuten yllämainitusta esimerkistä käy ilmi, ei tasapaino journalismissa ole synonyymi totuudenmukaisuudelle. Tästä huolimatta mediaa syytetään tasaisin väliajoin erilaisista salaliitoista ja vääristyksistä. Yksi yleisimmistä kritiikin kohteista on juuri Lähi-idän

uutisointi, joka toisten silmissä sympatisoi palestiinalaisia ja toisten silmissä kallistuu Israelin puolelle. Mikä mielenkiintoisinta, perusteena kritiikille esitetään liki aina tasapainon puuttuminen. (Smith 2008, 45) Toinen uutistapahtuma joka saa toistuvasti osakseen syytöksiä puolueellisuudesta on Yhdysvaltain presidentinvaalit. Tutkijat ovat yrittäneet määritellä väitettyä puolueellisuutta mittaamalla juttujen tasapainoa; ehdokkaiden saamaa palstatilaa ja lähetysaikaa. Ennakko-oletus on, että jos käsittely on puolueetonta saavat ehdokkaat kutakuinkin yhtä paljon huomiota mediassa. Smith huomauttaa, että tällainen lähestyminen toimii tilanteessa, jossa molemmat osapuolet ovat yhtä tunnettuja. Tasapainoa – kaikkine ongelmineen – ei tule unohtaa, mutta sen toteutumista tulisi tarkastella tilannekohtaisesti. Pulitzer-palkitun toimittajan Ross Gelbspanin (2005) mukaan tasapainon periaatteessa tulisi pitäytyä silloin, kun jutun sisältö keskittyy mielipiteiden ympärille. Gelbspanin ajatuksena on, että mahdollisimman laajalti esitettyjen faktojen pohjalta lukija tai kuulija voi itse muodostaa oman totuutensa.

Tasapainoisuutta voi lähestyä myös vastakkaiselta kantilta. CNN:n kirjeenvaihtaja Christiane Amanpour törmäsi tasapainoisuuden ongelmallisuuteen raportoidessaan Bosnian sodasta. "I realized that in a situation such as the one in Bosnia, where you had ethnic cleansing - genocide - you have a duty to call it like it is and to tell the truth. Objectivity, in that regard, means giving all sides a fair hearing but never drawing a false moral equivalence." (Harvard Business Review, 2013).

2.3 Lähteiden valta uutisissa

2.3.1 Ei uutista ilman lähdettä

"News is, after all, not what journalists think, but what their sources say, and is mediated by news organisations, journalistic routines and conventions, which screen out many of the personal predilections of individual journalists." (Sigal 1986, 29.)

Sigalin sitaatti kuvaa yksinkertaisuudessaan hyvin myös Lähi-idän uutisoinnin realiteetteja. Sigal sanoo, että uutinen ei ole sitä mitä journalisti ajattelee, vaan sitä mitä

lähde sanoo. Uutinen kulkee läpi uutisorganisaation ja journalististen rutiinien ja tapojen, mikä taas karsii pois uutisesta journalistin omia mieltymyksiä. Etenkin konfliktialueella tiedonsaanti voi olla hyvin rajattua, jolloin käsillä olevien lähteiden merkitys kasvaa entisestään (Pugin 2008). Niinpä Sigalin ajatus, etteivät uutiset ole sitä, mitä tapahtuu, vaan sitä, mitä joku sanoo tapahtuneen (Sigal 1986, 15), toteutuu erityisen hyvin sotatilanteissa. Kuten Sigal jatkaa, ovat toimittajat harvoin niitä, jotka todistavat tapahtumia omin silmin. Kun Israelin raketti ammutaan Gazaan, saadaan tiedot tuhoista todennäköisimmin joko Gazan asukkailta tai Israelin puolustusvoimilta. Tällaisessa tilanteessa on aina riski, että sen välillä mitä tapahtui ja mitä joku sanoi tapahtuneen, on suuri ero. Luostarinen ja Ottosen (2002, 53) huomauttavat, että konfliktitilanteissa osapuolet kiihdyttävät viestintäpyrkimyksiään, jolloin lähteiden käytöstä tulee entistä haastavampaa.

Lähteet voi oman tutkimukseni pohjalta jakaa kahteen tasoon. Ensimmäisen tason lähde on konkreettisen jutun tuottaja ja toisen tason lähteiden haastattelija. Ylen tapauksissa ensimmäisen tason lähde on siis useimmiten uutistoimisto, joka taas tuottaa toisen tason lähteiden jakaman tiedon pohjalta uutisia. Toisen tason lähde voi olla ryhmä, organisaatio tai yksilö, joka tiedottaa todistamistaan päätöksistä tai tapauksista (Luostarinen & Ottosen 1992, 42-43). Kaikessa yksinkertaisuudessaan lähteet ovat niitä, jotka tuottavat taustatietoa ja juttuaiheita. Ilman lähteitä uutista ei olisi (Gans 1979, 80).

Kansainväliset uutistoimistot ovat pitkään olleet pienten, keskisuurten sekä suurimmilta osin myös suurten joukkoviestinten ulkomaan uutisten tärkein lähde (Uskali 2007, 88). Kirjeenvaihtajien määrä suomalaismediassa on vähentynyt, ja heidän työnsä on muuttunut uutispainotteisemmaksi (Uskali 2007, 13). Kehityskulku näyttää jatkuvan samaan suuntaan, sillä mediatalojen talouden puristuessa yhä tiukemmalle näyttää kirjeenvaihtajien määrä vähenevän. Samalla uusi teknologia mahdollistaa monipuolisemman työskentelyn kotitoimituksista käsin (Willnat & Martin 2012, 295). Kirjeenvaihtajien ja ulkomailla työskentelevien toimittajien vähentyessä näyttää siltä, että uutistoimistojen merkitys uutislähteinä on ainoastaan vahvistumaan päin. Rantanen (2004, 304) viittaa Tunstallin (1999) väittämään, jonka mukaan maailman uutismarkkinoita dominoivat brittiläiset Reuters ja BBC, amerikkalaiset AP ja CNN sekä ranskalainen AFP. Ei ole vaikea nähdä, miksi suuret uutistoimistot ja mediatalot dominoivat markkinoita. Pelkästään Irakin sodassa AFP sai materiaalia yli 80

toimittajalta ja kuvaajalta ympäri Lähi-itää, kun esimerkiksi STT lähetti yhden toimittajan Syyriaan (Rantanen 2004, 307).

Oma aineistoni tukee Uskalin väittämää uutistoimistojen merkityksestä ulkomaan uutisten lähteinä. Toisaalta BBC kilpailee itsessään uutistoimistojen kanssa, sillä sen ulkomaankirjeenvaihtajaverkostoon kuuluu jopa 200 toimittajaa useammassa maassa kuin millään muulla yksittäisellä medialla (Sambrook 2010, 16). Näin ollen BBC ei nojaa uutistoimistolähteisiin esimerkiksi Ylen tavoin. Tämän tutkimuksen kannalta tärkeämpi kysymys kuitenkin on, mitkä ovat ne lähteet, joihin uutistoimistot ja BBC jutuissaan nojaavat?

2.3.2 Viranomaislähteiden hallintaa

Tämän tutkimuksen kannalta on tärkeä keskittyä kakkostason lähteisiin, eli niihin, jotka olivat varsinaisina lähteinä uutisissa. Ericsonin, Baranekin ja Chanin uutistenmuodostus-mallin (Ericson, Baranek & Chan 1987, 40) mukaan uutiset voidaan nähdä kahden toimijan – uutistoimittajien ja viranomaisten – välisenä interaktion. Toimittajat ja viranomaiset – tässä mallissa käytännössä myös esimerkiksi yritysten edustajat – käyttävät molemmat toisiaan hyödyttääkseen omaa organisaatiotaan. Toimittajat käyttävät hyväkseen lähteitään saadakseen aikaan uutisia, viranomaiset ja yritykset käyttävät hyväkseen median tarvetta saada uutisia toimittakseen haluamansa viestin yleisölle.

Lähteitä valittaessa näyttää siltä, että yleisesti lähteinä suositaan virallisia tahoja sekä hyvin asioista tietäviä organisaatioita. Virallinen leima, raha sekä valta ovat hyviä keinoja taata näkyvyys mediassa (Preston 2009, 55). Myös El-Nawawy alleviivaa, että suurin osa tiedosta, jota toimittaja uutisen tekoon käyttää, tulee viranomais- tai hallituslähteiltä (El-Nawawy 2002, 123). On myös hyvä huomata, että esimerkiksi sotatilanteissa uutiset tulee saada yleisölle joskus hyvinkin nopealla aikataululla, mikä luo entisestään paineita itse sisällön keräämiseen. Tällöin on helppoa kääntyä tuttujen ja yleisesti käytettyjen lähteiden puoleen (Berkowitz 2009, 104). Toisaalta hän huomauttaa, että vaihtoehtoisia lähteitä on aina löydettävissä mikäli journalisti niin haluaa.

El-Nawawyn mukaan lähteiden valinnassa tärkeimpiä kriteereitä ovat tiedonsaannin nopeus, aikaisempi yhteistyö ja luotettavuus (El-Nawawy 2002, 124). Kun nämä kriteerit täyttyvät, määräytyy lähteen valinta auktoriteetin perusteella. El-Nawawy huomauttaa, että vuorovaikutus on kaksisuuntaista, eli myös lähteet ymmärtävät uutistensaannin tärkeyden ja harjoittavat omaa valikointiaan sen suhteen, kenelle tietoa luovuttavat (El-Nawawy 2002, 125).

Sotatilanne vahvistaa usein virallisten lähteiden valtaa toimittajiin nähden. Esimerkiksi Lähi-idän konfliktissa Israel harjoittaa hyvin aggressiivista tiedotusta, joka on valtion viestintäkoneiston hallussa. Käytännössä eteenpäin annetaan sellaista tietoa, jota armeija, ministeriö ja hallituksen tiedotuskoneisto haluaa jakaa (Kujala 2012, 113). El-Nawawy on jakanut toimittajien ja virallisten lähteiden suhteen kolmeen eri asteiseen riippuvuusluokkaan, joista kolmanteen sotatilanteet näyttävät tipahtavan. Hänen mukaansa tässä riippuvuussuhteessa toimittajista tulee hallituksen äänitorvia, joko koska uskovat lähteiden kertovan totuuden tai koska lähde mahdollistaa hyvien juttujen toimittamisen (El-Nawawy, 2002, 126).

Tämän valossa on jopa hieman ristiriitaista huomata, että hallitusta ja viranomaisia käytetään myös sotatilanteissa ensisijaisina lähteinä. Viralliset lähteet – viranomaiset ja hallitukset – voi nähdä uhkana objektiiviselle journalismille. Manningin (2001) mukaan viralliset lähteet saattavat asemansa ja vaikutusvaltansa puolesta ajaa journalistit vaaralliseen riippuvuuteen. Tällä Manning tarkoittaa tilannetta, jossa toimittaja jää ilman virallista lähdettä ilman uutista. Konfliktitilanne on helppo nähdä tilanteena, jossa riippuvuus syntyy. Valtaapitävillä on omat agendansa. He haluavat tuoda julkisuuteen itse hyväksi näkemiään asioita, selviä faktoja, yksityiskohtia jotka tukevat heidän näkemyksiään tai vahingoittavat vastapuolen näkemyksiä. Lähteiden on mahdollista pitää tiedonsaanti juuri niin yksipuolisena kun sen omaan agendaan sopii (Berkowitz 2009, 104). Toimittajien ja virallisten lähteiden intiimit suhteet saattavat johtaa siihen, että tavallisen raportoinnin ja manipuloidun tiedonvälityksen raja sumenee (Gieber & Johnson 1961, 294).

Lienee selvää, että viralliset lähteet määrittelevät pitkälti uutisoinnin agenda. Mutta kuten McGoldrick (2006) huomauttaa, ei virallisen lähteen kannanoton nostaminen

ykkösuutiseksi suinkaan tarkoita, että kyseinen media kannattaisi kyseisen lähteen sanomaa. Tällaisissa tapauksissa tärkeämpää kuin se, mitä lähde sanoo on se, kuka lähde on. Oli syy mikä tahansa, nousee uutiseksi hyvin subjektiivinen kannanotto, joka on valittu näennäisen neutraalein perustein. Virallisten tahojen ja toimittajien hyötysuhde on molemminpuolinen ja rakenteellinen, ja takaa molemmille rutiininomaisen toimintamallin (McGoldrick 2006, 2).

Juuri tämän takia, McGoldrick (2002, 2) argumentoi, virallisten tahojen suosiminen on laajimmalle levinnyt uutisointia vaivaava vääristymä. McGoldrickin kuvaileman vääristymän tutkiminen on myös yksi oman tutkimukseni lähtökohdista.

Nord ja Strömbäck (2006) ovat tutkineet ruotsalaismedian lähdekäytäntöjä syyskuun 11. päivän terrori-iskuissa sekä Afganistanin ja Irakin sodissa. Tutkimuksen mukaan terrori-iskuissa käytetyimpiä lähteitä olivat ruotsalaiset ja amerikkalaiset asiantuntijat. Afganistanin sodassa ruotsalaisten asiantuntijoiden rinnalle käytetyimmiksi lähteiksi nousivat afgaanilähteet. Irakin sodassa ykköslähteeksi nousivat amerikkalaiset sotilaslähteet ja poliitikot. Tutkijoiden mukaan lähteiden käyttö kallistuu selvästi amerikkalaisten puolelle ja siinä mielessä uutisointi voitiin nähdä puolueellisena. Tutkijat kuitenkin huomauttavat, että ruotsalaismedia tuskin tietoisesti vääristi uutisointia suosimalla amerikkalaislähteitä. Todennäköisempi selitys on, että kyseiset lähteet olivat helpommin saavutettavissa (Ibid., 99-100).

Olli Vesala (2011) tutki pro gradu -tutkielmassaan lähteiden käyttöä Georgian sodasta uutisoitaessa neljässä eurooppalaisessa sanomalehdessä. Vesalan tulokset noudattelevat pitkälti Nordin ja Strömbäckin tutkimuksen tuloksia. Poliitikot ja hallituksen edustajat nousivat käytetyimmiksi lähteiksi, samoin uutistoimistot. Vesalan (2011, 74) mukaan lähteiden osalta määrällinen tasapaino uutisoinnissa kuitenkin toteutui – venäläisten, georgialaisten ja eteläosseettien osuudet olivat melko hyvin tasapainossa. Ehkä selkeimpänä erona aikaisempiin tutkimuksiin nousee siviilien käyttö lähteinä. Vesalan aineistossa siviilien osuus oli 13 prosenttia, ja heistä vain pieni osa oli konfliktialueiden ulkopuolelta. Ero on merkittävä esimerkiksi Vesalan mainitsemaan Morlanin tutkimukseen (1992), jonka mukaan New York Timesin Persianlahden sotaa käsittelevässä uutisoinnissa siviilien osuus lähteistä oli vain muutaman prosentin luokkaa.

Myös Vesalan aineistossa käytännön mahdollisuuksien voidaan ajatella vaikuttaneen lähdekäytäntöihin. Vesala (2011, 82) itse huomauttaa, että lähteiden käyttöön vaikuttavat suuresti toimitusrutiinit ja resurssit.

2.3.3 Uutistoimistot, uudet lähteet ja Al-Jazeera

2000-luvulle tultaessa arabiuutisoinnin tasapainossa on tapahtunut pieni muutos uusien lähteiden ansiosta. Qatarissa perustetun yleisarabialaisen satelliitti-utiskanava Al-Jazeeran voimistuminen on yksi suurimmista arabiperspektiivin kasvattajista myös kansainvälisesti. Nykypäivänä se ei ole ainoastaan arabimaissa merkittävä uutislähde, vaan myös merkittävä lähde länsimaalaisille medioille (Rantanen 2004, 302). Seibin (2008) mukaan voidaan puhua jo Al-Jazeera -efektistä, eli siitä kuinka kyseinen uutistoimisto ensinnäkin on antanut arabimaille asukkaineen yhteisen äänen kokoamalla ääniä islamilaisista kotisivuilta, sosiaalisesta mediasta ja blogeista. Konsepti pitää sisällään kuitenkin laajemmin uuden median merkityksen voimistumisen kansainvälisissä kysymyksissä, aina demokratisoitumisesta terrorismiin ja virtuaalisten valtioiden syntyyn. Al-Jazeeran voimistuminen on Seibin (2008, 167) mukaan seurausta pitkälti arabimaiden tarpeesta löytää oma ääni kansainvälisen median keskelle. Israel-Palestiina -konfliktista puhuttaessa palestiinalaiset olivat kyllästyneet seuraamaan uutisia, jotka pohjautuivat Israelin edustajien jakamiin tietoihin. Al-Jazeera tarjosi kanavan tuoda tarinan toinen puoli julkisuuteen.

Viimeisen kymmenen vuoden sisällä huima määrä uusia lähteitä on avautunut journalistien käyttöön internetin ansiosta. Kuluttajien on paikallisten lehtien ohella mahdollista seurata kansainvälisiä uutistoimistoja ja blogeja, mutta myös toimittajat voivat tuottaa sisältöä aivan eri nopeudella ja laajuudella kuin aiemmin (Gamon 2008). Toisille internet tarkoittaa työtaakan lisäämistä ja yleisesti vauhdin kasvua, mutta lähteiden kannalta katsottuna internet tarjoaa mahdollisuuden laajempaan ja laadukkaampaan lähteiden käyttämiseen. Asiantuntijoiden, lehdistötiedotteiden, vaihtoehtoisten näkökulmien ja taustatiedon hakeminen on internetin ansiosta käytännössä kaikkien journalistien ulottuvilla (Phillips 2009, 98 – 99). Phillipsin mukaan ehkä suurin mullistus on tapahtunut sosiaalisen median vuoksia. Sosiaalisen

median kautta journalistien on mahdollista jäljittää yksityishenkilöitä ja heidän sosiaalista verkostoaan. Sosiaalisen median kautta yksityisestä on tullut julkista; sosiaalinen media on avoin lähde.

Alkuvuonna 2011 arabimaissa käynnistynyt 'arabikevät' nosti uuden median näyttämölle vahvemmin kuin koskaan. Etenkin sosiaalinen media nähtiin kansannousun taustavoimana, sorretun kansan mobilisoijana (Stepanova 2011). Uuden median käyttö ei kuitenkaan muokannut ainoastaan valtioiden tulevaisuutta vaan myös tapoja joilla perinteinen media työskenteli. Perinteinen media esitteli kansannousut maailmalle, usein lähteinään arabimaiden sosiaalinen media – verkosto, jota pitkin kansannousut levisivät (Khondker, 2011). Khondker viittaa Arsenaultin ja Castellsin (2006) tutkimukseen, jonka mukaan internetillä ja sosiaalisella medially voi olla suuri vaikutus väestöön, mutta globaalissa kontekstissa se vaatii lopulta alustakseen perinteisen massamedian. Phillips (2009) argumentoi kuitenkin, että perinteisen median kääntymisen sosiaalisen median puoleen vastoin ennakkooajatuksia saattaa kaventaa demokratiaa. Tietoa etsitään ja käytetään usein henkilöiden itsensä tietämättä tai ei ainakaan heidän ehdoillaan. Sosiaalinen media ei ole antanut valtaa yksilöille, vaan sen käyttö on vahvasti toimittajien kontrollissa.

2.4 Lähteiden käyttö ja portinvartijateoria

Lähteiden käyttö on vahvasti liitoksissa portinvartijateoriaan, jonka esittelen lyhyesti tässä alaluvussa. Portinvartija- eli gatekeeper-teoria on yksi vanhimmista uutisten tutkimiseen käytetyistä yhteiskuntatieteellisistä teorioista.

Journalismia tutkittaessa toimittajaa ja uutisorganisaatiota voi verrata portinvartijaan, jonka vallassa on päättää mitä julkaistaan ja mitä ei. Laajemmassa mittakaavassa portinvartijat valitsevat, kirjoittavat, muokkaavat, asettelevat, aikatauluttavat, toistavat ja hierovat valtavasta informaatiomäärästä pienen määrän uutisia (Shoemaker & Vos 2009, 73). Shoemakerin ja Vosin mukaisesti informaatio ei läpäise ainoastaan yhtä porttia, vaan useita eri "vahvuisia" ja "tasoisia" portteja, joiden määräysvalta informaation suhteen vaihtelee.

Kuten Tapio Kujalan väitöskirjasta käy ilmi, informaation ja vaikutusyritysten määrä toimitukseen päin Lähi-idän kriisissä on suuri. Sota käydään kaukana kotimaasta ja tapahtumien seuraaminen jää käytännössä median seuraamiseksi. Tällöin journalistin rooli portinvartijana kasvaa. Propagandan ja tietotulvan keskellä journalistien tehtävänä on muodostaa lukijoiden maailmankuvaa suodattamalla aineistosta olennainen mahdollisimman objektiivisen seulan lävitse (Shoemaker & Vos 2009, 73).

Shoemaker ja Reese (2009, 79) tuovat esille viisi gatekeeper-teorian tasoa, jotka vaikuttavat tiedon käsittelyyn. Nämä ovat yksittäisen toimittajan taso, journalismin käytänteiden taso, organisaatiotaso, median ulkopuolinen taso ja ideologinen taso. Lähi-idän uutisointia tutkittaessa Ylen materiaalissa paino ei niinkään ole yksittäisen toimittajan valinnoissa kuin käytänteissä ja ehkäpä kotitoimituksen – eli uutispäällikön ja sihteereiden – työssä. Suurin osa uutisista saatiin uutistoimistoilta, jolloin portinvartijan rooli jäi Suomen päässä niille, jotka valitsivat uutistoimistojen tarjonnasta “oleellisen”. Tässä tapauksessa uutistoimistojen toimittajat siis muodostivat ensimmäisen portin, jonka läpi informaatiota suodatettiin.

Myös Shoemakerin mainitsema journalismin käytänteiden taso on merkittävä tämän tutkimuksen materiaalia ruodittaessa. Shoemakerin mukaan käytänteiden taso muodostuu kolmesta seikasta: yleisön toiveista, organisaation tuottokyvystä ja lopulta saatavalla olevasta raakamateriaalista eli lähteistä (Shoemaker 1991, 88). Lähi-idän konfliktissa yleisön toiveet aiheuttavat päänvaivaa toimittajalle (ks. Johdanto), eikä niiden pohjalta ole helppoa linjata toivottua uutisointia. Sen sijaan merkittävään rooliin nousee saatavilla olevan raakamateriaalin merkitys. Tämä yhdessä organisaation tuottokyvyn kanssa määrittelee hyvin vahvasti sitä, mitä Lähi-idästä uutisoidaan. Toisaalta internet oikeastaan ratkaisee ongelman yleisön toiveista, sillä sen myötä esimerkiksi lehtien on mahdollista saada vedenpitävää informaatiota siitä mitä yleisö lukee ja mitä ei (Shoemaker & Vos, 2009, 6).

Shoemaker ja Reese (1996) jatkavat malliaan käymällä läpi eri tasojen suhteellista tärkeyttä suhteessa toisiinsa. Tässä mallissa eri analyysitasot on järjestetty siten, että sisimmällä kehällä on yksittäinen toimittaja ja uloimmalla kehällä ideologinen taso. Muut kolme tasoa sijoittuvat näiden väliin. Mallin mukaan ulommalla oleva taso on vahvempi vaikuttaja kuin sisemmällä, vaikkakin tasot kytkeytyvät toisiinsa. Mallin

pohjalta voisi siis sanoa, että toimittajan vastuu portinvartijana on jokseenkin löyhempi kuin vaikkapa toimituksen käytänteiden ja saatavilla olevan raakamateriaalin. Tasojen sulautumista tapahtuu, kun toimittaja esimerkiksi työskentelee kauan samassa organisaatiossa, jolloin hän omaksuu vahvemmin organisaation käytänteet ja vallitsevat ideologiat (Shoemaker & Reese, 1996, 265).

2.4.1 Portinvartijateoria ja median murros

Perinteinen portinvartijamalli on kuitenkin muuttunut mediamurroksen myötä. Jos portinvartijateoria määritellään yksinkertaisesti sellaiseksi prosessiksi, jossa valitaan uutisorganisaation rutiineihin sopivia uutisia ja näkökulmia, on myös sosiaalinen media osa prosessia – uusi portti (Ali & Fahmy 2013).

Sosiaalinen media tai internet ei ole muuttanut perinteisen median portinvartijuutta. Internet on tuonut perinteisen median rinnalle kokonaan uuden kanavan, joka on alisteinen samoille perinteisen median portinvartijasäännöille. Viime vuosien yhteiskunnalliset murrokset arabimaissa osoittivat, millaisessa roolissa kansalaiset tiedonvälityksessä nykyään ovat. Videopuhelimet, halvat kamerat ja maailman verkottuminen ovat mahdollistaneet sen, että kuka tahansa voi toimittajan roolissa levittää informaatiota maailmalle. Tällaiset kansalaisjournalistit eivät julkaise uudelleen tiedotusvälineiden tuottamaa materiaalia. Heidän tuotantonsa on omaa uutistuotantoa, jota taas perinteinen media voi hyödyntää. Toisaalta ilman perinteisen median takaamaa näkyvyyttä kansalaisjournalismin tuotokset – blogeissa tai sosiaalisessa mediassa levitettynä – eivät yleensä nouse suuriksi uutisotsikoiksi. (Ali & Fahmy 2013).

Perinteiseen mediaan verrattuna internet tarjoaa myös yleisölle helpomman kanavan olla yhteydessä uutisten tekijöihin, niiden tuottajiin ja niiden kuluttajiin. Tällainen interaktiivisuus tekee siis myös yleisön jäsenistä portinvartijoita (Shoemaker & Vos 2009, 6). Shoemaker ja Vos nimittämät tätä prosessia *audience gatekeepingiksi*. Shoemakerin ja Vosin mukaan esimerkiksi blogikirjoitukset eivät suinkaan kierrä vanhoja portteja, vaan lisäävät niitä. Materiaali jota niissä jaetaan on alunperin porttien läpi suodattunutta uutismateriaalia, joka bloggaajien omien porttien läpi julkaistaan uudelleen yleisölle mahdollisesti muokattuna tai esimerkiksi kommentein varustettuna. Yleisö siis on portinvartija, joka päättää mitä jakaa ja mitä jättää jakamatta.

Käytännössä yleisö osallistuu portinvartijaprosessiin jakamalla uutisia sähköposteilla, blogisivustoilla tai sosiaalisessa mediassa. (Shoemaker & Vos 2009, 61) Gooden mukaan (2009, 1290) yleisön portinvartijuus on oikeastaan metajournalismia, jonka tarkoituksena on laajentaa jo olemassa olevan informaation levikkiä verkon tarjoamien algoritmien avulla. Kun yleisö on otettu mukaan prosessiin, ei journalismin ammattilaisten tekemää materiaalia enää voida pitää lopullisena tuotteena. Sen sijaan ne ovat vain yksi lähde muiden joukossa kun yleisö ammentaa tietoa tapahtumista. Samaan aikaan yleisöllä on pääsy myös sellaisille lähteille, joihin aikaisemmin ainoastaan ammattilaisilla oli pääsy (Kwon et al. 2012). Näin ollen perinteinen uutismateriaali myös joutuu kilpailemaan huomiosta verkossa leviävän raakamateriaalin kanssa.

Kwon et al. (2012) tutkivat Twitterin käyttöä portinvartijateorian valossa Gazan kriisissä vuonna 2009. Yksi tutkimuksen päämäärinä oli saada selville, mitä lähteitä Twitterissä suosittiin. Lähtökohtana oli ajatus, että eri verkkokanavat rakentavat omaa sisältöään samoista tapahtumista eri tavoin, mikä puolestaan vaikuttaa yleisön käsityksiin tapahtumista. Aikaisemman tutkimuksen pohjalta näytti siltä, että laaja uutislähteiden valinnanmahdollisuus ei verkossa johtanut eri uutislähteiden monipuoliseen käyttöön. Kwonin tutkimuksen tulos oli, että Twitterissä perinteiset mediat jäivät pienempään rooliin kuin esimerkiksi videopalvelu Youtube tai blogipalvelu Wordpress. Twitter-yleisö suosi vaihtoehtoisia lähteitä, mikä Kwonin mukaan viittaa siihen, etteivät perinteiset mediat ainakaan Twitterissä ole ensisijaisia uutisagendan määrittäjiä. Kwonin tutkimusryhmän päätelmä oli, että tällainen tapa käyttää mediaa haastaa perinteisen käsityksen valtavirran median roolista ylimpänä portinvartijana. Toisaalta tutkijaryhmä huomauttaa, että Twitterissä korostuneet vaihtoehtoiset lähteet olivat suuria kaupallisia toimijoita, jotka kierrättivät ja muotoilivat uudelleen perinteisen median tuottamaa materiaalia. Tästä päätelmänä oli, että yleisön portinvartijuus ei välttämättä johda median sirpaloitumiseen vaan itse asiassa keskittymiseen.

3 TUTKIMUKSEN METODIT

Tämä tutkimus lähestyy kysymyksiään määrällisen sisällön erittelyn keinoin. Päädyin käyttämään määrällistä sisällön erittelyä, koska se on paras tapa tehdä havaintoja määrällisesti laajasta materiaalista luotettavasti.

Tämän tutkimuksen taustalla on vahvasti ajatus journalismin voimasta ohjailla yleisön mielipiteitä ja rakentaa maailmankuvaa. Raittilan ja Vehmaksen (2002, 6) rinnastus lehtien lukemisen ja määrällisen sisällön erittelyn välillä tukee kyseisen metodin valintaa. Jokapäiväinen lehtien lukeminen on jollain tasolla jo itsessään sisällön erittelyä, sillä lukiessamme erittelemme sisältöä ja teemme tulkintoja erittelyn pohjalta. Tieteellinen sisällön erittely poikkeaa arkilukemisesta systemaattisuutensa ja mittaamisen sekä tilastollisen käsittelyn perusteella. Se mikä arkilukemisessa on tiedostamatonta tulkintaa, muuttuu tieteenteossa tiedostetuksi lainalaisuuksien etsinnäksi.

Erittelyn voi tässä tapauksessa nähdä myös monitasoisena materiaalin läpikäyntinä, jossa ikään kuin kuoritaan sipulia kerros kerrokselta. Ensimmäisenä materiaali jaetaan ryhmiin melko yleisellä tasolla juttutyypeittäin. Tämän jälkeen käydään läpi otsikoiden painotukset, minkä jälkeen syvennyttään tekstin tasoihin. Tekstistä nostetaan esille sotatoimien uutisoinnin ja painotukset, konfliktin osapuolten motiivit ja selitykset, sekä ulkopuoliset selitykset meneillään olevalle konfliktille. Ytimeistä löytyvät lopulta lähteet, eli ne, joiden vaikutuksesta ulommat kuoret ovat muotoutuneet sellaisiksi kuin ovat.

3.1 Määrällinen sisällönerittely

Veikko Pietilä (1976) viittaa teoksessaan Bernard Berelsonin vuonna 1952 esittämään määritelmään, jonka mukaan sisällön erittely on kommunikation ilmissisällön objektiivista, systemaattista ja määrällistä kuvailua varten soveltuva tutkimustekniikka. Kuten Berelsonin määritelmä sen sanoo, käytän sisällön erittelyä ikään kuin pilkkomaan

osiksi aineistossa – eli uutisteksteissä – jo valmiina olevan ilmisällön. En pureudu merkityksiin tai diskursseihin. Sisällön erittelyn keinoin pystyn vastaamaan siihen, mistä ja kenen näkökulmasta kirjoitettiin ja kuka aineistossa pääsee ääneen. Weber (1990) tiivistää sisällön erittelyn ajatukseen, että tekstien monet sanat luokitellaan huomattavasti pienempään määrään kategorioita.

Pietilän määrittelyn mukaan sisällön erittelyä käytäviksi tutkimuksiksi katsotaan nykyään kaikki sellaiset, joissa joko tilastollisesti tai sanallisesti kuvaillaan joko dokumenttien sisältöä ilmiönä tai niitä ulkopuolisia ilmiöitä, joita sisällön ajatellaan ilmaisevan (Pietilä 1976, 53). Lisäksi Pietilä tarkentaa sisällön erittelyn olevan joukko menettelytapoja, joiden avulla dokumenttien sisällöstä tehdään havaintoja ja kerätään tietoja. Pelkästään hallinnallisista syistä laajan aineiston tukena olisi syytä olla luokitteluun sopiva järjestelmä tai kaavio (Pietilä 1976, 33). Hänen mukaansa järjestelmän tai kaavion käyttäminen ei kuitenkaan edellytä, että tutkimus pitäisi viedä loppuun asti tilastollisena – sitä voidaan käyttää myös vain sisällön sanallista kuvailua tukevana kehyksenä (Pietilä 1976, 34).

Weber (1990) listaa esimerkkejä, joiden ratkaisemisessa sisällön erittelyä voi käyttää työkaluna. Weberin esimerkeistä useat ovat keskeisiä myös tämän tutkimuksen kannalta. Näitä ovat muiden muassa medioiden vertailu tai viestinnän tasojen vertailu, viestijän aikomusten ja ominaisuuksien tunnistaminen, mahdollisen propagandan olemassaolon tunnistaminen ja yksilöiden, ryhmien tai instituutioiden painopisteiden paljastaminen.

Sisällön erittely on menetelmä, jolla aineistosta voi tehdä toistettavissa olevia ja tieteellisesti päteviä päätelmiä. (Krippendorff 1980, 21). Luotettavuus vaatii sellaista aineiston kokoa, että tulosten voidaan nähdä kuvaavan laajempaa joukkoa eikä ainoastaan yksittäisiä aineiston osia. Myös Fiske (1992, 179) korostaa sisällön erittelyn pyrkimystä tieteelliseen objektiivisuuteen. Se on metodi, joka voi olla hyödyksi kun halutaan tarkastaa havaintoja, joita tehdään otettaessa sanomia vastaan subjektiivisen valikoivasti. Fiskin mukaan objektiivisuus toteutuu parhaiten laajamittaisena: mitä enemmän aineistoa, sitä tarkemmat tulokset.

Krippendorff (1980, 29 - 31) eristää sisällön erittelyn metodina nostamalla esiin neljä

sitä määrittelevää erityispiirrettä. Ensinnäkin sisällön erittely on metodina huomaamaton. Krippendorff tarkoittaa tällä sitä, että tutkimus ei vaikuta tutkimusaineiston luotettavuuteen tai häiritse sen käyttäytymistä kuten esimerkiksi haastattelututkimukset tai kokeet saattavat tehdä. Toiseksi sisällön erittely hyväksyy jäsentymättömänkin materiaalin. Materiaali voidaan ottaa siis tutkimuksen kohteeksi vasta sen jälkeen, kun sen lähde on materiaalin tuottanut. Tutkimusaineiston ei siis tarvitse olla tietynlaisessa tutkittavassa muodossa. Kolmanneksi sisällön erittely on tilannekohtaista ja siten pystyy käsittelemään symboliset muodot. Tällä Krippendorff tarkoittaa sitä, että tutkittavan aineiston ollessa kiinni kontekstissaan – sitä ei siis ole esimerkiksi kerätty koetilanteessa – aineisto säilyttää symboliset merkityksensä suhteessa tutkittavaan ilmiöön ja tutkittavasta aineistosta saadaan laajempi ote. Neljänneksi sisällön erittely selviää myös suuresta määrästä aineistoa.

Sisällön erittelyä käyttävä tutkimus lähtee liikkeelle aineiston pohjalta tehtävällä ilmiötä kuvaavien sisältöluokkien luomisella ja määrittelyllä tai vastaavasti aikaisempiin teorioihin ja tutkimuksiin pohjautuvien sisältöluokkien luomisesta. Luokkien määrittelyn on tärkeintä vastata tutkimuskysymyksiin samalla kuvailen ilmiötä riittävästi. Juuri luokkien määrittely ja pohjatyö on tutkimuksen kriittisin vaihe, sillä sen luotettavuus, toistettavuus ja tarkkuus riippuvat tästä työvaiheesta. Samalla luokitusrunon rakentaminen on vahvasti riippuvainen tutkijan omista valinnoista ja mielenkiinnon kohteista. (Fiske, 1992, 62) Krippendorffin (1980, 177) mukaan itse tutkimuksen läpivienti on rutiininomainen suoritus huolella tehdyn valmistelun jälkeen. Krippendorff jakaa suunnitteluvaiheen kahdeksaan osaan, joista luokitusrunon tekeminen on vain yksi. Suunnitteluvaiheeseen liittyy runon luomisen lisäksi muiden muassa laadullisten standardien määrittely, kontekstin hahmottaminen ja tieteellisen kehyksen luonti. Suunnitteluvaiheen huolellinen läpivienti kuitenkin ehkäisee suurimmat sudenkuopat itse toteutusvaiheessa.

Käytännössä luokat luodaan tutkimuskysymysten avulla aineistoa läpi käymällä. Tutkija joutuu tässä vaiheessa tutkimusta tekemään seuraavia valintoja: *Mitä yksiköitä tutkitaan?* Tutkitaanko sanoja, lauseita, useamman lauseen kokonaisuuksia, kappaleita, teemoja tai kokonaisia tekstejä yksiköinä? *Mitä kategorioita luodaan?* Tutkijalla on mahdollisuus luoda täysin toisensa poissulkevia kategorioita jolloin yksiköt eivät voi olla useassa kategoriassa samaan aikaan, tai väljempää kategorioita, joissa yksiköt

voidaan luokitella useampaan kehykseen. Tutkija joutuu myös päättämään kategorioiden väljyyden, eli sen kuinka laajalti kategoriaan mahtuu yksiköitä. Näiden päätösten jälkeen luokitusrunko tulisi vielä testata ennen koko aineiston koodaamista. (Weber, 1990).

Sisältöluokkien luonnin yhteydessä Pietilä (1976, 94) puhuu alkioista sisältöluokkien indikaattoreina. Alkioilla tarkoitetaan kaikkia sellaisia sisällön osia, joiden voidaan katsoa ilmaisevan tutkittavaksi määriteltyä ilmiötä. Alkiot voivat olla siis sanoja, ajatuksia, toimintojen kuvauksia ja niin edelleen. Kaikkia alkioita, jotka kuvaavat samaa ilmiötä, voidaan pitää tätä ilmiötä vastaavan sisältöluokan ilmaisijana. Kunkin sisältöluokan yhteydessä olisi periaatteessa lueteltava ne alkiot, joiden esiintyessä kyseisen sisältöluokan edustaman ilmiön katsotaan toteutuvan. Käytännössä se voi olla mahdotonta, joten on esitettävä selkeästi ne ehdot, joiden mukaan alkiot luokitellaan.

Tutkittava sisältö koostuu erilaisista yksiköistä, joista tämän tutkimuksen kannalta tärkeimmät ovat havaintoyksiköt ja luokitusyksiköt. *Havaintoyksikkö* on yksikkö, joihin liittyvinä tiedot tutkittavista ilmiöistä merkitään muistiin ja/tai joihin liittyvinä niitä jatkossa käsitellään. *Luokitusyksiköt* ovat havaintoyksikön sellaisia osia, jotka luokituksessa kirjataan alkion määrittelemään sisältöluokkaan. (Pietilä 1976, 103-106). Luokitusyksikköjä määriteltäessä olisi hyvä pyrkiä siihen, etteivät ne sisällä kuin enintään yhteen sisältöluokkaan viittaavan alkion. Sisältöluokat sisältävät myös yhteisyksikön. Se on sellainen laajempi kokonaisuus, jonka yhteydessä alkio esiintyy ja jonka avulla kyseisen alkion täsmällisempi merkitys on määriteltävissä. Yhteisyksikön avulla sellainen alkio, joka voitaisiin lukea useampaan luokkaan, voidaan määritellä tarkemmin. (Pietilä 1976, 107)

Havainto- ja luokitusyksiköiden jälkeen tutkimukselle määritellään mittayksikkö, eli se numeerinen arvo tai määräysperuste, joka luokitusyksikölle annetaan kun se kirjataan alkionsa mukaiseen sisältöluokkaan. Usein yhtä luokitusyksikköä pidetään ykkösen arvoisena, jolloin lopputulokset olisivat numeerisesti vertailukelpoisia. (Pietilä 1976, 107) Lopulta nämä tutkimuksessa käytettävät sisältöluokat kootaan yhteen luokitusrungoksi, mikä on siis luettelo tutkimuksen sisältöluokista. Se pitää sisällään kaikki sisältöluokat määritelmiseen ja esimerkkialkioineen, ja siinä esitetään sisältöluokan luokitus-, yhteys- ja mittayksiköt.

3.2 Tutkimusmenetelmät tässä tutkimuksessa

Oma tutkimukseni nojaa pitkälti Veikko Pietilän sovellukseen määrällisen sisällön erittelystä. Pietilän esittelemä menetelmä pitää sisällään kolme tutkimustyyppiä. Ensimmäinen on ilmiön kuvaileminen, toiseksi ilmiön selittämisen aikaisemman tutkimuksen avulla ja kolmanneksi pohdinnan siitä, miten kuvailtu ilmiö vastaa tutkimuskysymykseen (Pietilä 1973, 24).

Tämän mallin avulla pyrin vastaamaan tutkimuskysymykseeni mahdollisimman tarkasti. Pietilän (1976, 24-27) määritelmiä noudattaen tämän tutkimuksen pääpaino on ilmiön – tässä tapauksessa Lähi-idän uutisoinnin – kuvailussa. Ensimmäinen tutkimus kuvailee sitä, mistä asioista uutisoidaan, mitä painotuksia uutisointi saa, millaisia selityksiä uutisointi antaa ja mitkä lähteet uutisissa nousevat ääneen. Näiden neljän kysymyksen pohjalta rakensin luokitusrungossa käytetyt sisältöluokat. Tämän lisäksi ilmiötä verrataan sekä viestintätieteellisiin teorioihin että aikaisempaan tutkimukseen aiheesta, minkä kautta toivon pystyväni asettamaan tutkimani ilmiön ymmärrettävään kontekstiin. Kuvailun ohella pyrin myös vertaamaan kahden maan mediaa keskenään. Tällä tavoin kuvailun tuloksia saadaan suhteutettua johonkin, ja tuloksissa päästään konkreettisemmin kiinni eroavaisuuksiin ja uskoakseni myös painotuseroihin, joita perkaan pohdintaosiossa.

Käytän tutkimukseni havaintoyksikkönä verkkoartikkelia. Artikkelissa ei tehdä eroa sen välille, onko kyseessä uutinen, kolumni vai esimerkiksi analyysi. Artikkelin kuitenkin tulee olla journalistinen tuotos. Eri kategorioissa on käytetty eri luokitusyksiköitä. Osassa kategorioista luokitusyksikkönä toimivat kokonaiset tekstit, osassa tekstin osat. Tutkimukseni on osittain frekvenssi- eli lukumäärämittausta. Kuten luokitusrungosta (ks. liite 1) selviää, kaikissa sisältöluokissa ei mitata frekvenssiä. Frekvenssiä mitataan esimerkiksi, kun havaintoyksiköstä poimitaan otsikoita tai jutuista toimijoita. Tällöin jokaisen luokitusyksikön kohdalla käytetään mittayksikkönä numeroa yksi. Frekvenssin lisäksi havaintoyksiköistä lasketaan rivimääriä. Tähän on yksinkertaisesti syynä se, että jos haluan vertailla konfliktin osapuolten saamaa huomiota, ei frekvenssi kerro koko totuutta. Toisin sanoen pelkkä maininta ei ole verrattavissa pitkään selostukseen tapahtumista. Myös konfliktin syitä ja selityksiä etsittäessä on tärkeää laskea, miten paljon ne saavat jutuissa tilaa sen sijaan, että ainoastaan laskisi kuinka usein ne

mainitaan.

Sekä frekvenssejä että rivimääriä mitattaessa olen pyrkinyt siihen, että jokainen juttu, otsikko, toimija tai tekstin osa luokitellaan vain yhteen sisältöluokkaan joko arvolla 1, tai rivimääriä mitattaessa rivimäärällä. Rivimäärät lasken puolen rivin tarkkuudella. Näin ollen rivimäärän arvoksi voi tulla esimerkiksi 0,5; 1 tai 1,5. Rivimäärien laskemisen periaatteet selviävät myöhemmin kun käyn läpi tutkittavaa aineistoa.

Luokitusrunгон sisältöluokat syntyivät Pietilän (1976, 94) oppien mukaisesti niin, että luin ensin tutkimusaineistoa läpi ja kirjasin ylös sieltä nousseita aiheita, teemoja ja toimijoita. Kun sisältöluokat rakennetaan aineiston pohjalta, täytyy ennen varsinaisen tutkimuksen tekoa aineisto käydä läpi. Sen jälkeen täytyy ratkaista, millaisilla sisältöluokilla materiaalista saadaan irti tutkimisen arvoiset ilmiöt. Tutkimisen arvoisilla ilmiöillä tarkoitan siis niitä kokonaisuuksia, jotka vastaavat aluksi määrittelemiini tutkimuskysymyksiin. Tutkimuskysymysten pohjalta olin luonut alustavan rungon luokittelulle, mutta käymällä läpi aineistoa sain rakennettua runkoon sisältöluokat. Luokittelun selkeyttämiseksi loin myös tarvittaessa sisältöluokkiin alaluokkia. Tämä mahdollisti tarkemman ja samalla selkeämmän luokittelun. Luokitusrunkoa luodessani käytin apuna myös Philon tutkimusta (Philo 2011). Pietilän (1973, 175) neuvon mukaisesti otin sieltä sisältöluokkia omaan runkooni. Philon luokitusrunгон käyttö apuna sitoo tämän tutkimuksen temaattiseen analyysiin, jota Philo tutkimuksessaan käyttää. Philo oli luokitusrungrossaan listannut teemoja ja argumentteja, joihin uutisointi perustuu, ja nyt käytän samoja teemoja omassa luokitusrungrossani.

Käydessäni läpi omaa tutkimusmateriaaliani jouduin kuitenkin tekemään noihin sisältöluokkiin tiettyjä muutoksia, jotta sain sen paremmin vastaamaan tässä tutkimuksessa esitettyihin kysymyksiin. Kun luokitusrunko oli valmis, kävin materiaalin läpi vielä kerran peilaten sitä samalla luokitusrunkoon. Tällöin esille nousi sekä sellaisia sisältöluokkia jotka olivat turhia, sellaisia jotka olivat epämääräisiä tai päällekkäisiä että selviä aukkoja luokitusrungrossa. Tämä jälkeen korjasin rungon lopulliseen asuunsa.

Käyn tässä läpi luokitusrunkon rakennetta ja muutamia tärkeimpiä määrittelyjä. Tarkemmat koodausohjeet löytyvät liitteestä 2.

Luokitusrunkoni jakaantuu yhdeksään kategoriaan, joista neljä ensimmäistä pitää sisällään juttujen perustiedot; jutun otsikon, ilmestymispäivämäärän, jutun julkaisseen median sekä juttutyypin. Otsikko on jutun otsikko (ei koodausarvoa) ja ilmestymispäivämäärä koodataan muodossa ppkkvv. Jutun julkaissut media pitää sisällään kaksi sisältöluokkaa, Yle ja BBC. Juttutyyppi taas pitää sisällään viisi sisältöluokkaa sen mukaan, minkä lajin jutusta on kyse. Näissä kategorioissa luokitusyksikkönä – eli tutkittavana kohteena – toimivat tekstit kokonaisuudessaan.

Kategoriat viidestä kymmeneen keskittyvät juttujen sisältöön. Näiden kategorioiden sisältöluokkien luokitteluyksikköinä toimivat sekä otsikot, tekstin osat että tekstissä esiintyvät toimijat. Tarkempi luokitusrunko selviää liitteestä (ks. liite 1), mutta käyn tässä läpi muutamia huomion arvoisia seikkoja.

Kuten edellä mainitsin, lasken tutkimuksessa sekä frekvenssiä että rivimääriä. Viidennessä kategoriassa lasken otsikoiden frekvenssejä aiheiden mukaan. Otsikkoluokittelu on siis ensimmäinen kerros, joka valottaa uutisoinnin tasapainoa. Otsikko määrittelee uutisen ja on usein jopa mieleenpainuvien osa uutista. Etenkin verkkolehteä selatessa otsikko saattaa olla ainoa asia, joka jutusta luetaan. Näin ollen on mielekästä luoda yleiskatsaus siihen, mihin suuntaan otsikointi kallistuu eli korostuvatko otsikoinnissa esimerkiksi toisen osapuolen sotatoimet. Tässä kategoriassa luokitusyksikkönä toimii otsikko.

Kuudennessa kategoriassa lasken osapuolten sotatoimien käsittelyä rivimäärittäin. Tämä siitä syystä, että pystyn vertailemaan tarkemmin missä suhteessa osapuolten toimista kirjoitettiin. Seitsemännessä kategoriassa lasken myöskin rivimäärittäin, miten paljon konfliktia taustoittavat teemat saavat jutuissa huomiota. Syy rivimäärien laskemiseen on sama kuin edellä, eli rivimäärien lasku mahdollistaa sisältöluokkien tarkemman vertailun. Tämän kategorian sisältöluokkiin valikoituva sisältö toisaalta vastaa kysymykseen, kenen sotatoimista uutisoidaan ja toisaalta siihen, mistä näkökulmasta sotatoimia käsitellään.

Kahdeksannessa kategoriassa kerään teksteistä niitä teemoja, joilla sodan osapuolet perustelevat konfliktia. Tässäkin kategoriassa lasken rivimääriä tarkemman vertailun

aikaansaamiseksi. Tämän kategorian tärkein anti on nähdä, missä suhteessa osapuolet saavat äänensä kuuluviin eli kuinka paljon heidän perusteluilleen annetaan teksteissä tilaa. Toisaalta kategoria vastaa myös siihen, mitä nuo perustelut ovat. Kuten Kujalan väitöksestä käy ilmi (Kujala 2012, 43), juuri näiden teemojen valinta on merkittävä osa osapuolten mediasodan strategiaa. Kuudennessa, seitsemännessä ja kahdeksannessa kategoriassa luokitusyksikkönä toimii lause.

Yhdeksännessä kategoriassa pureudutaan uutisten ytimeen eli niihin lähteisiin, joita uutisissa käytetään. Lähteet jaetaan kansallisuuden mukaan, ja lisäksi sodan osapuolten lähteet jaetaan vielä niiden position mukaan eri sisältöluokkiin. Lähteiden kohdalla lasketaan frekvenssiä, eli jokainen lähde koodataan sitä vastaavaan sisältöluokkaan kerran arvolla 1. Lähteiden merkitsemisessä on mahdollista, että sama lähde lasketaan kahteen kertaan, sillä lähteiden merkinnät ovat paikoin epämääräisiä. Jos esimerkiksi ensimmäisessä kappaleessa puhutaan Israelin pääministeri Benjamin Netanyahu kommentista, ja kolmannes kappale alkaa “Israelin mukaan”, lasketaan molemmat lähteet erikseen, vaikka mahdollista on, että molemmat viittaavat samaan lähteeseen ja tilanteeseen. Tämän kategorian luokitusyksikkö on toimija.

3.3 Aineistona Ylen ja BBC:n verkkouutiset

Aineistoni koostuu Ylen ja BBC:n verkkouutisista, jotka julkaistiin välillä 9.11.2012 – 22.11.2012. Itse konfliktin viralliseksi ajankohdaksi on määritelty 14.11.2012 – 21.11.2012, mutta käymällä läpi uutisointia pidemmältä ajalta saan paremmin selville sen, miten konfliktiin johtaneet tapahtumat uutisoitiin. Toisaalta konfliktin päättyminen ei merkinnyt uutisoinnin loppua.

Keräsin verkkouutiset molempien medioiden verkkopalveluista. Sekä Ylen että BBC:n palveluiden kautta on mahdollista ilmaiseksi nähdä kaikki kyseisenä ajankohtana julkaistut verkkouutiset, joten materiaalin kerääminen itsessään oli yksinkertaista. Hakusanoina Ylen palvelussa käytin sanoja “Israel”, “Israelin”, “Israeliin”, “Israelista”, “Palestiina”, “Palestiinan”, “Palestiinaan”, “Palestiinasta” ja “Gaza”, “Gazaan”, “Gazasta”. BBC:n palvelussa käytin hakusanoja “Israel”, ”Israeliin”, “Palestine”, ”Palestinian” ja “Gaza”. Keräsin kaikki uutiset lähteen (Yle tai BBC) mukaan kahteen

eri tekstitiedostoon siten, ettei samaa juttua löytynyt materiaalistani kahdesti. Näillä hakusanoilla juttuja tuolta ajalta kerääntyi yhteensä 125. Yle julkaisi uutisia 65 ja BBC 60.

On vielä syytä mainita, että tekstitiedostoissa määrittelin leipätekstien fontiksi Times New Romanin, fonttikooksi 12 ja riviväliksi 1. Sivujen marginaalit olivat 2 cm. Lisäksi tasasin tekstit molempiin reunoihin. Tämä mahdollisti esiintymistiheyden lisäksi myös rivimäärien laskun ja sitä kautta määrällisen tasapainon vertailun, ja antaa mahdollisuuden myös jatkossa verrata uutta aineistoa oman tutkimukseni aineistoon. Lähtökohtaisesti fontin ja fonttikoon määrittely on kuitenkin mielivaltainen, joten omassa tutkimuksessani se antaa ainoastaan mahdollisuuden oman aineistoni vertailuun ja jatkossakin mahdollistaa vertailun vain jos tekstin muotoilu vastaa yllä mainittua muotoilua. Rivimäärän sai laskettua, kun tiettyyn sisältöluokkaan sopivat lauseet kerättiin yhteen tekstitiedostoon. Lasku tehtiin puolen rivin tarkkuudella. Esimerkiksi alla olevalle tekstipätkälle annettaisiin arvo 2 sillä perusteella, että sen pituus rivimäärässä on lähempänä kahta kuin yhtä ja puolta riviä.

Palestiinalaiset kapinalliset tulittivat torstaina myös Tel Avivin miljoonakaupunkia. Yksi ohjus laskeutui asumattomalle alueelle eikä kukaan loukkaantunut.

4 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Liki yhtä suuresta juttumäärästä huolimatta BBC julkaisi rivimäärissä mitattuna huomattavasti enemmän materiaalia. Ilman otsikoita, yhtenäiseksi tekstiksi muokattuna BBC julkaisi 62 sivua materiaalia, Yle puolestaan 19. Rivimäärissä mitattuna BBC tuotti materiaalia 62 sivua eli noin 3200 riviä, Yle noin 22 sivua eli noin 1050 riviä. BBC tuotti siis yli kolmenkertaisen määrän materiaalia Yleen verrattuna.

BBC:n keskimääräinen juttumitta oli noin 53 riviä, mikä merkeiksi muunnettuna tarkoittaa noin 5000 merkkiä. Ylellä keskimääräinen mitta oli 17 riviä, eli noin 1650 merkkiä. Eri uutissivustoilla jutut julkaistaan eri levyisillä palstoilla ja eri fonteille, joten tässä tutkimuksessa mainitut rivimäärät ovat peräisin tekstinkäsittelyohjelmaan kopioituista teksteistä.

4.1 Tuotettu uutismateriaali juttutyypeittäin

Odotetusti molemmilla medioilla tuotantoa valittuna ajanjaksona hallitsivat uutiset, eli ajankohtaisten tapahtumien ja muutosten faktuaalinen kerronta (ks. kuvio 2). Uutisten osuus koko tuotannosta oli kuitenkin selvästi suurempi Ylellä (78 prosenttia) verrattuna BBC:hen (52 prosenttia).

Käytännössä se tarkoittaa sitä, että BBC käytti enemmän palstatilaa konfliktin taustoittamiseen, analysointiin ja reportaaseihin. BBC:n materiaalista esiin nousee etenkin analyysien suuri määrä. Niitä julkaistiin yhteensä 13. Analyysien aiheina saattoivat olla sotatoimet tai rauhanneuvottelut, mutta ne erottuivat selkeästi uutisista tyyhlynsä perusteella pyrkien avaamaan lukijalle tilannetta syvemmillä joskin subjektiivisemmalla tasolla.

Molemmilla medioilla kolmanneksi suosituin aihepiiri oli taustoittava juttu, joita molemmat julkaisivat neljä. Monisyisen ja historiallisesti pitkän konfliktin käsittelyssä taustoittavat jutut ovat tärkeässä roolissa, sillä esimerkiksi konfliktin kymmenien

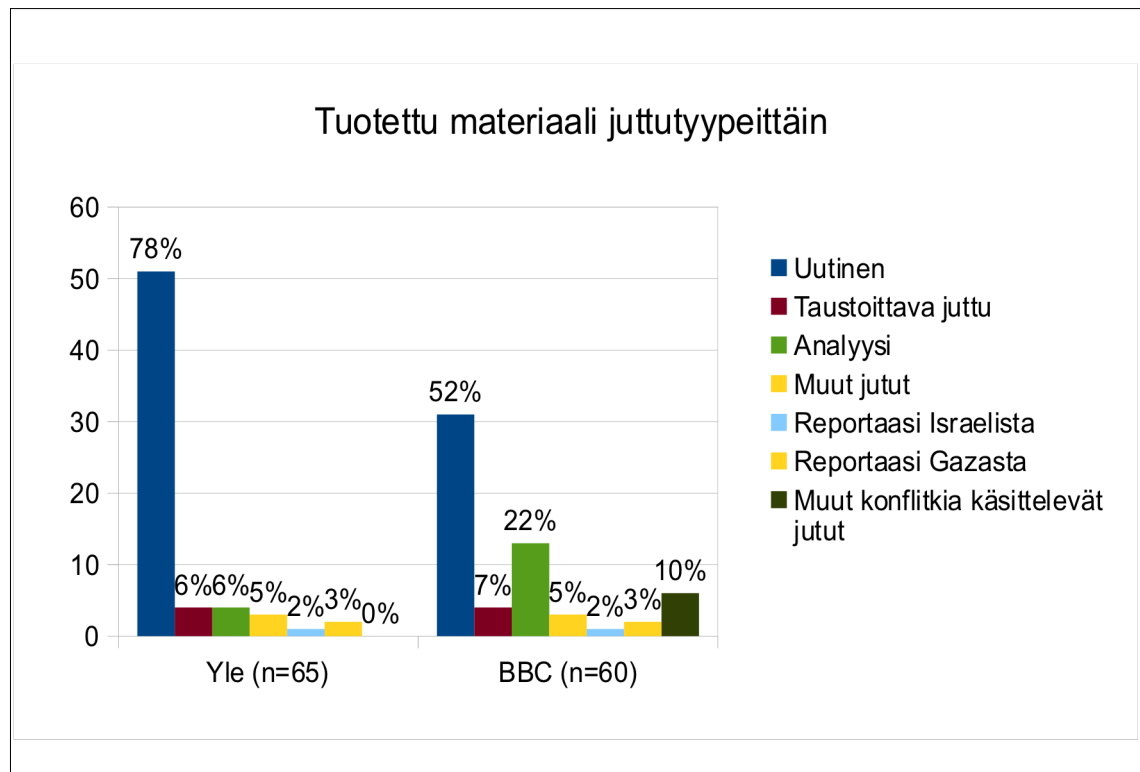
vuosien historian avaaminen uutisjutuissa tuntuu ajatuksena mahdottomalta. Käytännössä molemmilla medioilla yksi taustajutuista käsitteli konfliktin historiaa. Molempien medioiden muut taustajutut käsittelivät sodan osapuolten sosiaalisessa mediassa käymää julkisuuskamppailua, Gazan sisäistä valtajaottelua sekä Israelin ohjuspuolustusjärjestelmää. Huomauttamisen arvoista on, että Ylen taustajutut perustuivat suurilta osin BBC:n vastaaviin juttuihin.

Hieman yllättävää on, että aihelistan häntäpäässä molemmilla medioilla olivat pidemmät reportaasit sota-alueilta. Molemmat julkaisivat niitä kolme. Tässäkin kohtaa on kuitenkin huomattava, että BBC:n reportaasit olivat huomattavasti pidempiä ja laajempia kuin Ylen.

Omaan kategoriaansa jäivät “muut jutut”, joita molemmilla medioilla oli kolme. “Muut jutut” olivat juttuja, jotka eivät suoranaisesti käsitelleet konfliktia – joskin välillinen yhteys varmasti löytyi. Näitä olivat esimerkiksi Gazan taloustilanteen muutos juuri ennen konfliktin alkua, Palestiinan pyrkimykset YK:n turvallisuusneuvostoon ja Egyptin ja Hamasin välit arabikevään jälkeen.

BBC:llä mainitsemisen arvoisia ovat lehtikatsaukset ja siviiligallupit, joita BBC julkaisi yhteensä kuusi. Ne on merkitty sisältöluokkaan ”Muut konfliktia käsittelevät jutut”. Kolmessa lehtikatsauksessa BBC julkaisi nostoja sekä palestiinalaisten että israelilaisten lehtien pääkirjoituksista ja kolumneista. Kolmessa siviiligallupissa puolestaan käytiin lyhyesti läpi sekä israelilaisten että palestiinalaisten siviilien kokemuksia ja ajatuksia konfliktista.

Kuvio 2.

4.2 Juttujen ja uutisten otsikointi

Otsikkotasolla on nähtävissä suuria eroja siinä, kenen toimista ne kertovat. Tämä luokittelu paljastaa sen, kenen toimiin lukijan huomio ensimmäisenä kohdistuu – onhan otsikko ensimmäinen, ja etenkin verkkouutisia selatessa välillä ainoa, asia joka jutusta luetaan.

Kun vertaillaan sitä, kenen toimiin otsikoissa keskitytään, Ylen otsikoista suuri osa (25 prosenttia) nosti kärjeksi Israelin aktiiviset sotatoimet (ks. kuvio 3). Sen sijaan palestiinalaisten sotatoimet eivät vallanneet otsikkotilaa mainittavasti (5 prosenttia). Toisaalta palestiinalaisryhmien sotatoimet tulevat esille kolmanneksi suurimmassa otsikkoryhmässä, jossa viitattiin Israeliin kohdistuneisiin iskuihin. Näissä otsikoissa palestiinalaistoimijoita ei kuitenkaan nostettu aktiiviseen rooliin.

Otsikoita, joissa molemmat nostettiin aktiiviseen sotarooliin oli Ylen aineistossa neljä. Toisaalta otsikot siis korostivat Israelin roolia aktiivisena sotijana, kun taas Gazasta tehdyt iskut kuvattiin otsikoissa Israeliin kohdistuneiden iskujen kautta. Sama toteutui myös käänteisesti, eli Palestiinaa ei korostettu aktiivisena tekijänä, eikä Israelin roolista kerrottu juurikaan Gazaan kohdistuneiden iskujen kautta.

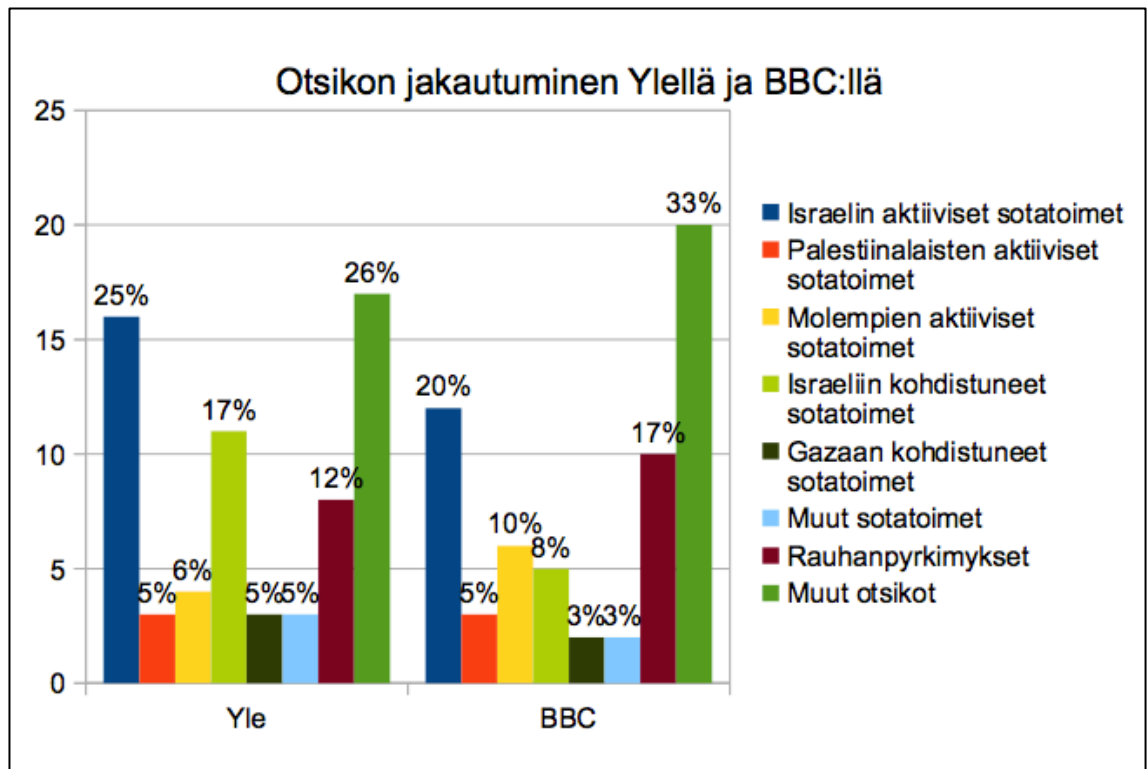
Muita materiaalista esiin nousseita otsikoita olivat muun muassa rauhanneuvotteluita käsittelevät otsikot, sekä analyysien ja taustajuttujen otsikot. Näitä oli molemmilla medioilla huomattava määrä, mutta niiden tarkempi luokittelu ei olisi vienyt tätä tutkimusta eteenpäin tai antanut vastauksia tutkimuskysymyksiin.

Myös BBC:llä Israelin rooli aktiivisena sotijana korostui otsikoissa. 60:stä otsikosta kahdessatoista Israelin toimet nostettiin otsikon kärjeksi.

Otsikoita, joissa molempien rooli aktiivisina sotijoina nostettiin esille oli BBC:llä kuusi. Ylen otsikoista eroten sellaiset otsikot, joissa Israel nostettiin esiin sotatoimien kohteena, oli vasta viidenneksi suurin ryhmä viidellä otsikolla. Gazan aktiiviset sotatoimet nousivat esille kolmessa otsikossa.

Jos Ylellä jonkinlainen tasapaino löytyi sitä kautta, että Israelin aktiivisuuden rinnalle nostettiin Israelin rooli sotatoimien kohteena, ei vastaavaa löydy BBC:ltä. Palestiinalaisryhmien aktiiviset sotatoimet ja niiden sotatoimien vaikutukset nousevat esille yhteensä kahdeksassa otsikossa.

Kuvio 3.

4.3 Sotatoimien uutisointi

Ylen uutisissa käsiteltiin osapuolten konkreettisia sotatoimia 163 rivin verran. Tämä tarkoittaa, että kaikesta Ylen julkaisemasta materiaalista noin 16 prosenttia koski sotatoimia. Toisin kuin otsikoissa, jakautui materiaali tekstitasolla tasaisemmin molemmille osapuolille (ks. kuvio 4). Israelin sotatoimista (86 riviä) uutisoitiin kaikkineen hieman palestiinalaisten toimia (77,5 riviä) enemmän, mutta esimerkiksi osapuolten hyökkäysiskuista kirjoitettiin saman verran. Tällä perusteella sotatoimista uutisointi vaikuttaa kohtuullisen tasapainoiselta, joskin lopullista johtopäätöstä tämän perusteella on mahdoton tehdä. Rivimäärien laskeminen ei ota huomioon todellisia tapahtumia, eli sitä, jakautuivatko sotatoimet myös todellisuudessa liki tasan osapuolten kesken. Sen määrittely on kuitenkin liki mahdotonta, sillä tarkkoja tietoja sotatoimien todellisesta jakaantumisesta ei ole saatavilla.

Israel nousi rivimäärissä ohi Palestiinasta käytännössä maajoukkojen siirtelyn vuoksi. Konfliktin edetessä Israel valmistautui maahyökkäykseen ja siirteli joukkojaan

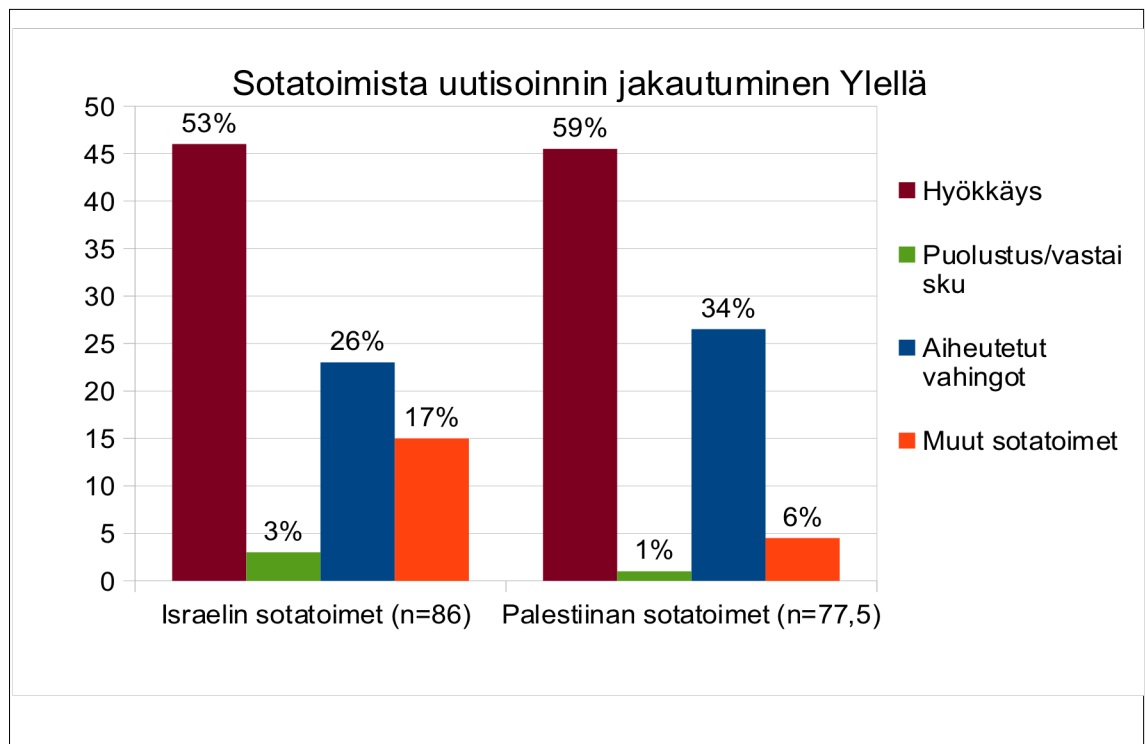
lähemmäksi Gazan rajaa. Tästä uutisoitiin 15 rivin verran ja se laskettiin kategoriaan “muut sotatoimet”. Palestiinan osalta “muita sotatoimia” eli Tel Avivissa linja-autoon tehtyä pommi-iskua käsiteltiin 4,5 rivin verran. Ylen tapaan BBC kirjoitti Israelin muista sotatoimista – eli maajoukkojen siirtelystä – enemmän kuin palestiinalaisten vastaavista. BBC kirjoitti 7 riviä Palestiinan Tel Avivin pommi-iskusta.

BBC:llä sotatoimien osuus on noin 14 prosenttia koko materiaalista, eli melko samoissa lukemissa kuin Ylelläkin. BBC uutisoi Israelin sotatoimista 239 riviä, eli hieman enemmän kuin palestiinalaisryhmien sotatoimista, joista kirjoitettiin 210 riviä. Ero on suhteessa hieman suurempi kuin Ylellä. BBC uutisoi jonkin verran hanakammin Gazan puolelta tehdyistä raketti-iskuista, mutta pääpiirteittäin Ylen ja BBC:n uutisointi noudattelee näiltä osin samoja linjoja.

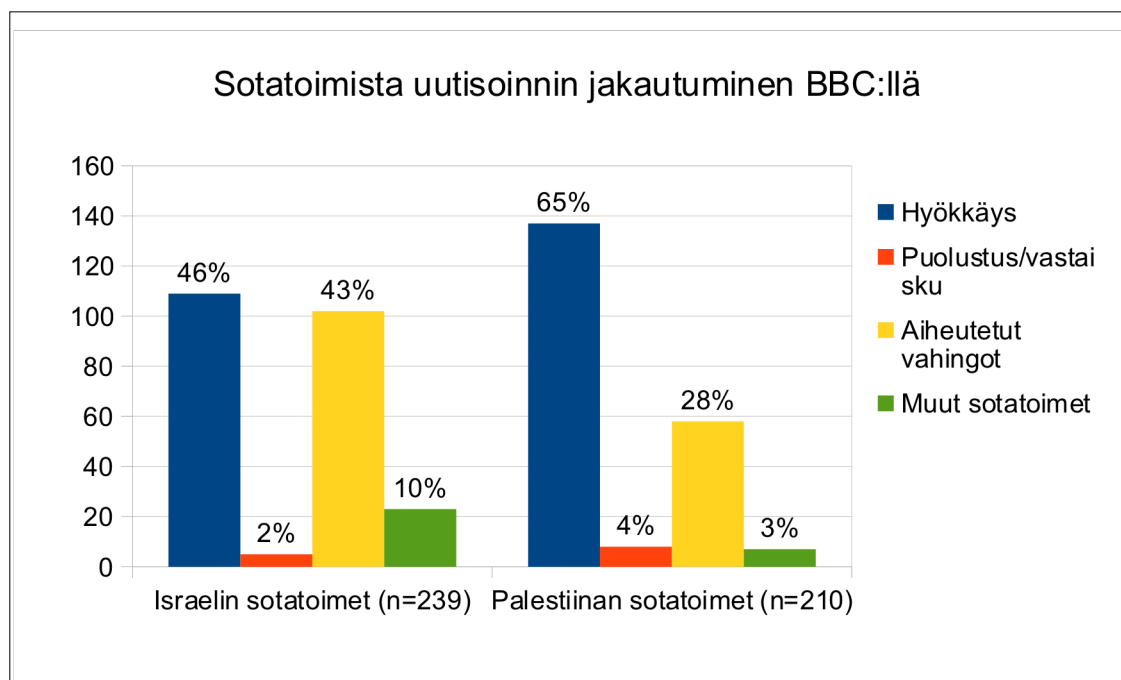
Eroa syntyi tuhojen uutisoinnissa. Yle toisaalta uutisoi enemmän Gazan puolelta tehtyjen iskujen tuhoista Israelissa – vaikkakin suurin osa raketeista pysähtyi uutisoinnin mukaan Israelin ohjuspuolustukseen. BBC puolestaan panosti selvästi läsnäolon tuntuun Gazassa, mikä näkyy juuri Israelin raketti-iskujen tuhojen kuvailuna Gazassa.

Kokonaisuudessaan Yle käsitteli iskuja melko neutraalisti, eikä laajemmin yrittänyt löytää iskujen väliltä kausaliteettia. Tämä näkyy siinä, että iskuja ei helposti luokiteltu puolustusiskuiksi tai vastauksiksi toisen iskuihin. Vastaava linja näkyi myös BBC:n uutisissa. Tällaisten yhtäläisyysmerkkien vetäminen lienee liki mahdotonta näin pitkälle kantautuvassa kriisissä.

Kuvio 4.

Kuvio 5.

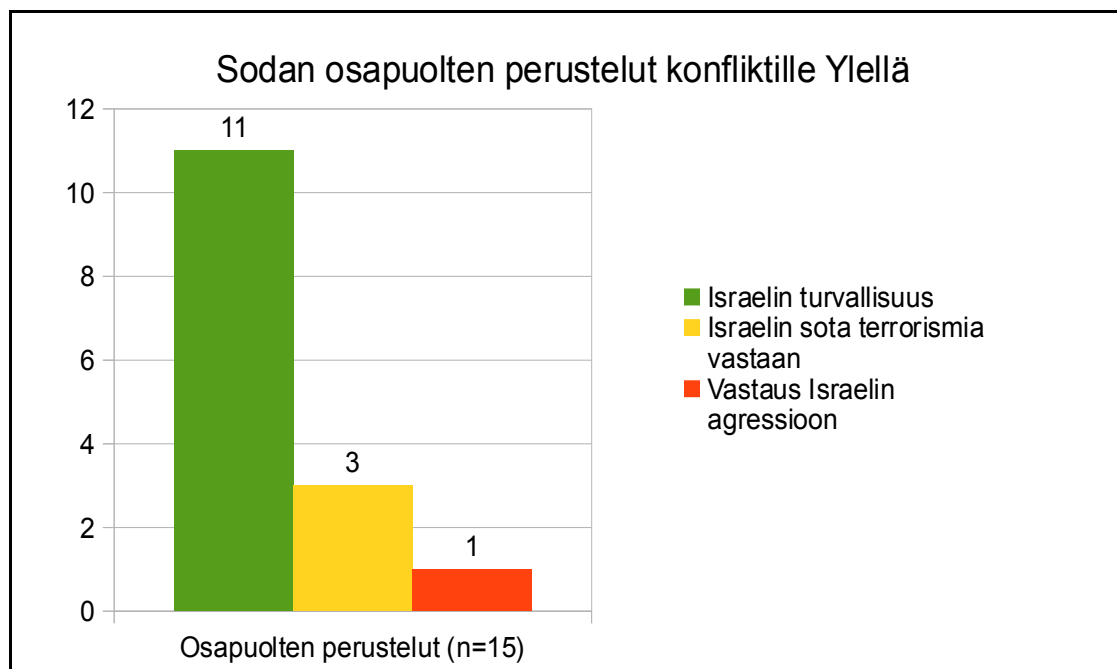
4.4 Konfliktin osapuolten perustelut

Kuten kuviosta 6 käy ilmi, Ylen ja BBC:n välillä on suuri ero siinä, kuinka paljon sodan osapuolille annettiin tilaa perustella sotatoimia. Ylellä sodan osapuolten selittelyille uhrattiin yksi prosentti kokonaisrivimäärästä, kun taas BBC:llä osapuolten perusteluille annettiin tilaa 4 prosenttia kokonaisrivimäärästä.

Ylellä jakauma on melko yksinkertainen. 92 prosenttia eli noin 11,4 riviä perusteluista on Israelin lausumia. Sen sijaan palestiinalaisille annettiin tilaa perustella sotatoimia yhden rivin verran. Näillä perusteluilla siis tarkoitetaan sellaisia selittäviä ja perustelevia kommentteja, jonka lausujaksi on merkitty jutussa jomman kumman osapuolen edustaja.

Suurin osa Israelin selityksistä perustui sille, että maan turvallisuus oli uhattuna mistä syystä rakettituli Gazan puolelle oli välttämätöntä. Israel mainitsi myös sodan terrorismia vastaan syynä konfliktille. Ainoa peruste joka konfliktille palestiinalaisten puolelta Ylellä annettiin oli vastaus Israelin aggressioon. Muilta osin palestiinalaisille ei annettu tilaa perustella sotatoimiaan.

Kuvio 6.

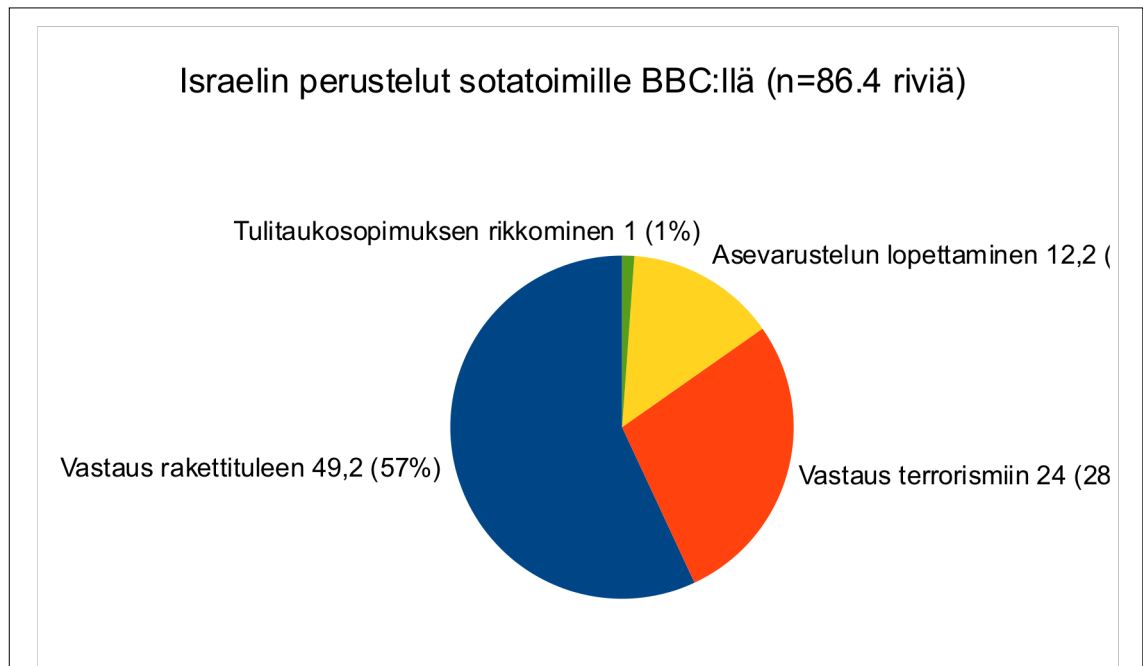
BBC:n materiaalissa jakauma oli monipuolisempi, mistä syystä perustelut on jaettu osapuolten mukaan kahteen eri kuvioon (kuviot 6 ja 7). BBC:llä perustelut jakautuivat Israelin hyväksi siten, että se sai 65 prosenttia perusteluille annetusta rivimäärästä. Israel siis sai perustella toimiaan melkein kaksi kertaa niin paljon kuin palestiinalaiset.

Israelin perusteluista suosituin oli vastaus Gazasta ammuttuun rakettituleen 57 prosentin osuudella (ks. kuvio 6). Toiseksi suosituin Israelin antama perustelu BBC:llä oli se, että Israelin sotatoimet olivat vastaus terrorismiin. Kolmanneksi yleisin perustelu oli asevarustelun estäminen.

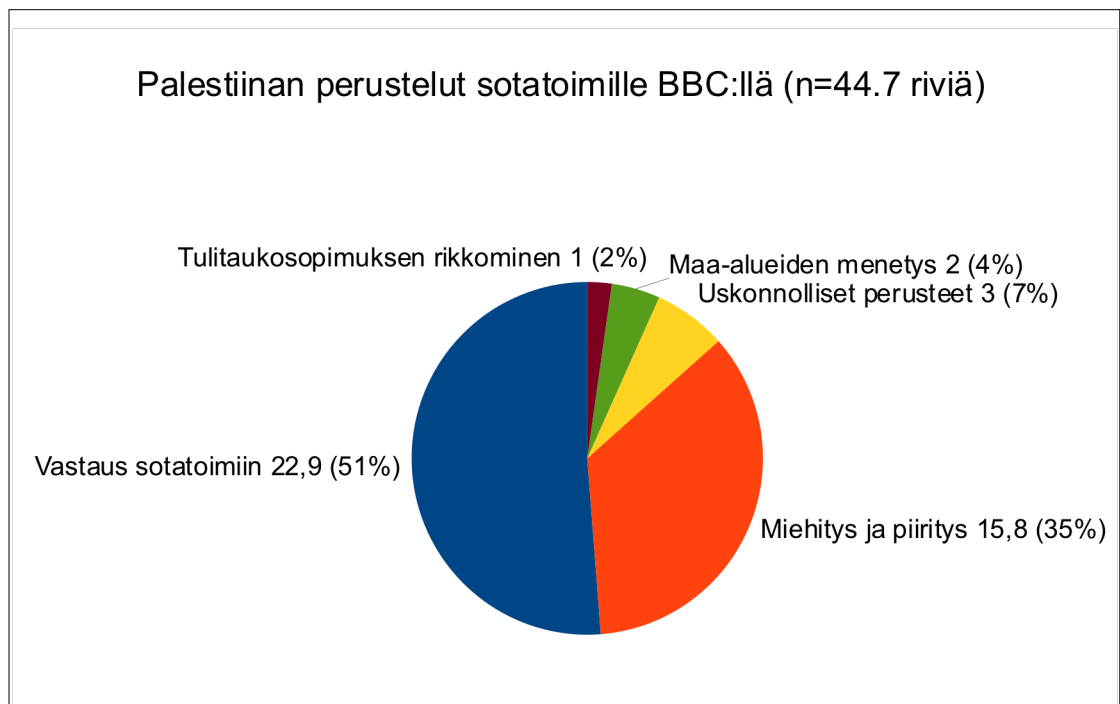
Yhtä lailla palestiinalaisryhmät perustelivat rakettitultaan vastauksena Israelin rakettituleen (ks. kuvio 7). Se oli Palestiinan perusteluista suosituin 51 prosentin osuudella. Toiseksi yleisin selitys sotatoimille Gazan puolelta oli Israelin toteuttama Gazan piiritys ja palestiinalaisalueiden miehitys 35 prosentin osuudella. Pienen osuuden saivat myös uskonnolliset syyt, maa-alueiden menetys ja tulitaukosopimuksen rikkominen.

Kuvio 7.

Kuvio 8.

4.5 Konfliktin syyt ja taustat uutisoinnissa

Tässä tutkimuksessa selvitettiin myös, millaiseen kontekstiin syksyn 2012 konflikti sijoitettiin, eli millaisia perusteita tai syitä sille Ylellä ja BBC:llä annettiin. Tämän kategorian taustalla on Philon temaattinen tutkimus Israelin ja palestiinalaisten konfliktin uutisoinnista BBC:llä. Tämän kategorian tarkoituksena on siis määrittää, mitä selittäviä teemoja journalisteilla on käytössään ja kuinka ne jakautuvat. Näissä perusteissa ei oteta huomioon aiemmin mainittuja sodan osapuolten selityksiä, vaan tässä kategoriassa keskitytään muiden valtioiden, asiantuntijoiden, toimittajien ja median antamiin syihin ja selityksiin.

Ylellä konfliktin selitykset saivat tilaa melko vähän, noin 4 prosenttia Ylen kaikesta tekstimateriaalista (ks. kuvio 7). Toisaalta se on huomattavasti enemmän kuin mitä osapuolten selityksille annettiin jutuissa tilaa. Tulos kuitenkin viittaa osaltaan siihen, että konfliktin taustoittaminen on melko pienessä roolissa. BBC:llä jakauma oli hyvin erinäköinen. BBC:llä konfliktin syitä ja juuria selitettiin 172,2 rivin verran, mikä on noin 5,4 prosenttia 3200 BBC:n tuottamasta rivistä. BBC:llä median, asiantuntijoiden ja ulkovaltojen antamien syiden määrä on hieman suurempi kuin sodan osapuolten.

Ylen materiaalissa korostui palestiinalaisten osuus konfliktin ylläpitäjänä. Kolmannes selityksistä asetti konfliktin osaksi isompaa kriisitilaa, jota Palestiina tai palestiinalaisryhmien toimet pitivät yllä. Sen sijaan Israel nähtiin ylläpitävänä osapuolena 12 prosentissa perusteita. Näissä perusteluissa konfliktin alkusyytä ei sen tarkemmin perusteltu.

Ylen uutisoinnista poiketen BBC:n materiaalissa korostui Israelin rooli konfliktin ylläpitäjänä. Israelin ylläpitävää roolia konfliktin taustalla tuotiin esille 27 prosentissa perusteluista (ks. kuvio 7). Heti toisena BBC:n tuloksissa oli palestiinalaisten rooli konfliktin ylläpitäjänä. Nämä syyt siis eivät korostaneet mitään yksittäistä tapahtumaa tai aspektia – kuten politiikkaa tai terrorismia – konfliktin laukaisijana, vaan asettivat konfliktin pidempiaikaiseen jatkumoon.

Ylellä toiseksi yleisimmäksi perusteeksi nostettiin poliittiset syyt, eli muun muassa ajatus, jonka mukaan konflikti oli Israelin vastaus Palestiinan pääsyyllä YK:n

turvallisuusneuvostoon. Yleinen oli myös ajatus, että kovilla otteilla Israel pohjusti alkuvuoden 2013 parlamenttivaaleja. Sen sijaan BBC:llä poliittiset perustelut saivat hyvin vähän huomiota.

Molemmissa medioissa suosittu selitys oli myös kosto. Konflikti eskaloitui, kun Israel surmasi Hamasin sotilaallisen siiven johtajan Ahmed Jabarin. Ylellä 12 prosentissa ja BBC:llä 15 prosentissa selityksistä Jabarin surman nähtiin aloittaneen syksyn 2012 aseellisen selkkauksen, vaikka provokaatioita lehtijuttujen perusteella oli molemmin puolin jo ennen surmaa. Sekä politiikka että Jabarin surman kosto olivat sellaisia syitä, jotka korostivat konfliktia irrallisena sotana, jonka laukaisi jokin yksittäinen toimi.

Ylellä kolme vähiten tilaa saanutta selitystä olivat arabikevät, terrorismi ja historia. Arabikevät nousi teksteissä esiin 4 rivin verran löyhänä rinnastuksena palestiinalaisten tyytymättömyyteen. Palestiinalaisryhmien harjoittama terrorismi taas nostettiin yhdessä lauseessa esille selityksenä Israelin koville otteille. BBC:llä terrorismin ja ääriliikkeiden osuus selityksistä sen sijaan oli 8 prosenttia, eli jonkin verran enemmän kuin Ylellä.

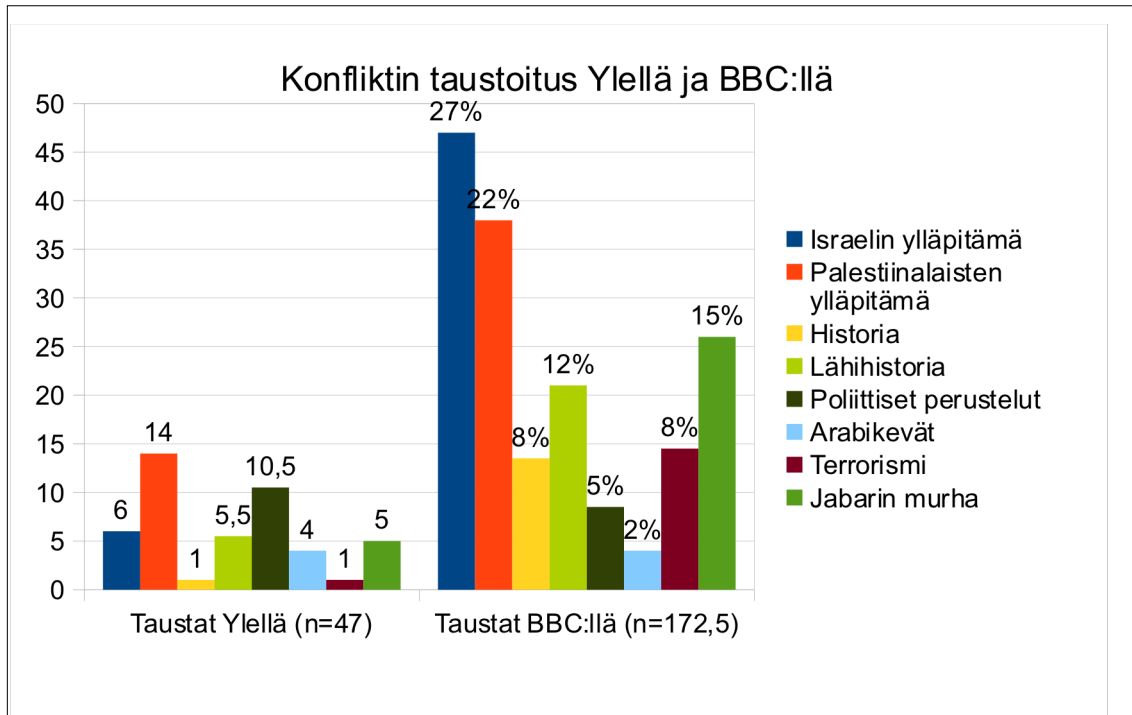
Koko alueen historialla on kiistämättömän suuri rooli nykyisten konfliktien synnyssä. Kuten luvussa 2 ilmeni, ovat nykyiset konfliktit oireita jatkuvasta Lähi-idän tulehdustilasta. Ylellä 12 prosentissa selityksistä konfliktin nähtiin olevan jatkumoa lähihistorian tapahtumille, kuten jatkuville raketti-iskuille, Israelin siirtokuntapolitiikalle tai vuodenvaihteen 2008 – 2009 sodalle. Lähihistorian rajasin viimeiseen kymmeneen vuoteen.

Alueen historiaa tuotiin Ylellä sen sijaan verrattain vähäisesti esille. Yhdessä terrorismin kanssa se sai konfliktin syistä vähiten tilaa. Alueen historiaa – pois lukien lähihistoria – tuotiin Ylen jutuissa esille yhden rivin verran. Historiaa käsiteltiin BBC:n uutisissa 13,5 rivin verran, mikä on noin 8 prosenttia kaikista perusteluista. Määrä siis on hitusen suurempi kuin Ylellä, mutta silti materiaaliin suhteutettuna melko pieni. Lähihistoriaa käsiteltiin BBC:llä suhteessa yhtä paljon kuin Ylelläkin.

Jutuissa ei esimerkiksi puhuttu palestiinalaisten kansannousuista, intifadoista, tai Israelin valtion synnyistä ja sen aiheuttamasta paineesta alueella. Alueen historiaan perehtymättömän lukijan on siis mahdoton ymmärtää Ylen tai BBC:n uutisoinnin

perusteella millaiseen kontekstiin konflikti sijoittuu.

Kuvio 9.

4.6 Lähteet maittain

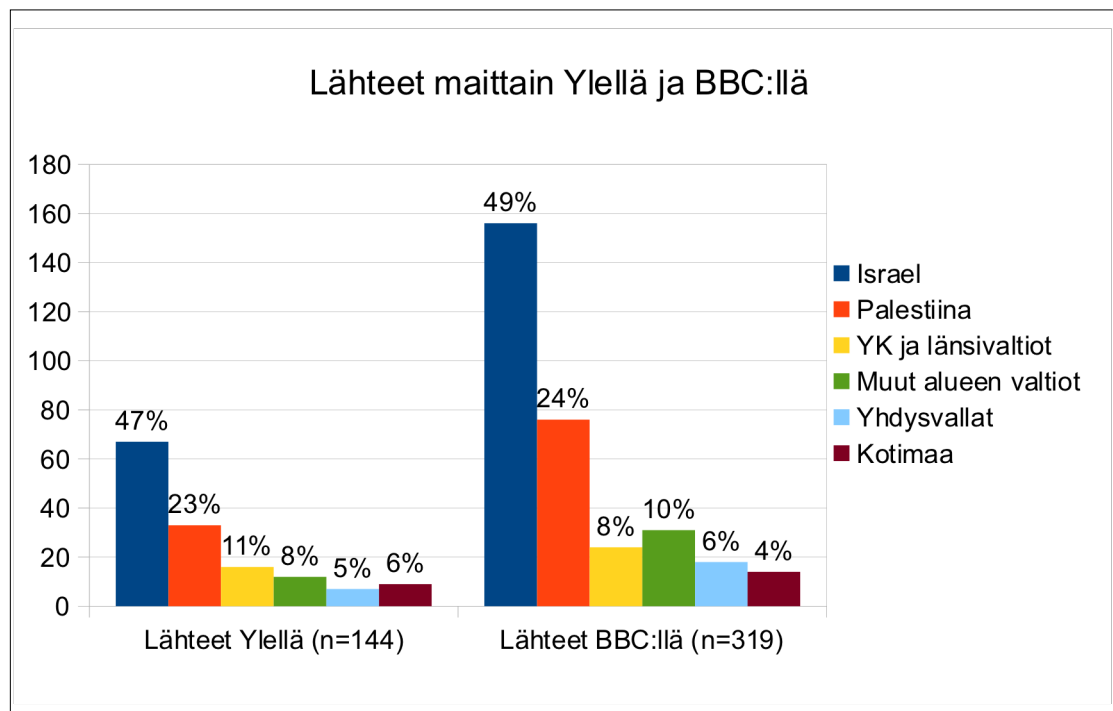
Ylen jutuista 51 pohjautui käytännössä pelkästään uutistoimistojen ja ulkomaisen median – esimerkiksi BBC:n – materiaaliin. Oma kirjeenvaihtaja tuotti tutkimukseen valittuna ajanjaksona paikan päältä 9 juttua. Loput viisi juttua tuotettiin kotitoimituksessa ilman uutistoimistojen tai kirjeenvaihtajan tuottamaa materiaalia. Lähteisiin laskin kuitenkin vain teksteissä mainitut lähteet. Ylen osalta jakauma tarkoittaa sitä, että sen painotukset noudattelevat vahvasti uutistoimistojen painotuksia. BBC:n kaikki jutut olivat omaa tuotantoa, joskin uutistoimistoja ja muita medioita siteerattiin jutuissa yhdeksän kertaa. BBC:llä tämä selittyy vahvalla omalla uutistuotannolla ja resursseilla, jolloin tarvetta uutistoimistomateriaalille ei yksinkertaisesti ole. BBC:n omat kirjeenvaihtajat tuottivat paikan päältä 25 juttua, loput tuotettiin kotitoimituksessa.

Karkeasti maittain jaoteltuna sekä Ylen että BBC:n materiaaleissa esiintyi eniten israelilaislähteitä, eli sellaisia henkilöitä tai tahoja, joiden kansallisuudeksi mainittiin Israel. Kuvioista 8 selviää, että Ylen 144:stä lähteestä melkein puolet oli israelilaisia, 67 kappaletta. Toiseksi eniten lähteinä käytettiin palestiinalaistahoja, joita oli 33 eli neljännes kaikista lähteistä. BBC:llä jakauma oli hyvin samankaltainen, joskin molempien osapuolten osuus oli noin prosenttiyksikön suurempi. BBC käytti israelilaislähteitä 156 kertaa ja palestiinalaislähteitä 76 kertaa. Kummassakin mediassa korostui siis israelilaislähteiden osuus, joka oli noin kaksinkertainen palestiinalaislähteisiin nähden.

Ylellä kolmanneksi käytetyin lähde oli YK sekä yksittäiset länsimaiset valtiot, joihin lukeutui käytännössä kerran Saksa, Ruotsi ja Ranska. Näillä lähteillä tarkoitan siis esimerkiksi mainintaa ”Saksan mukaan”. BBC puolestaan käytti hieman herkemmin lähteinä muslimivaltioita, mutta myös Ylellä ne esiintyivät lähteissä tasaiseen tahtiin. Ympäröivien maiden reaktioiden seuraaminen on merkki siitä, että konfliktia ei käsitelty ainoastaan irrallisena, tyhjiössä tapahtuvana aseellisena yhteenotona, vaan koko alueen vakauteen vaikuttavana kriisinä.

Suomalaiset pääsivät jutuissa ääneen yhdeksän kertaa. Suomalaislähteet olivat melkein yksinomaan asiantuntijoita, poikkeuksena valokuvaaja Jarkko Tiitinen joka kommentoi tilannetta paikan päällä 15.11.2012 julkaistussa jutussa. Oman maan asiantuntijoiden käyttö on luonnollista sen helppouden takia. Niihin nojataan vaikka ne eivät tarjoaisikaan kaikista vahvinta asiantuntijuutta. Kaikki käytetyt ulkomaiset lähteet (pois lukien paikan päällä Israelissa ja Gazassa haastatellut) olivat politiikoja, joiden kommentteja uutistoimistot välittivät. BBC:llä oman maan asiantuntijoiden käyttö oli hieman vähäisempää. Se on ehkä hieman yllättävää kun ottaa huomioon Britannian pitkän historian alueella ja maan merkityksen alueen geopolitiittiseen tilanteeseen (ks. luku 2).

Kuvio 10.

4.7 Israelilais- ja palestiinalaislähteiden asema

Kuten edellä kävi ilmi, sekä Yle että BBC käyttivät israelilaislähteitä valittuna ajankohtana jutuissaan huomattavasti palestiinalaislähteitä useammin.

Odotetusti sekä israelilaisten että palestiinalaisten puolelta ääneen useimmin pääsivät hallinnon edustajat (ks. kuvio 11).

Israelin hallinto nousi Ylen uutisoinnissa lähteeksi 30 kertaa, Gazan hallinto eli Hamas nousi lähteeksi 21 kertaa. Israelin armeija tai sen edustaja esiintyi lähteenä 16 kertaa kun vastaavasti Palestiinan puolelta armeijaa tai sen edustajaa käytettiin lähteenä vain kaksi kertaa. BBC:llä israelilaislähteistä noin 45 prosenttia eli 70 kappaletta edusti hallintoa. Palestiinalaislähteistä hallintoa edusti 46 lähettä. Myös armeijalähteiden käyttö noudatteli samaa linjaa Ylen kanssa. BBC käytti israelilaisia sotilaslähteitä uutisissaan 50 kertaa, kun taas palestiinalaiset sotilaslähteet pääsivät jutuissa ääneen yhdeksän kertaa. Palestiinalaispuolella erona on se, että Hamasilla ei ole virallista armeijaa ja sen sotilasjohto (kuten myös poliittinen johto) toimii maan alta. Tästä syystä

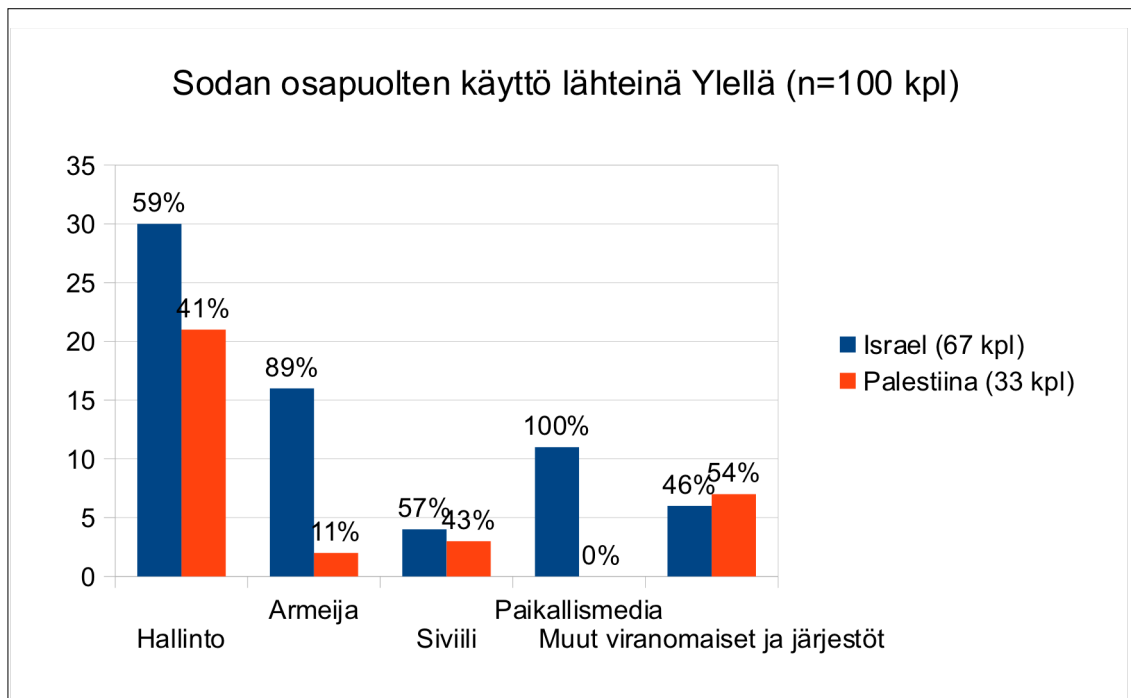
armeijan lausuntojen saaminen on hankalampaa kuin Israelin puolustusvoimilta.

Siviililähteet olivat molemmissa medioissa vähissä. Ylen verkkouutisissa siviileitä käytettiin lähteinä yhteensä seitsemän kertaa. Neljä seitsemästä siviilistä oli israelilaisia, kolme palestiinalaisia. Siviilit pääsivät BBC:n tavallisissa jutuissa suhteessa huomommin ääneen kuin Ylellä, mutta toisaalta BBC julkaisi kolme ainoastaan siviilikokemuksiin perustuvaa gallup-tyylistä juttua, joten todellisuudessa siviiliäännet nousivat Yleä paremmin esille.

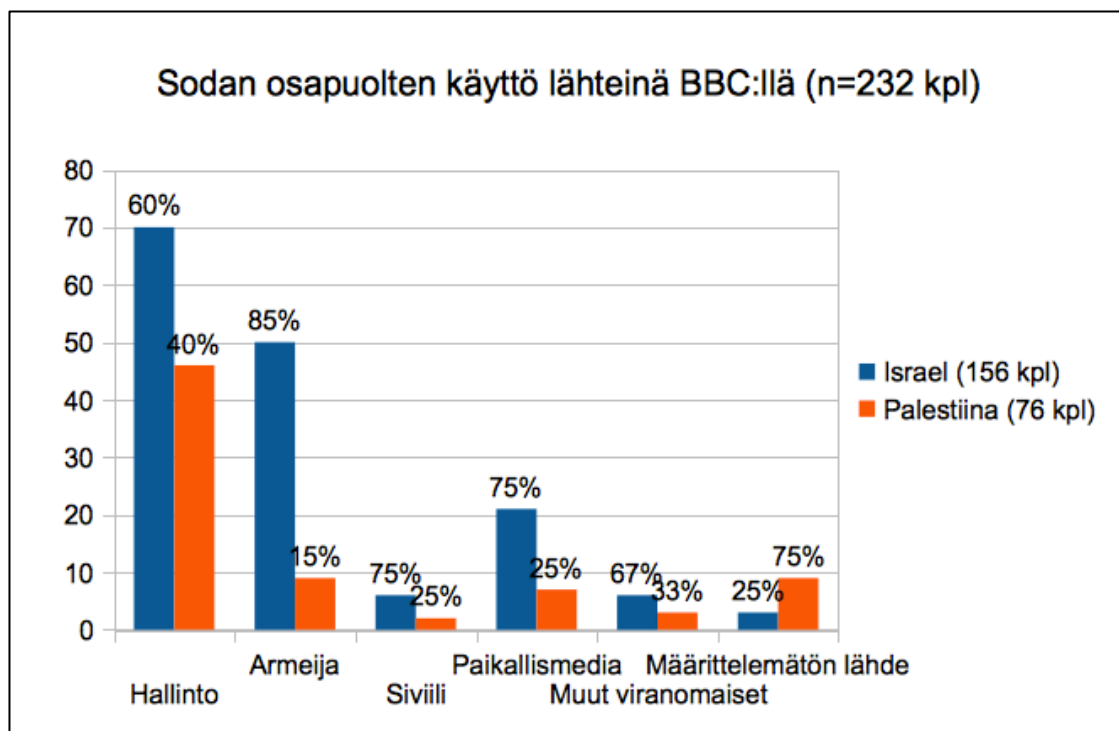
Myös israelilaista mediaa käytettiin Ylellä lähteenä melko usein, 11 kertaa. Palestiinalaismediaa ei siteerattu kertaakaan. Sen sijaan muita palestiinalaisia viranomaisia ja järjestöjä käytettiin lähteinä kerran useammin kuin vastaavia israelilaisia. Näihin lähteisiin laskettiin muun muassa ihmisoikeusjärjestöt ja sairaanhoitoviranomaiset. Myös BBC käytti israelilaismediaa palestiinalaisia tiedotusvälineitä herkemmin lähteenä. Israelilaismedia esiintyi materiaalissa 21 kertaa, eli kolme kertaa palestiinalaismediaa useammin. Tähän ei ole laskettu mukaan erillisiä lehtikatsauksia, joita BBC julkaisi kyseisenä ajanjaksona kolme. Muita israelilaisviranomaisia ja -järjestöjä käytettiin BBC:llä hieman Yleä useammin.

Ylestä poiketen BBC:llä esiintyi jonkin verran määrittelemättömiä lähteitä. Tällaisiksi laskettiin esimerkiksi viittaus "palestiinalaislähteiden mukaan". Tällaisissa tapauksissa kansallisuus on selvä, mutta lähteen positio ei selviä. Tällaisia palestiinalaislähteitä BBC käytti yhdeksän kertaa kun vastaavia israelilaislähteitä käytettiin kolmesti.

Kuvio 11.

Kuvio 12.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän tutkimuksen lähtökohtana ovat olleet seuraavat tutkimuskysymykset: ”Kuinka Israelin ja palestiinalaisten välisen konfliktin uutisoinnissa toteutui määrällinen tasapaino?”, ”millaiseen kontekstiin konflikti mediassa sijoitetaan”, ”ketkä saivat uutisissa ja jutuissa äänensä kuuluviin?” ja ”millaisia eroja Ylen ja BBC:n väliltä löytyi määrällisen tasapainon ja lähteidenkäytön osalta?”. Tässä luvussa pyrin vastaamaan aineiston pohjalta edellä mainittuihin kysymyksiin. Syitä tuloksille pohdin seuraavassa luvussa.

5.1 Tasapainon toteutuminen

Aineiston pohjalta on melko selvää, että uutisointi ei Ylellä määrällisesti mitattuna ole tasapainoista. Suurin ero syntyy otsikkotasolla, jossa Israelin toimet nostetaan huomattavasti suurempaan rooliin. Vaikka otsikoissa usein tiivistyykin itse tekstin sisältö, ei näin aina ole. Vaikka teksti piti sisällään esimerkiksi molempien osapuolten sotatoimia, nostettiin otsikoihin usein toisen osapuolen toimet. Tämä on toimituksellinen valinta ja painotus, joka kuitenkin ohjaa lukijaa. Israel nähtiin aktiivisena sotijana, mutta yhtäläillä Israelin rooli korostui uhrina. Ei siis voida yksioikoisesti todeta, että uutisointi olisi puolueellista. Myös BBC:n otsikoinnissa korostui Israelin rooli aktiivisena sotijana, joskaan ei yhtä vahvasti kuin Ylellä. Etenkin sotatoimista uutisoitaessa otsikkojakauma oli kuitenkin kallellaan Israelin suuntaan sekä sotijana että uhrina. Toisaalta eniten BBC suosi otsikoita, jotka eivät ottaneet kantaa siihen, kuka on aktiivinen sotija. Yli kolmannes otsikoista jätti ottamatta kantaa siihen, kuka toimi. Yleensä nämä otsikot olivat analyysien, galluppien ja kolumnien otsikoita. Myös muutama sotatoimia käsittelevä uutinen otsikoitiin niin, ettei siitä selvinnyt uhri tai toimija.

Otsikointi ei ole tasapainoista, kun sitä vertaa itse teksteihin. Tekstitasolla määrällinen tasapaino nimittäin toteutuu huomattavasti selkeämmin. Ylellä Israelin sotatoimista uutisoitiin hieman enemmän, mutta ero ei ollut kovin merkittävä. Israelin sotatoimista

uutisoitiin noin kymmenen prosenttia enemmän kuin palestiinalaisten sotatoimista. Hyökkäysten eli raketti-iskujen uutisoinnissa toteutui lähes täydellinen määrällinen tasapaino. Tältä osin uutisointi vaikuttaa siis tasapainoiselta.

BBC:llä Israelin sotatoimista uutisoitiin kokonaisuutena hieman enemmän, suurin piirtein samassa suhteessa kuin Ylelläkin. Rivimäärissä Israelin ja palestiinalaisten sotatoimista kirjoitettiin suhteessa 53/47. Otsikointiin nähden teksteistä löytyy tiettyä tasapainottomuutta. Vaikka otsikot nostivat Israelin palestiinalaisia herkemmin aktiivisiksi sotatoimien harjoittajiksi, nostettiin palestiinalaisten sotatoimet tekstitasolla useammin esille. Palestiinalaisten raketti-iskuista (osana sotatoimia) kirjoitettiin noin kymmenen prosenttiyksikköä enemmän kuin Israelin toimista. Israelin aiheuttamista tuhoista puolestaan kirjoitettiin noin kolmannes enemmän kuin palestiinalaisten aiheuttamista tuhoista. Syy tähän saattaa liittyä siihen, että tuhot Gazassa olivat huomattavasti suuremmat kuin tuhot Israelissa, jolloin on luonnollista että niistä uutisoidaan enemmän. Sen sijaan palestiinalaisten raketti-iskujen uutisoinnille ei löydy vastaavaa selitystä. Pelkästään rakettien määrässä mitattuna molemmin puolin raketteja ammuttiin yhtä paljon (ks. sivu 79), joten varsinaista syytä Palestiinan raketti-iskujen korostumiselle ei löydy.

Kumpikaan medioista ei korostanut kummankaan osapuolen roolia puolustautujana. Esimerkiksi rakettihyökkäyksistä kerrottiin pääsääntöisesti hyökkäystoimina.

Suurin tasapainottomuus molemmissa medioissa syntyy siinä, missä määrin sodan osapuolille annetaan tilaa perustella toimiaan. Ylen uutisissa palestiinalaiset pääsivät perustelemaan sotatoimiaan kerran, yhden tekstirivin verran. Israelin perusteluille annettiin tilaa neljätoista kertaa enemmän, eli neljäntoista rivin verran. Perusteluiden suhteen myös BBC suosi Israelia, joskaan ei yhtä räikeästi kuin Yle. Israel sai BBC:llä rivitilaa liki kaksi kertaa niin paljon kuin palestiinalaiset saivat. Tässä kohden tasapaino ei siis toteudu. Sinänsä molempien perustelut sotatoimille olivat hyvin samankaltaiset. Raketti-iskuja perusteltiin molemmin puolin vastauksena toisen osapuolen sotatoimiin, terrorismiin tai piiritykseen.

Yle ja BBC noudattivat uutisoinnissa määrällisen tasapainon osalta hyvin samanlaista linjaa, pieniä eroja lukuun ottamatta. Sotatoimista kirjoitettaessa Yle oli hieman BBC:tä

tasapainoisempi, mutta perusteluiden kohdalla Israelin rooli korostui huomattavasti BBC:hen verrattuna. Johtopäätöksenä voisi sanoa, että monimutkaisen konfliktin uutisoinnissa molemmat mediat näyttivät pyrkivän tasapainoon, eikä ainakaan laajempaa kallistumaa toisen osapuolen kannalle ollut nähtävissä.

Vastauksena alkuperäiseen tutkimuskysymykseen, ”Kuinka Israelin ja palestiinalaisten välisen konfliktin uutisoinnissa toteutui määrällinen tasapaino”, voisi todeta, että määrällisesti tasapaino ei toteudu kummallakaan medialla. Aineistosta ei kuitenkaan löydy yksiselitteistä vinoumaa, jossa toisesta tehdään uhri ja toisesta syyllinen. Sen sijaan tasapainottomuus pitää sisällään Israelin ehkä vahvemman korostumisen niin hyvässä kuin pahassa. Tästä voi päätellä, että median huomio kiinnittyy ensisijaisesti Israelin toimiin, mikä saattaa selittyä sen asemalla demokraattisena valtiona. Se saa kuitenkin aikaan vahvan vaikutelman siitä, että Israel on konfliktissa se joka määrää ja puhuu, ja jonka käsissä konfliktin olemassaolo on. Tämän rinnalla vahvistuu palestiinalaisten rooli passiivisena toimijana joka reagoi Israelin toimiin. Tällainen lähtökohta on siinä mielessä vääristynyt, että Hamas on Gazassa vaaleilla valittu alueen johtoon ja on siinä mielessä legitiimi poliittinen toimija. Tämä tutkimus ei kuitenkaan yritä vastata siihen, noudattiko uutisointi tapahtumien todellisia suhteita.

5.2 Konfliktin taustat ja konteksti

Molemmat mediat olivat jokseenkin yksimielisiä siitä, että Ahmed Jabarin surma laukaisi syksyn 2012 konfliktin. Konfliktin taustoituksessa oli kuitenkin eroja ja selkeämpää tasapainottomuutta kuin uutisoinnissa. BBC esitti konfliktin vahvasti Israelin ylläpitämänä, joskin myös palestiinalaisryhmien osuutta konfliktin jatkumisessa tuotiin esille huomattavan paljon. Eroa oli viisi prosenttiyksikköä. Mielenkiintoisena erona BBC:hen Ylellä konflikti määriteltiin yleisimmin palestiinalaisryhmien ylläpitämäksi. Israelin rooli suhteessa palestiinalaisryhmiin jäi pieneksi.

Yhteistä molemmille medioille on se, että konflikti kuitataan herkästi jommankumman osapuolen ylläpitämäksi kriisiksi, menemättä sen tarkemmin konfliktin taustoihin tai esittämättä perusteluita sille, miksi toinen osapuoli toimii tietyllä tavalla. Karkeana johtopäätöksenä voisi sanoa, että molemmilla medioilla oli selkeä tarve määritellä

syyllinen konfliktille. Sitä, miksi Ylellä korostui palestiinalaisryhmien rooli konfliktin ylläpidossa on vaikea sanoa. Ehkä Kujalan mainitsema (ks. sivu 26) Israelin valtion propagandakoneisto on saanut tältä osin viestiään läpi. Myös juttujen uutispainotteisuus ja yleinen taustoituksen puute saattavat selittää tulosta.

Molemmat mediat avaavat konfliktin lähihistoriaa hieman, mutta yli kymmentä vuotta kauemmas historiantutkiskelussa ei juurikaan mennä. Yle tai BBC eivät siis kumpikaan onnistu avaamaan konfliktin syitä lukijalle, vaan tyytyvät osoittelemaan kyseisen konfliktin syyllisiä. Tämä selittynee osittain sillä, että konfliktin historiallisista syistä on monenlaisia näkemyksiä, ja esimerkiksi kysymys palestiinalaisvaltion legitimitetistä jakaa mielipiteitä. Kuten jo johdantoluvussa mainittiin, voi toinen syy tämäntyyppiselle uutisoinnille olla toimittajien tietämättömyys konfliktin historiasta. Historian voi kuitenkin kerrata tuomalla esille sen kiistellyt vaiheet. Sen sijaan, että Yle tai BBC esittelisivät alueen historiaa ja eriäviä näkemyksiä, jättävät ne liki kokonaan käsittelemättä koko historiallisen kontekstin. Ilman historiallista kontekstia on puolestaan mahdotonta käsittää konfliktin syvyyttä.

5.3 Israelin hallitsema mediamaisema

Yle käytti rivimäärään suhteutettuna enemmän lähteitä kuin BBC. Tämä selittyy pitkälti BBC:n tekstikeskeisyydellä. Yksittäiset lähteet saivat siis periaatteessa BBC:llä enemmän palstatilaa kuin Ylellä.

Molemmilla medioilla israeliläislähteet nousivat suosituimmiksi lähteiksi. Tähän vaikuttanee se, että medianäkyvyydestä käydään Lähi-idässä tiukkaa kamppailua, ja tuossa kamppailussa Israelilla on etulyöntiasema. Toisaalta Israelin hallinto on kaikin puolin helpompi vaihtoehto, sillä Gazan hallinto ei ole samalla tavoin järjestäytynyt, eivätkä kaikkia Gazassa toimivat palestiinalaisryhmät edusta samaa poliittista tahoja. Mielenkiintoista on, että lähteiden määrän perusteella suhtautuminen Israeliin näyttäisi olevan yllättävän kriittiköntä. Seuraavaksi suosituin lähde Ylellä ja BBC:llä oli juuri Palestiina. Molemmilla medioilla israeliläislähteiden määrä oli kuitenkin kaksinkertainen palestiinalähteiden määrään nähden. Luonnollisesti Yhdysvallat

pääsi ääneen molemmissa medioissa luultavasti läheisten Israel-suhteiden ansiosta. Kotimaisia lähteiden osuus oli muutamia prosentteja, joskin Ylellä esiintyi suhteessa enemmän suomalaislähteitä kuin BBC:llä brittilähteitä.

5.4 Virallisten lähteiden hallintaa

Tutkimuksen kannalta mielenkiintoinen on tulos, jonka mukaan suosituimmat lähteet löytyivät nimenomaan Israelin hallinnosta ja puolustusvoimista. Virallisten lähteiden käyttö vahvistaa aikaisempaa tutkimusta ja teoriaosuudessa esiteltyjä lähdekäytäntöjä. Herää kuitenkin kysymys, kuinka luotettavana sodan osapuolen hallitus- ja sotilaslähteitä voidaan pitää.

Lähteiden asemaa mitattaessa jakauma on samankaltainen molemmissa medioissa. Yhteistä on myös se, että nimenomaan sotilaslähteet olivat melkein aina israelilaisia. BBC käytti palestiinalaisia sotilaslähteitä yhdeksän kertaa, Yle kahdesti, kun taas israelilaisten sotilaslähteiden määrä oli moninkertainen.

Siviilien määrä lähteinä oli molemmilla medioilla vähäinen. BBC tosin paikkasi tätä puutetta julkaisemalla erillisiä gallup-tyylisiä juttuja, joissa siviilit pääsivät kertomaan kokemuksiaan konfliktista. Itse uutiset kuitenkin voidaan nähdä hyvin elitistisinä ja viranomaisvetoisina, vaikka tilaa siviilikokemuksille varmasti olisi ollut. Esimerkiksi paikan päällä olleet kirjeenvaihtajat luottivat herkemmin omiin havaintoihinsa kuin silminnäkijöiden kokemuksiin. BBC:n jutuista 25 kappaletta tuli suoraan kirjeenvaihtajalta, Ylellä kirjeenvaihtajajuttuja oli yhdeksän.

Luen sellaisen lähdekäytännön puutteeksi uutisoinnille, sillä viranomaistasolta uutisoituna konflikti jää varmasti etäiseksi ja viralliseksi. Voisi myös uskoa, että mitä enemmän viranomaiset pääsevät ääneen siviiliäänten kustannuksella, sitä herkemmin uutisoinnissa korostuu virallinen propagandasisältö. Tällä tarkoitan sitä, että siviilikokemukset ovat omiaan vahvistamaan konfliktitilanteissa viranomaisten väittämiä.

Sekä Yle että BBC siteerasivat israelilaista paikallismediaa palestiinalaismediaa

useammin. BBC käytti palestiinalaismediaa lähteenä seitsemän kertaa, kun taas Yle ei kertaakaan. Ylen jutuista 51 perustui lähtökohtaisesti uutistoimistojen materiaaliin, jolloin alkuperäinen lähde ei aina käy ilmi. Uutistoimistojen osuus tulee ilmi liitteessä 2. Tuloksiin otin kuitenkin mukaan vain lähteet jotka esiintyivät tekstin sisällä. On siis otettava huomioon se mahdollisuus, että kaikki alkuperäislähteet eivät tule jutuissa esille.

BBC:llä uutiset olivat pääsääntöisesti omaa tuotantoa joten samaa ongelmaa ei synny. Uutistoimistoja käytettiin lähteenä seitsemän kertaa, tällöinkin tekstin sisällä, ei kokonaisuudessaan.

Teoriaosuudessa nousi esille uuden median tuoma muutos mediamaisemaan. Sosiaalisen median pitäisi ainakin teoriassa tuoda kansalaiset lähemmän perinteisiä medioita. Kokemusten, videoiden ja kuvien välittäminen uutistapahtumien keskeltä on helpottunut maailman verkottumisen myötä. Lähteiden käytössä se ei juuri näkynyt. Kansalaisjournalistit eivät päässeet sen suuremmin ääneen, ja materiaalissa luotettiin perinteiseen uutistenkeruuseen. Toisaalta tuloksissa ei näy BBC:n tuottama reaaliaikainen seuranta kriisistä. Seurantaan nostettiin myös lukijoiden ja paikallisten twiittejä. Niin sanottua live feedia oli kuitenkin vaikea jälkikäteen ottaa mukaan tutkimukseen.

5.5 Tulokset portinvartijateorian näkökulmasta

Tuloksista on nähtävissä Shoemakerin käytänteiden tason korostuminen (ks. sivu 42). Uutisoinnissa korostuu raakamateriaalin merkitys, eli se tieto ja ne lähteet joita on saatavilla. Tämä johtuu siitä, että esimerkiksi sotatoimista kirjoittaminen ei konfliktitilanteessa perustunut niinkään havainnointiin kuin viralliseen tiedotusmateriaaliin, eikä toimittajilla ollut täysin rajaton pääsy eri lähteiden äärelle. Voisi siis sanoa, että uutisointi kumpusi käsillä olevasta materiaalista. Tämä tarkoittaa, että yksittäisen toimittajan rooli portinvartijana on konfliktitilanteessa kenties pienempi kuin muuta uutistuotantoa työstettäessä. Silti toimittajan roolia ei voi pitää vähäisenä. On pitkälti toimittajan käsissä valita, mikä osa saatavilla olevasta tiedosta julkaistaan.

Esimerkiksi Ylellä suuri osa materiaalista tuli uutistoimistojen kautta, jolloin toimittaja kotitoimituksessa on se, joka karsii lopulta julkaistavan materiaalin.

Yksittäisten toimittajien rooli portinvartijoina korostuu, kun konfliktialueelle lähetetään kirjeenvaihtajia. Tämä toimittaja valitsee, millaista kuvaa hän tilanteesta luo. Kuten teoriaosuudessa ja johdannossa kävi ilmi, toimittajan mahdollisuudet konfliktialueilla ovat rajatut. Käytännössä toimittaja ei siis voi mielensä mukaan mennä kaikkialle. Sotalueella hän kuitenkin valitsee, miten kuvailla pommien tuhoja tai siviilien tuntoja. BBC:llä omia toimittajia oli paikan päällä Yleä enemmän, jolloin toimittajien rooli korostui. Ylellä paikan päällä oli yksi toimittaja, joten oman toimittajan rooli oli pienempi.

Yhteenvetona voinee todeta, että uutisoinnissa oli havaittavissa epätasapainoa puolin ja toisin. Tekstitasolla molempien toimista uutisoitiin melko tasaisesti, eikä kumpaakaan osapuolta nostettu toimiensa puolesta vahvempaan tai heikompaan rooliin. Tekstiin suhteutettuna Israelia kohdeltiin otsikkotasolla epätasa-arvoisesti, sillä ainoastaan otsikoiden perusteella voisi luulla, että Israel toimi sodassa paljon aktiivisemmin kuin palestiinalaisryhmät. Tuloksissa ehkä näkyy se, että Israelia kohdeltiin uutisoinnissa selkeästi valtiona kun taas toinen osapuoli nähtiin hieman epämääräisenä joukkona Israelia ja sen toimia vastustavia. Yle korosti palestiinalaisten roolia konfliktin ylläpitäjänä, ja antoi Israelille suhteessa huomattavan määrän tilaa perustella omia toimiaan. BBC oli tässä mielessä tasapainoisempi. Sen uutisoinnissa painotettiin molempien roolia konfliktin ylläpidossa ja myös perusteluissa molemmat saivat tilaa – joskin Israel enemmän. Kaikki yllä mainittu perustui suurelta osin israeliläislähteisiin, mikä osaltaan selittää painotuksia ainakin Ylellä. Lähteiden jakautumisessa tutkimustulokset vahvistivat aikaisempia tutkimustuloksia viranomaislähteiden suuresta roolista konfliktijournalismissa.

6 POHDINTA

Avaan tässä luvussa johtopäätöksiä ja yritän linkittää ne teoriaosuudessa esittelemääni kehykseen. Pyrin siis vertailemaan tutkimuksen tuloksia aiempiin tutkimuksiin sekä löytämään syitä sille, miksi tulokset olivat sellaisia kuin ne olivat. Jos edellinen luku vastasi kysymykseen ”mitä”, koetan tässä luvussa hieman avata kysymystä ”miksi”.

6.1 Mihin unohtuu Palestiina?

Kun uutisoinnin tasapainoa peilaa aikaisempaan tutkimukseen, eivät tulokset suoranaisesti yllätä. Määrällisen tasapainon osalta sekä Ylen että BBC:n materiaalista nousseet tulokset noudattavat pitkälti niitä tuloksia, joita esimerkiksi Philon tutkimuksessa nousi esille (Philo 2011). Käytännössä ainoa alue, jolla ainakin näennäinen tasapaino kutakuinkin, toteutui oli sotatoimista uutisointi. On kuitenkin vaikea arvioida, kuinka tasapainossa tulokset ovat todellisuuden kanssa, eli missä suhteessa sotatoimet todellisuudessa jakautuivat. Israelin puolustusvoimien mukaan (Israelin puolustusvoimien verkkosivut) Israelin armeija iski sotaoperaation aikana 1500 kohteeseen. Saman lähteen mukaan Gazasta ammuttiin Israeliin noin 1500 rakettia. Israelilaisen ihmisoikeusjärjestö B'Tselemin mukaan (Stein 2013) Israelin iskut olivat huomattavasti tuhoisampia. Iskuissa kuoli 167 palestiinalaista (Stein 2013, 9) kun taas Israelin puolelta kuoli neljä (Stein 2013, 28). Tältä kantilta katsottuna tasapaino oli siis tyydyttävää.

Kummallakaan medialla ei tämän tutkimuksen pohjalta näytä olevan vaikeuksia Israelin näkemysten julkituonnissa, mutta palestiinalaisten kohdalta ei voi sanoa samaa. Palestiinalaisten voimankäytöstä ja sotatoimista uutisoitiin siinä missä Israelinkin, mutta omaa ääntä heille ei annettu. Rivimääriä mitattaessa paljastui, että Israel sai puolustaa tekojaan varsin runsassanaisesti Teemoissa olivat yleisiä Israelin turvallisuuden takaaminen (puolustus), sota terrorismia vastaan, vastaus rakettituleen ja asevarustelun kitkeminen. Israelin perustelut olivat kaikki selkeästi puolustustoimenpiteitä. Aineistossa hälyttävää oli se, että Ylellä palestiinalaisten perustelut saivat sadasosan kaikille perusteluille annetuista tilasta.

Ainakin Britanniassa tällaisella uutisoinnilla on ollut selkeitä vaikutuksia yleisön käsitykseen konfliktista. Philon yleisötutkimuksessa kaksi kolmasosaa vastanneista ei esimerkiksi tiennyt kuka oli miehittäjä miehitetystä alueista puhuttaessa (Philo 2011, 398). Philo nosti oman tutkimuksensa pohjalta esille ajatuksen, että Israelin dominointi uutisoinnissa johtaa siihen, että se saa teoilleen legitimitetin (Philo 2011, 341 – 344). Edellisessä luvussa nostin omasta materiaalistani esille saman ajatuksen. Toisen osapuolen korostaminen johtaa helposti ajatukseen, jonka mukaan kyseinen osapuoli on jotenkin merkittävämpi tai todellisempi. Toisaalta ajatus on hieman ristiriidassa oman näkemykseni kanssa, jonka mukaan Israelin toimia ei suinkaan pidetä maailmalla oikeutettuina. Päällisin puolin ongelma siis piilee siinä, että palestiinalaiset eivät saa perustella tekojaan samassa määrin kuin Israel. Kuten Philon tutkimuksessa (Philo 2011, 356), myös omassani näytti siltä, että Israelin esittämät lausunnot esitettiin faktoina. Palaan myöhemmin tässä luvussa siihen, mikä tekee siitä erityisen ongelmallista.

Toisaalta syy uutisoinnin painotuksiin voi löytyä juuri siitä seikasta, että Israel todellakin nähdään legitiiminä toimijana ja samalla sen toimille löytyy jollain tapaa enemmän ymmärrystä kuin kulttuurisesti ja yhteiskunnallisesti vahvasti länsimaista eroavalle Palestiinalle. Palestiinaan verrattuna Israel täyttää paremmin valtion ehdot, ainakin länsimaisesta perspektiivistä katsottuna. Sillä on demokraattisesti valittu hallitus ja vakaa hallinto, kun taas Palestiina on kahteen maantieteelliseen leiriin ja moneen poliittiseen haaraan jakautunut epävaltio. EU määrittelee Yhdysvaltain tavoin Gazaa hallitsevan Hamasin terroristijärjestöksi (EU:n verkkosivut). Tämä ajatus mukailee gatekeeper-teorian yhteiskuntaulottuvuutta (Shoemaker 1991), jonka ajatuksena on, että historian ja kulttuurin pohjalta nousevat käsitykset uutisoitavasta maasta vaikuttavat siihen, miten siitä uutisoidaan. Kun kyseessä on kaksi valtiota – joista toinen on tosin melko kiistelty – , lienee eurooppalaisen median helpompi samaistua siihen, joka kulttuuriltaan ja yhteiskuntamalliltaan vastaa vahvemmin omaa käsitystä yhteiskunnasta. Tätä ajatusta osaltaan vahvistaa se, että pienistä eroista huolimatta Ylen ja BBC:n uutisointi tuntui noudattavan samankaltaista, kirjoittamatonta kaavaa, jota voinee nimittää eurooppalaiseksi lähestymistavaksi. Mielenkiintoista olisikin vertailla laajemmin uutisointia esimerkiksi eurooppalaisen, yhdysvaltalaisen ja arabimedian välillä, ja pohtia millä tavoin maan yhteiskuntamalli ja suhteet vaikuttavat uutisoinnin

luonteeseen.

6.2 Uutisten rakentama maailmankuva

Yksi median tärkeimmistä tehtävistä on selittää maailmaa. Median mahdollittoman kuuloinen tehtävä on tiivistää monisyiset ongelmat ymmärrettäviksi kokonaisuuksiksi – kuitenkin yksinkertaistamatta niitä liikaa. Tehtävään liittyy vastuu, sillä media luo maailmankuvaa, ja kuten esimerkiksi Philon tutkimuksesta selviää (Philo 2011, 399), ainakin Britanniassa yleisön tietämys Lähi-idän konfliktista on yhtä reikäinen kuin uutisointikin. Tämä tutkimus aikaisempien tavoin antaa kuvan, että Lähi-idän konflikti on niin hankala ettei sen syitä, taustoja ja seurauksia enää jakseta täysin avata. Uutisanalyysien ja etenkin historiaa avaavien taustajuttujen määrä suhteessa konfliktin laajuuteen on liian pieni. Ehkä oletetaan, että uutisista tutun konfliktin taustat ovat jo yleisöllä hallussa tai ehkä toimituksen realiteetit ja tiivis aikataulu pakottaa toimitukset pinnalliseen uutisointiin. Lähi-Idän konfliktista, puhutaan sitten vuosikymmenten kriisistä tai yksittäisistä kriisin kärjistymistä, ei kuitenkaan voi saada tasapainoista kuvaa ilman kontekstin vahvaa esilletuontia. Konfliktin historiaa ei pitäisi ohittaa olankohautuksella olkoon se kuinka monisyinen tahansa.

Medialla tuntuu tämän tutkimuksen pohjalta olevan taipumus piiloutua ympäröivien yleistyksien taakse. Molemmat mediat toivat esille, että syksyn 2012 konflikti oli osa suurempaa ja pitkäkestoisempaa kriisiä, mutta sitä, mikä tuo kriisi on, ei juuri avattu. Esimerkiksi määritelmä ”vuosikautia kestänyt konflikti” olettaa, että yleisöllä on aiheesta sen verran tuntemusta, että osaa hahmottaa tapahtumat osana 1900-luvun alkupuolelta alkanutta ketjua. Verkkojournalismin myötä tapahtumien taustat on entistä helpompi tarjolla lukijalle. Periaatteessa toimituksessa voidaan tuottaa yksi laaja taustoittava juttu tai esimerkiksi aikajana, joka voidaan linkittää jokaisen verkkojutun osaksi.

Ymmärtääkseen Lähi-idän konfliktia yleisön olisi hyvä ymmärtää ainakin kahden merkittävän historian tapahtuman vaikutukset alueeseen. Ensimmäinen on Israelin valtion perustaminen vuonna 1948. Tuolloin suuri osa palestiinalaisista joutui jättämään kotinsa ja maansa, mikä käytännössä raunioitti palestiinalaisten mahdollisuudet

kansallisvaltioon. Toinen merkittävä vuosi on 1967, jonka jälkeen palestiinalaiset ovat miehittyillä alueilla asuneet Israelin vallan ja voimankäytön alaisuudessa ilman täysimittaista oikeutta maahan tai sen resursseihin. Palestiinalaistoimet ovat vieläkin suoraa seurausta noista tapahtumista. Myöhemmin alueen epävakauteen on vaikuttanut esimerkiksi siirtokuntakehitys ja Hamasin radikalisoituminen.

BBC panosti historian avaamiseen hieman Yleä enemmän, mutta selvästi suurempi painoarvo annettiin niin sanotuille nopeille selityksille, joiden mukaan konflikti on poliittinen tai korkeintaan seurausta lähihistorian myllerryksistä. Syistä puhuttaessa Yle korosti palestiinalaisryhmien roolia konfliktin ylläpitäjänä, muttei onnistunut avaamaan ryhmien motiiveita. BBC toi melko tasapuolisesti esille sen, että konflikti oli seurausta molempien osapuolten toimista. BBC ei kuitenkaan sen tarkemmin pureutunut lähistoriaa pidemmälle avatakseen sitä, miksi osapuolet pitävät yllä konfliktia. Molemmat mediat siis onnistuivat vastaamaan kysymykseen ”kuka ylläpitää konfliktia” muttei ”miksi konflikti jatkuu”.

Ilman historian tuntemusta koko konflikti jää juurettomaksi ja samalla alttiiksi pinnallisille selityksille ja syyllistyksille. Mitä vähemmän konfliktiuutisointi rakentuu historian ja faktuaalisen taustan varaan, sitä enemmän jää tilaa propagandalle ja jopa valheellisille perusteluille. Myös osapuolten perusteluiden kriittinen tarkastelu on vaikeaa ilman historiantuntemusta. Kun palestiinalaisten näkemys konfliktin juurista uupuu, jäänee ymmärrys konfliktista hyvin vajavaiseksi ja Israel-painotteiseksi.

Näin yksipuoleisessa uutisoinnissa piilee myös se vaara, jota käsittelin jo teoriaosuudessa. Kempfin (2007, 3) mukaan media omaksuu herkästi uutisoinnissa tavanomaisen mallin, joka pohjautuu kysymyksille ”kuka aloitti sodan” ja ”kuinka se (aloittaja) voidaan pysäyttää”. Tällöin konflikti tiivistyy nollasummapeliksi, köydenvedoksi, jossa toinen menettää metrin aina kun toinen saa metrin. Mielestäni Kempfin kuvailema malli on osittain seurausta juuri taustoittamisen puutteesta. Kun konflikti nähdään lähinnä pinnallisena, kahden osapuolen välisenä poliittisena tai lähihistoriasta kumpuavana kiistana, tiivistyy se herkästi nollasummapeliksi.

6.3 Toimituksen rutiinit määrittelevät uutisoinnin

Yhdeksi syyksi Philo antaa tällaiselle pinnallisuudelle sen, että uutishuoneissa harvoin käydään keskustelua yleisön tavoittamisesta tai uutisoinnin vaikutuksista yleisön ymmärrykseen (Philo 2011, 333). Osasyynä löytynee lisäksi uutisoinnin luonteesta. Etenkin verkkojournalismissa – johon tämä tutkimus keskittyi – pitää pystyä tuottamaan yleisölle äärimmäisen ajankohtaista materiaalia jatkuvana uutisvirtana. Verkosta etsitään päivityksiä tilanteisiin, tapahtumien seuranta. Tämä luo uutisoinnille tiukat aikamääreet ja vähentää mahdollisuuksia syväluotaavaan taustoittamiseen. Tässä kiteytyy myös gatekeeper-teorian ydin, jonka mukaan toimitukselliset rutiinit määrittelevät uutisvalinnan kriteereitä.

BBC:n kohdalla kritiikki lienee jopa oikeutetumpaa, sillä suuren mediatalon kirjeenvaihtaja- ja asiantuntijaverkosto on laaja. Kuten aikaisemmin mainitsin, on BBC:n kirjeenvaihtajaverkosto maailman laajin ja pelkästään syksyn 2012 Lähi-idän kärjistyneestä konfliktista kirjoitti paikan päältä useampi kirjeenvaihtaja. Lienee siis oikeutettua olettaa, että asiantuntemusta talosta löytyy. Mediatalot ovat myös huomattavan alttiita vaikutusyrityksille, etenkin Israelista ja Palestiinasta puhuttaessa. Kuten jo johdannossa mainitsin, erilaiset ystävyysryhmät ovat aktiivisia median suuntaan. Esimerkiksi Britanniassa Israel-lobbaajat ovat parlamentin ympärillä aktiivisin ryhmä. Poliitikkoja ja päättäjiä voidellaan rahalla ja Israelin matkoilla (Dispatch: Inside Britain's Israel lobby). Lobbausta tuskin tapahtuu Suomessa samoissa määrin, mutta kun ottaa huomioon esimerkiksi Ylen uutisten lähteet, ei lobbauksenkaan merkitystä voi jättää huomiotta. Valtaosa uutisista tuli suurilta kansainvälisiltä uutistoimistoilta ja mediataloilta, näiden joukossa myös BBC. Uutisointia tutkittaessa täytyy ottaa huomioon myös ne realiteetit, joissa työtä tehdään ja joista esimerkiksi Helsingin Sanomien toimittaja Inka Kovanen puhui. Kovasen kokemuksen mukaan toimittajien on ollut huomattavasti helpompi päästä konfliktitilanteessa Israeliin kuin Gazaan. Syksyn 2012 konfliktin aikana kontrolli rajalla oli todella tiukkaa. Yhdistettynä aikataulupaineisiin tukeutuminen helposti saavutettaviin lähteisiin on ymmärrettävä lopputulos.

Vastaukset kysymykseen ”miksi” nousevat vahvasti kehystämisteorian pohjalta. Tässä tutkimuksessa ei tehty kehysanalyysia, mutta se tarjoaa hyvän lähtökohdan pohdinnalle

ja myös mahdolliselle jatkotutkimukselle. Tewksburyn ja Scheufelen (2007) viisi uutisoinnin kehystykseen vaikuttavaa tekijää ovat yleiset yhteisön normit ja arvot, organisatoriset paineet ja rajoitukset, eturyhmien ja poliittisten tahojen ulkoinen painostus, ammatilliset rutiinit ja toimittajien itsensä ideologiset ja poliittiset suuntaukset. Hyvin vahva on myös ajatus, jonka mukaan kehystäminen on toimittajien itsensä sosiaalisten ja ammatillisten rutiinien tulos. Näiden kaikkien voidaan jossain määrin nähdä vaikuttavan myös Lähi-idän uutisointiin. Yhteisön eli tässä tapauksessa esimerkiksi suomalaisen median länsimaista demokratiaa korostavien arvojen voi ajatella luovan luonnollisen rinnastuksen Israelin valtioon. Kuten tämän tutkimuksen teoriaosuudessa tuli ilmi, organisatoriset paineet kannustavat nopeiden ja turhan usein pinnallisten uutisten tekoon kun taas eturyhmät luovat painetta ulkopuolelta. Näiden lisäksi yksikään toimittaja ei voi olla uutisoinnissaan sataprosenttisen objektiivinen, vaan henkilökohtaiset arvot ja ideologiat varmasti ohjaavat uutisointia tiettyyn suuntaan.

Lisäksi toimittajien itsensä tuottama sosiaalinen ja ammatillinen paine saattaa yksipuolistaa uutisointia. Kun media jatkuvasti ylläpitää tiettyä diskurssia on vaikea kuvitella, että yksittäinen media lähtisi siitä poikkeamaan.

6.4 Totuus sodan uhrina

Lukuisat aikaisemmat tutkimukset lähteiden käytöstä vahvistavat, että viralliset tahot dominoivat uutisointia, eikä tämä tutkimus tee poikkeusta. Ministerit ja hallinnon edustajat saivat tasaiseen tahtiin tilaa verkkouutisten palstoilla, suurin piirtein samassa suhteessa sekä Ylellä että BBC:llä. Virallisten tahojen vahva edustus on ymmärrettävää, sillä konfliktitilanteessa toimijat ovat ensisijaisesti valtioita, eivät yksityishenkilöitä. Vaikka kaikki yksilöt eivät sotatoimia hyväksyisikään, voi demokraattisesti valitun hallituksen toimien nähdä edustavan koko kansaa. Tällöin myös uutisoinnin tulee ensisijaisesti vastata siihen, mitä valtio tekee ja miksi se tekee, eikä tähän voi vastata kukaan muu kuin hallinnon edustaja. Konfliktitilanne on laaja ja sekava, ja kokonaiskuvan luominen vaatii virallisten tahojen selvityksiä tapahtumista, silläkin uhalla että niillä pyritään ohjailemaan uutisointia haluttuun suuntaan. Tästä syystä virallisen uutisoinnin rinnalle tarvitaan myös vaihtoehtoisia lähteitä ja siviilikokemuksia

joihin virallisten lähteiden tietoja voidaan peilata.

Konfliktitilanteen kaoottisuus ja lähtökohtainen epäluottamus myös virallisten tahojen sanomisia kohtaan johtaa siihen, että tasapainoa ja ymmärrystä pyritään luomaan esittelemällä rinnakkain molempien osapuolten viralliset näkemykset tilanteesta. Tämä on hyvä tapa etsiä objektiivista tietoa silloin, kun totuus uhkaa hukkaa sodan jalkoihin. Näin tapahtui syksyn 2012 konfliktin uutisoinnissa jossain määrin, mutta tulokset myös osoittavat, että Palestiinan viralliset tahot eivät päässeet tasapuolisesti ääneen. Suuri osa uutisten virallisista tiedoista perustui yksinomaan Israelin hallituksen tietoihin. Tämä osaltaan vahvistaa jo aikaisemmin esille tuomaani ajatusta Israelin oletetusta legitimitetistä Palestiinaan nähden. Jopa sotatilanteessa Israelin hallinnon jakama tieto nähtiin tarpeeksi luotettavana uutisten pohjaksi.

Konfliktiuutisoinnin toissijaiseksi tekijäksi jää luonnollisesti sodan seurausten raportointi. Tällä tarkoitan niitä vaikutuksia, joita konfliktilla on esimerkiksi osapuolten sisäpolitiikkaan, kansainväliseen politiikkaan ja talouteen sekä yksilöiden elämään. Aikaisemmat konfliktiuutisointiin perehtyneet tutkimukset osoittavat, että siviilien osuus lähteistä on usein huomattavan pieni, niin myös tässä tutkimuksessa. Ylen uutisissa viitattiin siviililähteeseen 7 kertaa, BBC:llä 8. On erikoista, että esimerkiksi Gaza-reportaaseissa ei kovin kärkevästi haettu siviileiltä kommentteja, vaan sen sijaan tyydyttiin kuvailemaan sitä mitä toimittaja itse näki. Tällöin kyseessä tuskin on haastateltavien saannin vaikeus. Molemmilla medioilla israelilaisten siviilien osuus on suurempi kuin palestiinalaisten, vaikka tuhojen perusteella voisi kuvitella, että konfliktin vaikutukset Gazassa asuvien siviilien elämään olivat suuremmat. BBC:n gallup-tyylisissä siviilijutuissa kuitenkin nostettiin siviilien kokemuksia onnistuneesti esille, joten kokonaisuudessaan BBC onnistui tuomaan myös yksilöiden kokemuksia konfliktiuutisoinnin tueksi.

Toisaalta tulos on hieman yllättävä, sillä toimituksissa on havahduttu siihen, että juttujen pitäisi herättää tunteita ja kiinnostaa mahdollisimman suurta yleisöä (Preston 2009, 137). Toisaalta Lähi-idän konflikti tiivistyy ihmisten mielissä herkästi juutalaisten ja arabien väliseksi vihamielisyydeksi. Tässäkin mielessä olisi mielenkiintoista ja tärkeätä saada esille siviilien näkemyksiä konfliktista ja sen taustoista.

Kuten Tapio Kujala väitöskirjassaan tuo ansioituneesti esille, on Israelilla käytössään Lähi-idän modernein armeija ja sitä vastaava tiedotuskoneisto. Kujala (2012, 130) kirjoittaa, että ”Israelin armeijan tiedotusosasto (prikaatia) johtaa prikaatinkenraali, joka on alisteinen pääesikunnan operaatioyksikölle. Suomen pääesikuntaa vastaavassa organisaatiossa johdetaan armeijan koko viestintää.”

Israelin armeija pyrkii sotilasoperaatioissaan välttämään mediahuomion esimerkiksi kohdentamalla iskunsa niin, ettei media ole niitä todistamassa. Silloin kun se ei onnistu, on Israelin puolustusvoimilla hyvin rasvattu koneisto voitelemassa mediaa (Kujala 2012, 130 – 133). Mediakoneisto on ärhäkkä, verkostoitunut ja äärimmilleen koulutettu osa sotakoneistoa. Se on yhtä lailla muuntautumiskykyinen ja pystyy omaksumaan uusia strategioita tilanteiden kehittymisen mukaan. Armeijan tiedotusosasto palvelee lehdistöä 20 tuntia vuorokaudessa, 7 päivää viikossa.

Palestiinalaisten mediastrategia sen sijaan on olematon, mutta sisäisesti palestiinalaismediaa leimaa raaka sensuuri, joka estää kritiikin omassa mediassa ja sen kautta sen leviämisen länsimaiseen mediaan.

Israelin mediastrategia näkyy omassa tutkimuksessani. Israelin puolustusvoimat (IDF) tai sen edustajat esiintyivät lähteinä tiiviiseen tahtiin, BBC:llä 50 kertaa ja Ylellä 16 kertaa. Etenkin tapahtumien kulun uutisoinnissa nojaututtiin IDF:n tietoon. Tähän lienee syynä toisaalta IDF:n aggressiivinen tiedotus, toisaalta se pystyy tiukasti rajaamaan toimittajien mahdollisuuksia saada tietoa tai päästä todistamaan tapahtumia, mikä tarkoittaa, että IDF todellakin saattaa olla ainut käytettävissä oleva lähde. Tasapainon ja tasapuolisuuden valossa tällainen painotus on huomionarvoinen. Tiedotustoiminta pyrkii aina haluamaansa päämäärään, sen tehtävänä ei siis ole totuuden löytäminen. Virallinen tiedotus voi palvella mediaa renkinä, mutta isännäksi sitä ei kannataisi ottaa.

Lähi-idän konfliktissa Israelin mediakoneiston tuottama tieto monistuu globaalien median eetterissä nopeasti vallitsevaksi totuudeksi. Uutistoimistojen uutisia toistetaan ja kopioidaan maailmalla, ja kun kilpailevaa totuutta ei ole saatavilla, pyörii mediamylyssä lopulta se sama tiedotusmateriaali. Faktoja tarkistettaessa journalisti luultavasti törmää kaikkialla samaan tietoon, mikä lisää ainakin journalistin

näkökulmasta sen painoarvoa. Näin myös vääristymät voivat muuttua nopeasti totuudeksi. Tästä syystä journalistien tulisi tuntea se ympäristö josta kirjoitetaan; tuntea osapuolten mediastrategiat, ymmärtää konteksti, johon lausumia voi peilata sekä tietää, mistä vaihtoehtoisia lähteitä voisi etsiä.

6.5 Objektiivisuuden toteutuminen uutisissa

Tässä tutkimuksessa pureuduttiin tasapainon tutkimiseen. Kuten teoriaosuudessa esittelemässäni Westerståhlin objektiivisuuden komponenteissa (Westerståhl, 1983) tuodaan esille, tasapaino on lopulta alisteinen ihanne korkeammalle päämäärälle, objektiivisuudelle. Objektiivisuus puolestaan rinnastetaan usein rehellisyyteen, joka tosin on journalisteille useammin pyrkimys, kuin toteutunut tosiasia.

Miten Lähi-idän konfliktin uutisointi sitten vastasi länsimaisen journalismin ihanteeseen objektiivisuudesta? Vaikka tasapainossa oli nähtävissä puutteita, ei se tarkoita, etteikö uutisointi silti olisi ollut objektiivista. Kuten Smith (2008, 43) ansiokkaasti tuo esille, molempien osapuolten tasainen edustus voi tehdä jutusta kokonaisemman kuin yksipuolisesti esitetty, mutta se ei välttämättä anna yleisölle totuudenmukaista kuvaa monimutkaisista ongelmista. Pyrkimys objektiivisuuteen saattaa siis olla reilua mutta vääristää kuvaa todellisuudesta. Todellisuus ei ole tasapuolista.

Tämän tutkimuksen hieman kärjistetty tulos oli se, että uutisointi ei ollut tasapainoista. Israelin rooli oli korostunut. Ehkä nimenomaan painotus Israelin puoleen teki uutisoinnista rehellistä ja totuudenmukaista – ja lopulta siis objektiivista. Israel on länsimaiden vahvalla tuella rakennettu oikeusvaltio, eräänlainen länsimaiden jatke Lähi-idässä. Ehkä siis on totuudenmukaista kohdella Israelia samoilla stantardeilla kuin länsimaitakin kohdeltaisiin. Uutisoinnin painotuksilla voidaan siis välttää niin sanottu ilmastonmuutos-ansa, josta kirjoitin teoriaosuudessa (ks. sivu 34). Jos molemmille osapuolille olisi annettu uutisissa saman verran tilaa, olisiko samalla asetettu voimasuhteiltaan hyvin erilaiset osapuolet samalle viivalle?

Tästä päästään myös kysymykseen faktoista ja mielipiteistä konfliktin ympärillä. Ross

Gelbspann (2005) esitti, että tasapainon periaatteessa tulisi pitäytyä silloin, kun vastakkain on mielipiteet. Kun esillä on faktoja, on tasapainoista osapuolten kuulemista tärkeämpää tuoda esille ne faktat, jolloin lukija voi itse tehdä johtopäätökset. Näin myös tasapainoton mutta faktoihin pohjautuva uutisointi voi olla objektiivista. Lähi-idän konfliktissa faktoihin pohjautuva uutisointi tarkoittaa toisaalta sotatoimien perinpohjaista uutisointia mutta myös sodan taustojen esilletuontia. Sotatoimista uutisointi vaikutti tasapainoiselta, ja hienoiset erot selittyivät voimasuhteiden erolla. Mutta toteutuiko faktapohjaisuus taustoituksessa? Tämän tutkimuksen tulosten perusteella ei. Taustoitus ei ollut epärehellistä, mutta jos se ei pohjautunut tarkkoihin ja olennaisiin faktoihin, ei sen voi sanoa olleen riittävää. Eräs objektiivisuuden määreistä oli tarkkuus, eikä sekään täydellisesti toteudu, jos uutisointi ei ole perinpohjaista.

Toisaalta uutisoinnissa ei onnistuttu tekemään selkeää eroa faktojen ja mielipiteiden välille. Tämä käy ilmi lähteiden käytöstä sekä niiden saamasta palstatilasta. Israel dominoi selvästi perusteluissaan ilman, että niiden totuuspohjaa olisi kyseenalaistettu. Perustelut olivat kuitenkin usein luonteeltaan mielipiteitä. Tällaisessa tilanteessa objektiivinen uutisointi olisi vaatinut myös vastakkaisen osapuolen mielipiteiden tuonnin esille. Samalla nuo mielipiteet olisi pitänyt selkeämmin erotella faktoista.

Objektiivisuuden määrittely uutisoinnissa on hankalaa, eikä yksiselitteisesti voi sanoa, että tässä tapauksessa siinä olisi epäonnistuttu. Konfliktiuutisoinnissa ennemminkin korostuu Goldingin ja Elliotin (1979) ajatus, jonka mukaan uutisointi ei lopullisessa muodossaan voi olla objektiivista. Sen sijaan objektiivisuutta voi käyttää tiedonkeruukeinona. Objektiivisuus olisi siis työkalu, ei ehdoton päämäärä.

6.6 Tutkimuksen arviointi

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli avata Lähi-idän uutisointia tasapainon näkökulmasta. Yksinkertaistettuna kysymys, johon pyrin tämän tutkimuksen myötä vastaamaan, oli ”onko Lähi-idän konfliktin uutisointi tasapainoista?”. Toki oma tutkimukseni keskittyi vain yhteen tarkoin rajattuun ajankohtaan ja yhteen suomalais- ja yhteen brittimediaan, joten universaalia vastausta uutisoinnin tasapainoon ei tästä tutkimuksesta voinut löytää. Tämä tutkimus keskittyy myös journalismille tuttuun

tapaan korostetusti epäkohtiin ja esittää kritiikkiä, vaikka monilta osin media onnistui erinomaisesti. Esimerkiksi sotatoimista uutisointi oli kattavaa ja tarkkaa, ja selatessani aineistoa joka jäi tämän tutkimuksen ulkopuolelle huomasin, että konfliktin selittäminen jatkui vaikka sota loppui. Toivoa sopii, että esimerkiksi puutteellinen taustoitus oli todellisuudessa vain hitautta joka paikattiin myöhemmin.

Arvioisin tutkimukseni onnistuneen hyvin valottamaan sitä tapaa, millä konfliktista uutisoidaan. Tulokset noudattelivat kansainvälisiä tutkimuksia ja antoivat sen myötä osviittaa siitä, että viimeisen kymmenen vuoden aikana konfliktiuutisoinnissa ei ole tapahtunut mullistavia muutoksia. Toisekseen uutisointi Suomessa noudattelee monilta osin samaa linjaa kuin Britanniassakin. Toisaalta erojakin löytyy, mikä mielestäni korostaa konfliktiuutisoinnin vaikeutta. Yhden ehdottoman totuuden määrittely on tietyillä osa-alueilla hankalaa.

Jatkossa tämän kaltaista sisältötutkimusta olisi mielenkiintoista laajentaa niin, että uutisointia voisi verrata myös Yhdysvaltain ja muslimimaailman mediaan. Tältä pohjalta voisi pohtia myös sitä, kuinka yhteiskuntamallit ja poliittinen kenttä ohjaavat uutisointia. Tällä viittaaan kehystämisteorian yhteisö-osuuteen, eli siihen, kuinka yhteisön normit ja arvot vaikuttavat tapahtumien kehystämiseen. Toisaalta tämänkaltaisen tutkimuksen ohella olisi hedelmällistä nähdä yleisötutkimuksen tuloksia, eli sitä, millä tavoin yleisön tietämys aiheesta noudattelee uutisoinnin linjauksia. Vielä viimeisimpänä esimerkiksi IDF:n tiedotusmateriaalin ja uutisten ilmisällön vertailu saattaisi tuottaa mielenkiintoista tietoa siitä, kuinka suoraan tiedotusmateriaalia kopioidaan juttupohjiksi myös konfliktitilanteessa.

6.7 Lopuksi

Heinäkuussa 2014 Israelin ja palestiinalaisten välinen jäätynyt konfliktitila puhkesi jälleen täysimittaiseksi sodaksi. Tällä kertaa viimeisen sysäyksen antoi kolmen israelilaisnuoren sieppaus ja murha kesäkuussa. Rakettisota yltyi maasodaksi kun Israel aloitti maahyökkäyksen Gazaan heinäkuun 17. päivä. Kun Israel vetäytyi Gazasta elokuun alussa, oli konfliktissa kuollut yli 1600 palestiinalaista ja yli 60 israelilaista. Kirjoittaessani tätä marraskuussa 2014 on tilanne jälleen palautunut vanhoihin

levottomiin uomiinsa. Vuosikymmenten saatossa tällainen tila on muuttunut vakioksi; osapuolten välillä on rauhaton rauha, joka voi periaatteessa päivänä minä hyvänsä kääntyä ohjussodaksi.

Rauhaton rauha ei tarkoita, etteikö Lähi-idän konflikti pysyisi uutisissa myös varsinaisen sodan ulkopuolella. Kriisiin yritettiin löytää ratkaisua rauhanneuvotteluista, joita käytiin kesästä 2013 Yhdysvaltain ulkoministeri John Kerryn johdolla. Kesän 2014 kriisi kuitenkin osoitti rauhanneuvotteluiden jälleen kerran epäonnistuneen. Syksyllä 2014 jännitteitä lisäsi kiista Tempelivuoresta Jerusalemissa. Pohjoismaissa huomiota herätti Ruotsin uuden hallituksen päätös tunnustaa Palestiinan valtio. Lisäksi Israel puhaltaa median hiiliin tasaisin väliajoin uutta happea rakentamalla laittomiksi tuomittuja siirtokuntia Länsirannan alueelle, samalla kun Gazasta ammutut raketit pitävät kirjeenvaihtajat varpaillaan. Toimittajien työ ei rajoitu Lähi-idän konfliktissa ainoastaan sotatilanteiden selittämiseen. Israelin ja Palestiinan kriisi on loputon sodan, ihmisoikeusloukkauksien, siviilikohtaloiden, tulitaukojen, kansainvälisten intressien ja onttojen rauhanneuvotteluiden vyyhti, jota tullaan setvimään myös suomalaismediassa vielä vuosia – ellei vuosikymmeniä.

Epäonnistuneet rauhanneuvottelut eivät saa tehdä toimittajista flegmaattisia. Lähi-idän kohdalla rauhanneuvottelut vaativat yhtä lailla ymmärrystä kuin sotakin, ja sen ymmärryksen tulisi siirtyä median kautta suomalaiselle yleisölle. Ainekset pysyvät samoina: Ensinnäkin uutisten tulisi perustua luotettaviin lähteisiin. Konfliktitilanteessa olisi tärkeätä, että lähteet mahdollisimman tasaisesti edustaisivat molempia osapuolia. Samalla noihin lähteisiin tulisi suhtautua terveen epäilevästi, ja uutisten pohjan tulisi rakentua faktoille. Siviileitä ei tulisi unohtaa, sillä heidän elämästään uutiset kertovat. Kontekstin tulisi olla ehjä ja perusteellinen. Kukaan ei voi ymmärtää Lähi-itää irrallaan sen historiasta.

Lähi-idän uutisointi tulee olemaan tämän tutkimuksen jälkeenkin ulkomaantoimittajien perustyötä, mutta tuossa perustyössä pelataan suurilla panoksilla. Lähi-idän konflikti on yksi globaalia poliittista ympäristöä eniten muokkaavista tapahtumista. Israelissa ja Palestiinassa se vaikuttaa miljoonien ihmisten arkeen, arabimaailmassa se vaikuttaa vahvasti sisäpolitiikkaan ja kansainvälisessä yhteisössä alueen tilanne pysyttelee merkittävimpänä ulkopoliittisena kysymyksenä varmasti vielä pitkään. Lähi-itä voi olla

peruskauraa, mutta sen ei tulisi olla rutiinia. Uutisointi vaatii tarkkuutta, asiantuntevuutta, syvyyttä ja uusia näkökulmia.

LÄHTEET

Allan, S. & Zelizer, B. (2004) Reporting war: journalism in wartime. London: Routledge.

Allan, S. (1997) News and the public sphere: Towards a history and objectivity and impartiality. Teoksessa Bromley, M. & O'Malley, T. (toim.) (1997) A Journalism reader. Lontoo: Routledge.

Berkowitz, D. (2009) Reporters and their sources. Teoksessa Wahl-Jorgensen, K. & Hanitzsch, T. (toim.) (2009) The Handbook of Journalism Studies. New York, Routledge

Berry, D. (2008) Journalism, ethics and society. Farnham: Ashgate.

Boyer, J.H. (1981) How editors view objectivity? Journalism & mass communication quarterly. Vol. 58 nr. 1.

Corera, G. (2008) Need for context: The complexity of foreign reporting. Teoksessa: Thussu D. K. & Freedman D. (2008) War and the media. London: Sage

El-Nawawy, M. (2002) The Israeli-Egyptian Peace Process in the Reporting of Western Journalists. London: Ablex publishing.

Entman, R.M. (1993) Framing: Towards clarification of a fractured paradigm. Journal of communication, vol. 43, nr. 4, 51 – 58.

Ericson, R. & Baranek, P. & Chan, J. (1987) Visualizing deviance. A study of news organization. Toronto: University of Toronto press.

Fiske, J. 1992: Merkkien kieli. Johdatus viestinnän tutkimukseen. Suomeksi toim. Veikko Pietilä, Risto Suikkanen ja Timo Uusitupa. Tampere: Vastapaino.

Francis, D. (2002) *People, Peace and Power*. London: Pluto Press.

Frost, C. (2000) *Media ethics and self-regulation*. Harlow: Pearson education Ltd.

Gaber, I & Seymour, E. & Thomas, Q. (2009) Review commentary: Is the BBC biased? The corporation and the coverage of the 2006 Israeli – Hezbollah war. *Journalism* Vol. 10 No. 2

Gans, H. (1979) *Deciding what's news*. New York: Patheon.

Gieber, W. & Johnson, W. (1961) The City Hall "Beat": A Study of Reporter and Source Roles *Journalism & Mass Communication Quarterly*. Vol. 38 nr. 4

Gitlin, T. (1980) *The whole world is watching: Mass media in the making & unmaking of the new left*. Berkeley: University of California press.

Goffman, E. (1986) *Frame analysis. An essay on the organization of experience*. Cambridge: Harvard university press.

Golding, P. & Elliott P.R.C. (1979) *Making the news*. London: Longman.

Hackett, R.A & Zhao, Y. (1998) *Sustaining democracy: Journalism and the politics of objectivity*. Toronto: Garamond press.

Hallin, D.C. & Mancini, P. (2004) *Comparing media systems: Three models of media and politics*. Cambridge: Cambridge university press.

Hanitzsch, T. (2007) Situating peace journalism in studies: a critical appraisal. *Conflict & communication online*, Vol. 6, No. 2.

Harms, G. (2007) *Palestine – Israel conflict: A basic introduction (2. painos)*. London: Pluto press

Juusola, H. (2005) *Israelin historia*. Helsinki: Gaudeamus

Kayyali, A. (1979). Palestine: a modern history. London: Billing & Sons limited.

Kempf, W. (2007) Peace journalism: a tightrope walk between advocacy journalism and constructive conflict coverage. *Conflict & communication online*, vol. 6, No. 2.

Khondker, H.H. 2011. Role of the new media in the Arab spring. *Globalizations* vol. 8, nr. 5.

Kovanen, I. (2012) Absurdi matka Gazaan. *Helsingin Sanomat* 19.11.2012.

Krippendorff, K. (1980) Content analysis: An introduction to its methodology. Beverly Hills: Sage

Kujala, T. (2012) Lähi-idän mediasota - Journalismin ristipaineet Israelin ja palestiinalaisten välisessä konfliktissa. Tampere: Tampere university press.

Luostarinen, H. & R. Ottosen (2002) The Changing Role of the Media in Conflicts. Teoksessa *The Cold War to the Net Age*. Teoksessa: Kempf, W. & Luostarinen, H. (toim.) (2002) *Journalism and the New World Order* vol. 2. Studying War and the Media, Göteborg: Nordicom

Lynch, J. (2008) *Debates in peace journalism*. Sydney: Sydney university press.

Mancini, P. (2000) Political complexity and alternative models of journalism. Teoksessa: Curran, J. & Park, M-J. (toim.) (2000) *De-westernising media studies*. Lontoo: Routledge.

Manning, P. (2001) *News and news sources. A critical introduction*. London: Sage.

McGoldrick, A. (2006) War journalism and objectivity. *Conflict & communication online*, vol. 5, No. 2.

McNair, B. (1999) *News & Journalism in the U.K.: A textbook*. Florence: Routledge.

- McNally, S. (2002) Letter from Jerusalem. Caught in the Middle. Columbia Journalism Review, vol. 40, nr. 1.
- Multanen, P. (2003) Lähi-idän sotien ja konfliktien kierre historiassa ja nykypäivässä. Teoksessa: Männistö, A. (2003) Miksi Soditaan? Tampere: Vastapaino.
- Nohrstedt, S. (2009) New war journalism. Trends and challenges. Nordicom review vol. 30 nr. 1 s. 95 – 96.
- Nord, L. W. & J. Strömbäck (2006) Reporting more, informing less: A comparison of the Swedish media coverage of September 11 and the wars in Afghanistan and Iraq. Journalism 2006; vol. 7; nr. 85, p. 85-110.
- Ottosen, R. (2005) Global war – local views. Media images of the Iraq war. Göteborg: Nordicom
- Phillips, A. (2009) Old sources: new bottles. Teoksessa Fenton, N. (toim.) (2009) New media, old news : journalism & democracy in the digital age. London: SAGE
- Philo, G. (2007) Thematic analysis. Teoksessa Devereux, E. (toim.) (2007) Media studies: Key issues and studies. London: Sage Publications.
- Philo, G. & Berry, M. (2011) More bad news from Israel. London: Pluto press.
- Pietilä, V. (1976) Sisällön erittely. Toinen painos. Helsinki: Gaudeamus
- Preston, P. (2009) Making the News. Journalism and news cultures in Europe. London and New York, Routledge.
- Pugin, L. (2008) Sotaraportoinnin vaikea taito. Helsingin Sanomat 11.8.2008.
- Raittila, P. & Vehmas, S. (2002) Aineistoraportti: Etnisyys suomalaisissa sanomalehdissä 1999 – 2000. Journalismin tutkimusyksikkö. Tampere: Tampereen yliopisto.

Rantanen, T. (2004) European news agencies and their sources in the Iraq war coverage. Teoksessa Allan, S. & Zelizer, B. (toim.) (2004) Reporting war: journalism in wartime. London: Routledge.

Sambrook, R. (2010) Are Foreign Correspondents Redundant? The changing face of international news. Oxford: Reuters institute.

Scheufele, D. A., and D. Tewksbury. 2007. Framing, agenda setting, and priming: The evolution of three media effects models. *Journal of Communication* vol. 57 nr. 1, 9-20.

Schudson, M. (2001) The objectivity norm in American journalism. *Journalism* August 2001, vol. 2, nr. 2, 149-170.

Seib, P. (2008) The Al-Jazeera effect. How the new global media are reshaping world politics. Washington: Potomac books.

Shaw, D. L. & McCombs M. (1997) Advanced reporting: discovering patterns in news events. Brooks: Waveland press.

Shlaim, A. (2001) The Iron Wall: Israel and the Arab world. New York, London: W. W. Norton & Company.

Shoemaker, P.J. (1991) Gatekeeping. Newbury Park: Sage.

Shoemaker, P.J. & Reese, S.D. (1996) Mediating the Message: Theories of Influences on Mass Media Content. New York: Longman Publishing Group.

Shoemaker, P.J. & Vos, T.P. (2009). Gatekeeping Theory. New York: Routledge.

Sieffert, D. (2009) The representation of Middle east conflicts in French media. London: Sage

Sigal, L. (1986) Who? Sources make the news. Teoksessa R. Manoff & M. Schudson (toim.) Reading the news. New York, Pantheon Books.

Smith, R. F. (2008) *Ethics in journalism*. Malden: Blackwell

Stepanova, E. (2011) The role of information communication technologies in the “Arab spring”. PONARS Eurasia policy memo no. 159, May 2011.

Tehrani, M. (2004) *War, media and propaganda: an epilogue*. Teoksessa: Kamalipour, Y. & Snow, S. & Bagdikian B. (2009) *War, media and propaganda: a global perspective*. London: Rowman & Littlefield publishers, inc.

Tewksbury, D. & Scheufele, D. (2009) *News framing theory and research*. Teoksessa Bryant, J. & Oliver, M. (2009) *Media Effects: advances in theory and research*. London: Routledge.

Tumber, H. (2009) *Covering war and peace*. Teoksessa Wahl-Jorgensen, K. & Hanitzsch, T. (toim.) (2009) *The Handbook of Journalism Studies*. New York, Routledge.

Uskali, T. (2007) *Ulkomaanuutisten uusi maailma*. Tampere: Vastapaino.

Vesala, O. (2011) *Sata näkökulmaa sotaan. Lähteiden käyttö Georgian sodan aikana neljässä eurooppalaisessa sanomalehdessä*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Weber, R.P. (1990) *Basic Content Analysis. Quantitative Applications in the Social Sciences*. Newbury Park: Sage

Westerståhl, J. (1983), *Objective News Reporting*. *Communication Research* 10, s. 403-424.

Wien, C. (2005). *Defining objectivity within journalism: an overview*. *Nordicom review* vol. 26, nr. 2.

Williams, K. (2006) *Competing models of journalism*. *Journalistica* vol. 2, 2006.

Willnat, L. & Martin, J. (2012) Foreign Correspondents – An Endangered Species?
Teoksessa Weaver D.H. & Willnat, L. (toim.) (2012) The Global Journalist in the 21st
Century. New York: Routledge.

Sähköiset lähteet

BBC. Editorial guidelines. <http://www.bbc.co.uk/editorialguidelines/guidelines/>
Katsottu 5.2.2013

BBC. Editorial guidelines. Section 4: Impartiality.
<http://www.bbc.co.uk/editorialguidelines/page/guidelines-impartiality-news-current-affairs-factual/>
Katsottu 4.11.2014

CBS. Timeline of recent Israel – Gaza violence. http://www.cbsnews.com/8301-202_162-57552203/timeline-of-recent-israel-gaza-violence/ Katsottu: 6.3.2013

Committee for accuracy in Middle East reporting in america.
http://www.camera.org/index.asp?x_context=50 Katsottu 10.4.2014

Conflictbarometer (2005) Heidelberg institute for international conflict research.
http://www.hiik.de/en/konfliktbarometer/pdf/ConflictBarometer_2005.pdf

Congressional research service. Israel and Hamas: Conflict in Gaza 2008-2009.
www.fas.org/sgp/crs/mideast/R40101.pdf. Luettu 6.3.2012.

Cunningham, B. (2003) Rethinking objective journalism. Columbia journalism review
http://www.cjr.org/feature/rethinking_objectivity.php?page=all. Katsottu: 30.1.2013

Dispatch: Inside Britain`s Israel lobby. Channel 4.
http://www.dailymotion.com/video/x163xdo_dispatches-inside-britain-s-israel-lobby-channel-4-2009_lifestyle

EU:n verkkosivusto.

http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/fight_against_terrorism/133208_en.htm Katsottu 9.4.2014

Gamon, M. (2008) BLEWS: using blogs to provide context for news articles.

<http://www.aaii.org/Papers/ICWSM/2008/ICWSM08-015.pdf>, Katsottu 10.4.2013

Gelbspan, R.(2005) Disinformation, Financial Pressures, and Misplaced Balance

<http://niemanreports.org/articles/disinformation-financial-pressures-and-misplaced-balance/> Katsottu 7.2.2013

Harvard Business Review (2013) Life`s work: Christiane Amanpour.

<http://hbr.org/2012/05/christiane-amanpour/ar/1>

Herzog, M. (2013) Operation Pillar of Defense (Gaza – November 2012): Objectives and Implications. Jerusalem center for public affairs. <http://jcpa.org/article/operation-pillar-of-defense-gaza-november-2012-objectives-and-implications/> Katsottu: 6.3.2012

Israelin puolustusvoimien verkkosivut. <http://www.idfblog.com/2012/11/22/operation-pillar-of-defense-summary-of-events/> Katsottu 8.4.2014

Kwon, K. Hazel & Oh, Onook & Agrawal, Manish & and Rao, H. Raghav (2012)

Audience Gatekeeping in the Twitter Service: An Investigation of Tweets about the 2009 Gaza Conflict. *AIS Transactions on Human-Computer Interaction* (4) 4, pp. 212-229

Ottosen, R. (2007) Emphasizing images in peace journalism. http://cco.regeneration.de/2007_1/pdf/ottosen.pdf

Overholser, G. (2004) The inadequacy of objectivity as a touchstone.

<http://www.nieman.harvard.edu/reports/article/100725/The-Inadequacy-of-Objectivity-as-a-Touchstone.aspx> Katsottu 7.2.2013

Stein, Y. (2013) Human rights violations during operation Pillar of defense.

http://www.btselem.org/download/201305_pillar_of_defense_operation_eng.pdf

Katsottu 9.4.2014

YK:n ihmisoikeusjärjestö (2013) Human rights situation in Palestine and other occupied Arab territories.

http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/RegularSession/Session22/A.HRC.22.35.Add.1_AV.pdf

Ylen yleisökertomus (2012)

http://yle.fi/yleisradio/sites/default/files/attachments/yle_yleisokertomus_2012_1.pdf

Katsottu 1.4.2013

Wikipedia (2014) Media coverage of the Arab – Israeli conflict.

http://en.wikipedia.org/wiki/Media_coverage_of_the_Arab%E2%80%93Israeli_conflict

Katsottu 11.8.2014

LIITTEET

Liite 1. Luokitusrunko ja koodausohjeet

- Tutkimuksen ainoistona ja havaintoyksikköinä käytetään Ylen ja BBC:n verkkosivuilla julkaistuja artikkeleita, jotka voidaan määritellä journalistiiksi tuotoksiksi. Tämä tarkoittaa, että materiaali on toimittajan tuottamaa eikä esimerkiksi yleisönosastokirjoitus.

- Rivimäärien mittaamiseksi tekstitiedostoissa määrittelin leipätekstien fontiksi Times New Romanin, fonttikooksi 12 ja riviväliksi 1. Sivujen marginaalit olivat 2 cm. Lisäksi tasasin tekstit molempiin reunoihin. Tämä mahdollisti esiintymistiheyden lisäksi myös rivimäärien laskun ja sitä kautta määrällisen tasapainon vertailun, ja antaa mahdollisuuden myös jatkossa verrata uutta aineistoa oman tutkimukseni aineistoon. Lähtökohtaisesti fontin ja fonttikoon määrittely on kuitenkin mielivaltaisen, joten omassa tutkimuksessa se antaa ainoastaan mahdollisuuden oman aineistoni vertailuun ja jatkossakin mahdollistaa vertailun vain jos tekstin muotoilu vastaa yllä mainittua muotoilua. Rivimäärän sai laskettua, kun tiettyyn sisältöluokkaan sopivat lauseet kerättiin yhteen tekstitiedostoon. Lasku tehtiin puolen rivin tarkkuudella. Esimerkiksi alla olevalle tekstipätkälle annettaisiin arvo 2 sillä perusteella, että sen pituus rivimäärässä on lähempänä kahta kuin yhtä ja puolta riviä. Alla oleva esimerkki laskettaisiin kahdeksi kokonaiseksi riviksi.

Palestiinalaiset kapinalliset tulittivat torstaina myös Tel Avivin miljoonakaupunkia. Yksi ohjus laskeutui asumattomalle alueelle eikä kukaan loukkaantunut.

- Lähteitä laskettaessa otin huomioon erikseen mainitun lähteen, vaikka kyseessä olisi saattanut olla sama henkilö. Jos esimerkiksi Benjamin Netanjahua ensin siteerattiin, minkä jälkeen käytettiin ilmausta ”Israelin mukaan” laskin lähteet erikseen. Ainoastaan selvissä tapauksissa laskin lähteet yhdeksi. Tämä tarkoittaa, että Netanjahun siteerauksen jälkeen olisi esimerkiksi kirjoitettu ”Israelin pääministerin mukaan.”

LUOKITUSRUNKO

1. Jutun otsikko
2. Jutun ilmestymispäivämäärä (*kuudella numerolla, esim. 141112*)
3. Jutun julkaissut media
  1. Yle
  2. BBC
4. Juttutyyppi (*luokitusyksikkönä toimii koko juttu*)
  1. Uutinen (*Alkiona uutisjuttu, jossa kärkenä ajankohtainen muutos tapahtumissa*)
  2. Taustoittava juttu (*Alkiona artikkeli, jossa käsitellään joko konfliktin tai johonkin siihen liittyvän teeman taustoja. Esimerkiksi juttu Israelin ohjuspuolustusjärjestelmästä*)
  3. Analyysi (*Alkiona toimittajan kolumnimainen juttu, jossa tulee julki*

toimittajan oma ääni ja mielipide)

4. Reportaasi palestiinalaisalueilta (*Alkiona juttu, jonka pääpaino on tapahtumien kuvailussa ja jossa toimittaja on ollut paikan päällä tapahtumialueella*)
5. Reportaasi Israelista

5. Jutun otsikointi (*Luokitusyksikkönä toimii otsikko*)

1. Israelin sotatoimet (*Alkioita otsikot, joissa kerrotaan Israelin tekemistä sotatoimista. Esimerkiksi ”Israel tulitti Gazaa läpi yön”*)
2. Palestiinalaisten sotatoimet (*Sama kuin edellisessä mutta palestiinalaiskärjellä*)
3. Muut sotatoimet (*Alkioina toimivat esimerkiksi otsikot, joissa käsitellään terrori-iskua tai kyberiskua, jonka tekijää ei yksilöidä*)
4. Israeliin kohdistuneet sotatoimet (*Alkiona toimivat otsikot, joissa paino on iskujen vaikutuksilla. Esimerkiksi ”Israeliin ammuttiin keskiviikkona satoja raketteja”*)
5. Palestiinalaisiin kohdistuneet sotatoimet (*Sama kuin edellisessä, mutta palestiinalaiskärjellä*)
6. Molemmat osapuolet aktiivisia (*Alkioina toimivat otsikot, jossa molempien sotatoimia käsitellään*)
7. Rauhankakennus (*Alkioina toimivat otsikot, jotka viittaavat esimerkiksi rauhanneuvotteluihin tai tulitaukoon*)
8. Muut otsikot (*Alkioina toimivat sellaiset otsikot, jotka eivät sovi ylläoleviin alakategorioihin*)

6. Sotatoimet teksteissä (*Luokitusyksikköinä toimivat kokonaiset lauseet, joissa käsitellään tutkittavan konfliktin aikana tapahtuneita sotatoimia*)

1. Israelin aktiiviset sotatoimet (*Alkiona toimivat lauseet, joissa käsitellään Israelin aktiivisia sotatoimia. Esimerkiksi ”Israel tulitti Gazaa” tai Israelin ilmaiskussa on koullut sata ihmistä”*)
2. Israelin puolustusiskut (*Alkiona toimivat lauseet, joissa Israelin viitataan vastaneen sotatoimilla Palestiinalaisten tulenavaukseen*)
3. Palestiinalaisten aktiiviset sotatoimet (*sama kuin edellisessä, mutta palestiinalaiskärjellä*)
4. Palestiinan puolustusiskut (*Alkiona toimivat lauseet, joissa Palestiinan viitataan vastaneen sotatoimilla Israelin tulenavaukseen*)
5. Israeliin kohdistuneet sotatoimet (iskujen vaikutuksen kuvailu) (*Alkioina toimivat lauseet, joissa puhutaan sotatoimien vaikutuksista, kuten tuhoista ja koulouhreista. Myös esimerkiksi ilmaus ”Israeliin ammuttiin yön aikana kymmeniä raketteja” laskettaisiin tähän kategoriaan*)
6. Palestiinalaisalueille kohdistuneet sotatoimet (iskujen vaikutuksen kuvailu) (*Sama kuin edelle, mutta palestiinalaiskärjellä*)
7. Israelin muut sotatoimet (*Alkioina toimivat lauseet, joissa esimerkiksi käsitellään Israelin maajoukkojen liikuttelua*)
8. Palestiinalaisten muut sotatoimet (*Sama kuin edellisessä, mutta palestiinalaiskärjellä. Myös maininnat terrori-iskuista lasketaan tähän kategoriaan*)

7. Konfliktin taustat (*Luokitusyksikköinä toimivat kokonaiset lauseet, joissa käsitellään tutkittavan konfliktin syitä. Mukaan ei lasketa valtionpäämiesten lausumia*)

1. Israelin ylläpitämä konfliktitila (*Alkioina toimivat sellaiset lauseet, joissa Israel nähdään ylläpitävänä voimana. Esimerkiksi lause "Israel on jatkanut Gazan saartoa jo vuosia" lasketaan tähän kategoriaan*)
2. Palestiinalaisten ylläpitämä konfliktitila (*Sama kuin edellisessä, mutta palestiinalaiskärjellä. Esimerkiksi "Gazasta on Hamasin toimesta tulitettu Israelia vuosien ajan"*)
3. Historia (*Alkioina toimivat sellaiset lauseet, joissa käsitellään alueen historiaa ennen vuotta 2000*)
4. Lähihistoria (*Alkioina toimivat sellaiset lauseet, joissa käsitellään alueen historiaa vuoden 2000 jälkeen*)
5. Al-Jabarin murha (*Alkioina toimivat sellaiset lauseet, joissa Hamasin johtajan Al-Jabarin murha linkitetään konfliktin syntyyn*)
6. Sisäpolitiikka konfliktin taustalla (*Alkioina toimivat sellaiset lauseet, joissa joko Israelin tai Palestiinan sisäpolitiikka nostetaan konfliktiin vaikuttaneeksi tekijäksi*)
7. Arabikevät (*Alkioina toimivat sellaiset lauseet, joissa konflikti linkitetään osaksi arabikevättä*)
8. Terrorismi (*Alkioina toimivat sellaiset lauseet, joissa konflikti linkitetään osaksi terrorisminvastaista sotaa*)

HUOM! Erona seuraavaan kategoriaan tässä kategoriassa ei oteta huomioon osapuolten lausumia sodan taustoista.

8. Sodan osapuolten perustelut konfliktilla (*Luokitusyksikköinä toimivat sellaiset lauseet, joissa jomman kumman osapuolen hallinnon tai armeijan edustajat perustelevat konfliktia*)

1. Israelin perustelut

- 1.1. Vastaus palestiinalaisten sotatoimiin (*Alkioina toimivat lauseet, joissa Israel sanoo vastaavansa palestiinalaisten aggressioon*)
- 1.2. Vastaus terrorismiin (*Alkioina toimivat lauseet, joissa Israel sanoo sotivansa terrorismia vastaan*)
- 1.3. Hamasin asevarustelun lopettaminen (*Alkioina toimivat lauseet, joissa Israel sanoo käyvänsä sotaa estääkseen Hamasin asevarustelun*)
- 1.4. Tulitaukosopimuksen rikkominen palestiinalaisten toimesta (*Alkioina toimivat lauseet, joissa Israel sanoo konfliktin johtuvan siitä, ettei Palestiina pitäytynyt tulitaukosopimuksessa*)

2. Palestiinalaisten perustelut

- 2.1. Vastaus Israelin sotatoimiin (*Alkioina toimivat lauseet, joissa Palestiina sanoo vastaavansa Israelin sotatoimiin*)
- 2.2. Israelin miehitys- ja piiritystoimet (*Alkioina toimivat lauseet, joissa Palestiina sanoo sotivansa Israelin miehitys- ja piiritystoimia vastaan*)
- 2.3. Uskonnolliset perusteet (*Alkioina toimivat lauseet, joissa Palestiina sanoo käyvänsä uskonnollista sotaa*)

- 2.4. Maa-alueiden menetys (*Alkioina toimivat lauseet, joissa Palestiina sanoo konfliktin johtuvan Israelin valtaamista maa-alueista*)
- 2.5. Tulitaukosopimuksen rikkominen Israelin toimesta (*Alkioina toimivat lauseet, joissa Palestiina sanoo konfliktin johtuvan siitä, ettei Israel pitäytynyt tulitaukosopimuksessa*)

9. Lähteet maittain (*Luokitusyksikkönä toimii lähde. Lähteeksi lasketaan myös nimetön maininta, jossa kuitenkin tulee ilmi kansallisuus*)

1. Israel
2. Palestiinalaiset
3. Muut Lähi-idän valtiot ja arabivaltiot
4. Britannia
5. Yhdysvallat
6. YK ja muut länsivaltiot
7. Suomi

10. Israelilais- ja palestiinalaislähteiden positiot (*Luokitusyksikkönä toimii lähde. Mukaan lasketaan sellaiset israelilais- ja palestiinalaislähteet, joiden yhteydessä käy ilmi, mikä lähteen positio on. Pelkkä maininta Israel tai Palestiina lasketaan kohtaan "Hallinto"*)

1. Israelin lähteet
  - 1.1. Hallinto (*Alkioina toimivat esimerkiksi ministeri ja valtion edustajat*)
  - 1.2. Armeija (*Alkioina toimivat armeijan edustajat*)
  - 1.3. Muut viranomaiset (*Alkioina toimivat muut viranomaiset, kuten poliisi ja lääkintähenkilöstö*)
  - 1.4. Siviili
  - 1.5. Paikallinen media
  - 1.6. Määrittelemätön lähde (*Alkioina toimivat sellaiset lähteet, asema ei tule ilmi*)
2. Palestiinan lähteet
  - 2.1. Hallinto
  - 2.2. Armeija
  - 2.3. Muut viranomaiset
  - 2.4. Siviili
  - 2.5. Paikallinen media
  - 2.6. Määrittelemätön lähde (*Alkioina toimivat sellaiset lähteet, asema ei tule ilmi*)

Liite 2. Taulukot tuloksista

Yle: Juttujen määrä 65. Näistä 51 kappaleessa allekirjoituksena oli uutistoimiston nimi. 9 jutuista oli tehty paikan päältä konfliktialueelta. 5 juttua oli ilmeisesti tehty kotitoimituksessa ilman uutistoimistomateriaalia.

BBC: Juttujen määrä 60. Näistä 25 kappaletta tuotettiin kirjeenvaihtajien toimesta paikan päältä konfliktialueelta.

Juttutyypin (kappaletta)

1. Uutinen:	YLE: 51	BBC: 31
2. Taustoittava juttu:	YLE: 4	BBC: 4
3. Analyysi:	YLE: 4	BBC: 13
4. Reportaasi palestiinalaisalueilta:	YLE: 2	BBC: 2
5. Reportaasi Israelista:	YLE: 1	BBC: 1

Jutun otsikointi (kappaletta)

1. Israelin sotatoimet:	YLE: 16	BBC: 12
2. Palestiinalaisten sotatoimet:	YLE: 3	BBC: 3
3. Muut sotatoimet:	YLE: 3	BBC: 2
4. Israeliin kohdistuneet sotatoimet:	YLE: 11	BBC: 5
5. Palestiinalaisiin kohdistuneet sotatoimet:	YLE: 3	BBC: 2
6. Molemmat osapuolet aktiivisia:	YLE: 4	BBC: 6
7. Rauhanrakennus:	YLE: 8	BBC: 10
8. Muut otsikot:	YLE: 17	BBC: 20

Sotatoimet teksteissä (riviä)

1. Israelin aktiiviset sotatoimet:	YLE: 45,5	BBC: 109
2. Israelin puolustautuminen:	YLE: 3	BBC: 5
3. Palestiinalaisten aktiiviset sotatoimet:	YLE: 45,5	BBC: 137
4. Palestiinalaisten puolustautuminen:	YLE: 1	BBC: 8
5. Israeliin kohdistuneet sotatoimet:	YLE: 26,5	BBC: 58
6. Palestiinalaisalueille kohdistuneet sotatoimet:	YLE: 22,5	BBC: 101,5
7. Israelin muut sotatoimet:	YLE: 15	BBC: 23
8. Palestiinalaisten muut sotatoimet:		

YLE: 4,5

BBC: 7

Konfliktin taustat (riviä)

1. Israelin ylläpitämä konfliktitila:	YLE: 6	BBC: 47
2. Palestiinalaisten ylläpitämä konfliktitila:		
	YLE: 14	BBC: 38
3. Historia:	YLE: 1	BBC: 13,5
4. Lähihistoria:	YLE: 5,5	BBC: 21
5. Al-Jabarin murha:	YLE: 5	BBC: 26
6. Sisäpolitiikka konfliktin taustalla:		
	YLE: 10,5	BBC: 8,5
7. Arabikevät:	YLE: 4	BBC: 4
8. Terrorismi:	YLE: 1	BBC: 14,5

Sodan osapuolten perustelut konfliktilla (riviä)

1. Israelin perustelut		
1.1. Vastaus palestiinalaisten sotatoimiin:		
	YLE: 11	BBC: 49
1.2. Vastaus terrorismiin:		
	YLE: 3	BBC: 24
1.3. Hamasin asevarustelun lopettaminen:		
	YLE: 1	BBC: 12
1.4. Tulitaukosopimuksen rikkominen palestiinalaisten toimesta:		
	YLE: 0	BBC: 1
2. Palestiinalaisten perustelut		
2.1. Vastaus Israelin sotatoimiin:		
	YLE: 1	BBC: 23
2.2. Israelin miehitys- ja piiritystoimet:		
	YLE: 0	BBC: 16
2.3. Uskonnolliset perusteet:		
	YLE: 0	BBC: 3
2.4. Maa-alueiden menetys:	YLE: 0	BBC: 2
2.5. Tulitaukosopimuksen rikkominen Israelin toimesta:		
	YLE: 0	BBC: 1

Lähteet maittain (kappaletta)

1. Israel:	YLE: 67	BBC: 156
2. Palestiina:	YLE: 33	BBC: 76
3. Muut Lähi-idän valtiot ja arabivaltiot:		
	YLE: 12	BBC: 31
4. Britannia:	YLE: 0	BBC: 14

5. Yhdysvallat:	YLE: 7	BBC: 18
6. YK ja muut länsivaltiot:	YLE: 16	BBC: 24
7. Suomi:	YLE: 9	BBC: 0

Israelilais- ja palestiinalaislähteiden asema (kappaletta)

1. Israelin lähteet		
1.1. Hallinto:	YLE: 30	BBC: 70
1.2. Armeija:	YLE: 16	BBC: 50
1.3. Muut viranomaiset:	YLE: 6	BBC: 6
1.4. Siviili:	YLE: 4	BBC: 6
1.5. Paikallinen media:	YLE: 11	BBC: 21
1.6. Määrittelemätön:	YLE: 0	BBC: 3
2. Palestiinan lähteet		
2.1. Hallinto:	YLE: 21	BBC: 46
2.2. Armeija:	YLE: 2	BBC: 9
2.3. Muut viranomaiset:	YLE: 7	BBC: 3
2.4. Siviili:	YLE: 3	BBC: 2
2.5. Paikallinen media:	YLE: 0	BBC: 7
2.6. Määrittelemätön lähde:	YLE: 0	BBC: 9